

วารสารนวัตกรรมการบริหาร การจัดการและการสื่อสาร

JOURNAL OF INNOVATION
TECHNOLOGY MANAGEMENT
COMMUNICATION

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1
มกราคม - เมษายน 2568

<https://so14.tci-thaijo.org/index.php/itmc>
ISSN: 3057-1081 (online)

วารสารนวัตกรรมการบริหารจัดการและการสื่อสาร
Innovation Technology Management Communication (ITMC)
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1

เผยแพร่โดย

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1061 ซอยอิสรภาพ 15 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600

Tel. 02-473-7000 ต่อ 4000, 4001 และ 4002

Email: itmc@bsru.ac.th

วารสาร นวัตกรรมการบริหารการจัดการและการสื่อสาร

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เกี่ยวกับเรา

วารสาร นวัตกรรมการบริหารการจัดการและการสื่อสาร Innovation Technology Management Communication (ITMC) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีกำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ วารสารมีการเผยแพร่ในช่องทางออนไลน์เพียงช่องทางเดียวผ่านระบบ ThaiJO

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา สนับสนุนการทำงานวิจัยและพัฒนาในด้านนวัตกรรมทางเทคโนโลยี การบริหารการจัดการและการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความรู้และนวัตกรรมในสาขาต่าง ๆ
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการบริหารการจัดการและการสื่อสาร ตลอดจนเทคนิคการวิจัยใหม่ ๆ ทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ระหว่างนักวิจัยและผู้สนใจในสาขาที่เกี่ยวข้อง ได้สร้างผลงานทางวิชาการที่เป็นวิชาการใหม่ ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคม
3. สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี การบริหารการจัดการและการสื่อสาร
4. เผยแพร่ความรู้ สนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการผ่านทางบทความที่มีคุณภาพและนวัตกรรมในด้านการบริหารการจัดการและการสื่อสาร

ขอบเขตเนื้อหาการตีพิมพ์ (Scope)

เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ที่มีคุณภาพด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ บริหารธุรกิจ ศิลปศาสตร์ การศึกษา การบัญชี เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ รัฐศาสตร์ ครุศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมวิทยา นิติศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ สุขศึกษา พาณิชยศาสตร์ พัฒนาชุมชน การเงินการธนาคาร ปรัชญา ภูมิศาสตร์ จิตวิทยา อักษรศาสตร์สาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประเภทบทความที่รับ (Types of Article)

วารสารรับตีพิมพ์เผยแพร่บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใน 2 ประเภท ได้แก่

1. บทความวิจัย (Research Article)
2. บทความวิชาการ (Academic Article)

กำหนดการเผยแพร่ (Publication Frequency)

วารสารมีกำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน	(กำหนดออก เมษายน)
ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม	(กำหนดออก สิงหาคม)
ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม	(กำหนดออก ธันวาคม)

นโยบายการประเมินบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review Policy)

ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2567) บทความทุกบทความจะได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน ในรูปแบบของการประเมินบทความที่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนไม่ทราบชื่อและสังกัดของกันและกัน (Double-Blind Peer Review)

นอกจากนี้ บทความทุกบทความจะได้รับการประเมินโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่มาจากหลากหลายสถาบันและไม่ตรงกับหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าของบทความ โดยบทความจากบุคลากรภายใน จะได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกทั้งหมด ส่วนบทความจากบุคลากรภายนอก จะได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกทั้งหมด หรือจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิงห์ สิงห์ขจร, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรพัญญ์ เจียรนนานนท์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

อาจารย์ ดร.ศัทธิตา ฤกษ์พิไชย, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรานี ศิริสวัสดิ์ชัย, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

รองศาสตราจารย์ ดร.รัชพงศ์ เศรษฐบุตร, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณุศณี มีแก้วกฤษกร, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรุษ ประดิษฐ์ทรง, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยวิชญ์ ม่วงหมี, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพียรพิลาส พิริยาโกคานนท์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ศาสตราจารย์ ร.ต.อ.ดร.อนุชา แผงเกษร, คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระ

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนพล มงคลรัตนาลิทธิ, คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคลพระนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.มลินี สมภพเจริญ, คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพล หุ่นหว่า, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ปาปัดถา, คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคลพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญรัตน์ หงส์วรรณท์, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พรหมเวศ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศาสตรินทร์ ต้นสุน, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา เปลี่ยนรุ่ง, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรษัญญ์ ครุจิต, คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์, คณะบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ชัย นรากรณ์, คณะบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวัต เลิศแสงกิจ, คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขาวลิต อุปฐาก, คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชมงคลพระนคร

อาจารย์ ดร.หัสพร ทองแดง, สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ ดร.เมธาวิณ สาระยาน, สาขาวิชานวัตกรรมสื่อสาร คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพล เขียรถาวร, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์ ดร.สืบสาย แสงงาชิม, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.ยศพร จันทองเงิน, วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

อาจารย์ ดร.สุกานดา ถิ่นฐาน, วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

อาจารย์ ดร.อรธยา สุนทรายน, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

อาจารย์ ดร.จารุณี อารีรุ่งเรือง, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์ ดร.วีรศักดิ์ นาชัยดี, สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

อาจารย์ ดร.ภาวิณี ทองแย้ม, คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีตะวันออก

อาจารย์ ดร.หทัย ปัญญาบุตรกุล, สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ ดร.ประกาศ ปาวา ทองสว่าง, คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

อาจารย์ ดร.ชมพู เนื่องจำนงค์, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ดร.นิยม ไกรปุย, สถาบันบาราศนราทร กรมควบคุมโรค

ดร.ญาณวิช นราแย้ม, บริษัท THE 1 CAMP MARKETING จำกัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัชร วรพงศ์พัชร, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ที่อยู่ติดต่อกองบรรณาธิการวารสาร

ห้องวารสาร ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา (อาคาร ๗)

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ฝ่ายประสานงานและจัดทำวารสาร

นางสาวจรัสมนี โอบุฒิธรรม <jarasmanee.o@bsru.ac.th>

นายธีรณัย ฉิมพสุทธิ์ <teeranai.c@bsru.ac.th>

ฝ่ายเว็บมาสเตอร์

นายร่มไทร ฉ่ำคล้าย <romsai.ch@bsru.ac.th>

สารบัญ

	หน้า
เกี่ยวกับเรา	ก-ข
กองบรรณาธิการ	ค-จ
สารบัญ	ฉ
AI กับผู้ประกอบการชาวนโยบาย จริยธรรม และอนาคตของการสื่อสารมวลชน สุปราณี ศิริสวัสดิ์ชัย คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	ช-ญ
HR as a Strategic Partner in Promoting Employee Well-being Chito Moldogo Mataac Faculty of Management Science, Bansomdejchaopraya rajabhat University	1-10
ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก ปัทมณัสร์ ทาโบราณ, อนุพล แก้วยา และ ฉันทนา ปาปัดถา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	11-33
การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ โดยสะท้อนอัตลักษณ์บ้านคีรีวง สุภาภรณ์ รักษามั่น, อลิสา ถาปาลบุตร, ภิญญาดา วัฒนธรรากุล, ณัฐพงศ์ พลโคตร และ จุฑามาศ พิรพัชระ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	34-52
The Perspectives and Expectations of Mass Communication Students Regarding the Ethical Consciousness of Digital Content Creators in Bangkok and Vicinity Wattanee Phoovatis School of Communication Arts, Bangkok University	53-70
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ ของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	71-88
การใช้งานและรูปแบบของเนื้อหาสำหรับผู้สูงอายุในแอปพลิเคชัน TikTok สโรชา เรียงสอน, กรวุฒิ อาคนะ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	89-97
หลักเกณฑ์การส่งบทความวิจัยและบทความวิชาการ	98-104

AI กับผู้ประกาศข่าว

นโยบาย จริยธรรม และอนาคตของการสื่อสารมวลชน

AI. and News Anchors: Policy, Ethics, and the Future of Journalism

สุปราณี ศิริสวัสดิ์ชัย

Supranee Siriswattchai

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Faculty of Management Science, Bansomdejchaopraya rajabhat University

E-mail: mssupranee@bsru.ac.th

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้พัฒนาอย่างก้าวกระโดดจนก้าวล้ำเข้ามาในเขตแดนของวิชาชีพของมนุษย์ คือผู้ประกาศข่าว ซึ่งเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่มีอัตลักษณ์และความไว้วางใจจากสาธารณะอย่างสูงสุด ที่มีคุณลักษณะเช่น 1) ระบบประมวลผลภาษาธรรมชาติ 2) ระบบสร้างเสียงเลียนแบบมนุษย์ 3) การสังเคราะห์เสียงผู้ประกาศที่มีโทนเสียงใกล้เคียงมนุษย์อย่างแม่นยำ การสร้างบทความข่าว สคริปต์การรายงาน การปรับภาษาให้เหมาะสมกับบริบทของผู้ฟัง 5) การสร้างภาพเคลื่อนไหวของใบหน้าให้สัมพันธ์กับเสียง และ 6) การเขียนข่าวอัตโนมัติจากข้อมูล โดยเฉพาะการสร้างภาพเคลื่อนไหวของผู้ประกาศข่าวเสมือนจริง คำถามใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นเกี่ยวกับขอบเขตของวิชาชีพ กำลังเขย่าวากานของวิชาชีพสื่อสารมวลชน ไม่ว่าจะเป็นความน่าเชื่อถือ การควบคุมสาร และความรับผิดชอบทางจริยธรรม ขณะเดียวกัน ภาครัฐก็ยังไม่ได้กำหนดนโยบายหรือกฎหมายรองรับที่ชัดเจน ดังนั้นในบทความ AI กับผู้ประกาศข่าว นโยบาย จริยธรรม และอนาคตของการสื่อสารมวลชนนี้จะเน้น 3 มิติในมุมมองของนักวิชาการ เพื่อสะท้อนถึงโอกาส ความเสี่ยง และข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสม ได้แก่ จริยธรรมในวิชาชีพการสื่อสารมวลชน และการกำกับดูแลเชิงนโยบาย

ภาพที่ 1 : Xinhua News Agency (2019), กรุงเทพมหานคร (2566), ไทยรัฐออนไลน์ (2566)

อย่างสำนักข่าวคูเวต นิวส์ เปิดตัวผู้ประกาศข่าวชื่อ Fedha ครั้งแรกในปี 2023 บนทวิตเตอร์ อย่างเป็นทางการ ซึ่งถูกสร้างออกมาเป็นผู้หญิงผมสีบลอนด์ สวมเสื้อยืดสีขาว ทับด้วยแจ็กเก็ตสีดำ พร้อมกับแนะนำตัวเป็นภาษาอาหรับ ในอนาคตคาดว่า คูเวต นิวส์ จะเพิ่มความสามารถให้กับ Fedha โดยเฉพาะการอ่านข่าวออนไลน์ รวมถึงโซเชียลมีเดีย (ไทยรัฐออนไลน์, 2566)

เช่นเดียวกันกับก่อนหน้านี้ สำนักข่าวซินหัว ในประเทศจีน ได้เปิดตัวผู้ประกาศข่าว AI หญิงคนแรกของโลกในชื่อ Xin Xiaomeng โดยได้รับแรงบันดาลใจและต้นแบบจาก Qu Meng นักข่าวของ Xinhua โดยผู้ประกาศข่าว AI สามารถรายงานข่าวได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ สามารถสร้างเนื้อหาข่าวจากข้อมูลที่ได้รับและนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย และสามารถพูดได้ทั้งภาษาจีนและภาษาอังกฤษ โดยนำเสนอข่าวได้ตลอด 24 ชั่วโมง (Xinhua News Agency, 2019)

พร้อมกับเนชั่นทีวี ใช้ AI เป็นผู้ประกาศข่าวในรายการ News Alert ในปี 2567 ภายใต้ชื่อ ฉันทชา ฉันทชาน และเนทรานส์ นอกจากนี้ ผู้ประกาศ AI ของเนชั่นทีวี สามารถต่อยอดสู่งานหลากหลายรูปแบบ อาทิ Influencer พิธีกรงาน Event และ Virtual conference โดย AI Reporter จะทำหน้าที่เสมือน Brand Ambassador ของเนชั่นทีวี

และ Odisha TV ช่องข่าวในประเทศอินเดีย เปิดตัว Lisa ผู้ประกาศข่าว AI ที่มาพร้อมชุดสำหรับสีทองผสมม่วงแดง อ่านข่าวรายวัน ทำนายโชคชะตา ข่าวกีฬาและรายงานสภาพอากาศ โดยสามารถพูดได้ถึง 75 ภาษา แต่ผู้ชมจำนวนไม่น้อยได้สะท้อนข้อกังวลว่า Lisa ขาดอารมณ์ร่วม และดูไร้ชีวิตจิตใจในการรายงานข่าวอย่างเห็นได้ชัด

จากตัวอย่างที่กล่าวด้านบนสะท้อนให้เห็นว่า แม้ AI จะสามารถสร้างภาพลักษณ์ผู้ประกาศที่เสมือนจริงได้อย่างน่าทึ่ง แต่ในขณะเดียวกัน ความสมจริงนั้นก็กลับกลายเป็นจุดอ่อนที่สร้างความท้าทายใหม่ให้กับวงการข่าวสาร ดังนั้นสำหรับประเทศไทย ควรทำความเข้าใจผลกระทบอย่างรอบด้านของการประเมินบทบาทของผู้ประกาศข่าว 3 มิติ

มิติที่ 1 จริยธรรมในวิชาชีพ เมื่อเทคโนโลยีข้ามขอบเขต ความรับผิดชอบ โอกาส AI สามารถลดภาระงานซ้ำซ้อนของผู้ประกาศข่าว เช่น การรายงานข่าวต่อวันตลอด 24 ชั่วโมง หรือการแปลข่าวสารหลายภาษา โดยไม่ขึ้นกับเวลาหรือความเหนื่อยล้า ประเด็น ความเสี่ยง AI ไม่มี วิจารณญาณทางจริยธรรม ไม่สามารถประเมินบริบททางสังคม หรือเข้าใจผลกระทบของคำพูดได้ เช่น การรายงานเหตุการณ์สูญเสีย ข่าวการเมือง หรือความขัดแย้งทางศาสนา ซึ่งต้องการความอ่อนไหวสูง อย่างไรก็ตามควรพัฒนากรอบจริยธรรมเฉพาะสำหรับ AI นักข่าวโดยกำหนดให้ต้องเปิดเผยว่าเป็น AI มีการควบคุมโดยมนุษย์ และมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนกรณีเกิดผลกระทบ

มิติที่ 2 การสื่อสารมวลชน เมื่อข่าวสารถูกผลิตด้วยอัลกอริธึมแทนความตั้งใจของมนุษย์ โอกาส AI ช่วยเพิ่มความเร็วในการผลิตข่าว ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับแพลตฟอร์มต่างๆ และสนับสนุนการนำเสนอ

ข้อมูลในรูปแบบใหม่ เช่น อินโฟกราฟิก วิดีโอเชิงปฏิสัมพันธ์ และเสียงสังเคราะห์หลายภาษา (Kaplan & Haenlein, 2019) ความเสี่ยง หากไม่มีการตรวจสอบอย่างเข้มงวด ข่าวที่ผลิตด้วย AI อาจมีอคติในข้อมูล สร้างข่าวปลอม หรือขาดน้ำเสียงที่เชื่อมโยงกับผู้ชม ซึ่งลดความน่าเชื่อถือในระยะยาว และอาจทำให้ผู้บริโภคข่าวแยกไม่ออกระหว่างข้อเท็จจริงกับการสร้างภาพ อย่างไรก็ตามต้องพัฒนาเครื่องมือ ติดตามความจริงสำหรับเนื้อหาที่สร้างโดย AI และจัดตั้งคณะกรรมการวิชาชีพสื่อที่มีบทบาทกำกับดูแลเนื้อหาที่ใช้ AI อย่างโปร่งใส

มิติที่ 3 การกำกับดูแลเชิงนโยบาย เมื่อกฎหมายตามไม่ทันเทคโนโลยี โอกาสรัฐบาลสามารถใช้ AI เพื่อสร้างช่องทางการสื่อสารของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น แพลตฟอร์มรัฐบาลอัตโนมัติ หรือการรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินที่แม่นยำและสม่ำเสมอ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นคือ ขาดกรอบกฎหมายควบคุมที่ชัดเจนทำให้เกิดปัญหาการใช้ข้อมูลในทางผิด เช่น deepfake, การขึ้นนำทางการเมือง หรือการใช้ AI เพื่อสร้างข่าวลวงรัฐโดยไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุล อย่างไรก็ตามควรมีการออกกฎหมายใหม่ด้าน AI for Public Communication ที่เน้นความโปร่งใสและความรับผิดชอบ จัดตั้ง Sandbox AI ด้านสื่อสารมวลชน ให้สถานีโทรทัศน์ทดลองใช้ AI ในกรอบกำกับ ผนวกหลักสูตรการรู้เท่าทัน AI สื่อสารในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างพลเมืองที่รับมือกับข่าวเทียมและการสื่อสารเชิงซ้อน

บทสรุป

โอกาสที่มาพร้อมความรับผิดชอบต่อสังคมผู้ประกาศข่าว AI ไม่ใช่เพียงเทคโนโลยีใหม่ แต่เป็นตัวเร่งให้สังคมต้องกลับมาทบทวน บทบาท AI กับผู้ประกาศข่าว นโยบาย จริยธรรม และอนาคตของการสื่อสารมวลชน อย่างลึกซึ้งอีกครั้ง ไม่เพียงปรับตัวเชิงเทคนิค แต่ต้องปรับกระบวนการด้านจรรยาบรรณ การศึกษา และการกำกับดูแลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างมีทิศทาง ผู้ประกาศยุคใหม่จำเป็นต้องมีทักษะที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การใช้ระบบ AI เป็นเครื่องมือเสริมในการค้นคว้าข้อมูลและเขียนบท การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสร้างคอนเทนต์ที่มีลักษณะเฉพาะตัว การสื่อสารแบบมีอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งยังคงเป็นจุดแข็งของมนุษย์

บรรณานุกรม

กรุงเทพมหานคร. (2566, มิถุนายน 14). 'ฉันทนา-เนทรานส์' ผู้ประกาศข่าว AI แห่ง Nation TV รายงานข่าวแบบเรียลไทม์ 24 ชั่วโมง. <http://www.bangkokbiznews.com/business/business/1125234>
ไทยรัฐออนไลน์. (2566). Kuwait News เปิดตัว Fedha ผู้ประกาศข่าวจากปัญญาประดิษฐ์. <https://www.thairath.co.th/news/tech/2677305>

Kaplan, A., & Haenlein, M. (2019). Siri, Siri, in my hand Who's the fairest in the land? On the interpretations, illustrations, and implications of artificial intelligence. *Business Horizons*, 62(1), 15–25. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2018.08.004>

Nass, C., & Brave, S. (2005). *Wired for speech: How voice activates and advances the human-computer relationship*. MIT Press.

Xinhua News Agency. (2019). *China's Xinhua agency unveils world's first AI news anchors*. <http://www.xinhuanet.com>

ISSN: 3057-1081 (Online)

Vol. 2, No. 1, pp 1-10

© Faculty of Management Science, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

January-April 2025

Received 25.02.25/ Revised 04.04.25/ Accepted 25.04.25

HR as a Strategic Partner in Promoting Employee Well-being

Chito Moldogo Mataac

Faculty of Management Science, Bansomdejchaopraya rajabhat University

Email: chitocmm@gmail.com

Abstract

In the context of rapid economic, social, and technological transformation, modern organizations must develop human resource management strategies that align with the evolving expectations and behaviors of the contemporary workforce. In particular, employee well-being has shifted from being a supplementary benefit to a strategic imperative with direct implications for employee productivity, engagement, and long-term retention.

This article presents a critical analysis of the role of Human Resources (HR) as a strategic partner in driving employee well-being. It draws on contemporary theoretical frameworks that advocate a transition from traditional HR functions to the design of integrated, data-informed, and human-centered well-being systems, and reviews relevant research on organizational productivity, talent retention, and cultural development.

Furthermore, the article offers actionable strategic and policy recommendations applicable at both the organizational and public policy levels. These include elevating employee well-being as a core component of organizational strategy, establishing measurable well-being KPIs, investing in digital platforms that support personalized

interventions, and cultivating empathetic leadership practices. These strategies are essential to building adaptive, resilient, and future-ready organizations.

Keywords: Employee Well-being, Strategic Partner, Human-Centered Organization, Talent Retention, Work-Life Integration, Organizational Culture

Introduction

In the context of rapid economic, social, and technological transformations, modern organizations are facing increasingly complex challenges particularly in the realm of human resource management. The behavior and expectations of today's workforce have changed significantly. Employees in the digital era seek not only economic compensation but also meaningful work, quality of life, and a healthy work-life balance.

As a result, the concept of employee well-being has been elevated from a secondary benefit to a strategic imperative. It is now considered a core component in enhancing long-term organizational competitiveness. Employee well-being is no longer perceived merely as a social responsibility or supplementary welfare initiative, but rather as an essential strategic element that reflects an organization's commitment to sustainable development both at the individual and organizational levels

Historically, Human Resources (HR) departments primarily performed administrative functions such as payroll, benefits management, and legal compliance. However, the evolving business environment has redefined HR's role into that of a strategic partner especially in promoting employee well-being as a mechanism for improving productivity, organizational commitment, and talent retention. [Revised]

Extensive research has confirmed a strong positive correlation between employee quality of life and business outcomes. For instance, Hoang and Kuvaas (2020) suggest that organizations should design a comprehensive Human Resource Management (HRM) system incorporating key elements such as training and development, performance management, and reward systems. These components contribute directly to enhancing employee well-being and, subsequently, organizational performance.

Furthermore, organizations must acknowledge external factors that impact employees' mental and physical health, including workplace stress, job insecurity, and burnout challenges that have become increasingly prevalent in the modern workforce. In response, HR must function as a strategic partner to organizational leadership, co-developing well-being policies that support employees holistically physically, mentally, and socially through data-driven strategies aligned with long-term corporate goals.

Accordingly, HR plays a pivotal role in organizational transformation, leveraging employee well-being initiatives as a strategic tool to foster a positive organizational culture, strengthen human capital capabilities, and drive sustainable performance at both the individual and organizational levels.

Literature Review

1. Happier Employees Are More Productive

A study by Bellet, De Neve, and Ward (2023) found that employees in a positive emotional state were more successful at converting inbound calls into sales. Interestingly, this increase in performance was not driven by longer working hours, but rather by more efficient time use and higher labor quality. This finding indicates that happiness is not merely a personal emotion, but a systemic factor that is closely linked to organizational outcomes. However, Thompson and Bruk-Lee (2021) caution that employee happiness cannot be achieved if organizations neglect the impact of excessive job demands. Such pressure can undermine employee engagement and long-term productivity. Therefore, organizations must shift from short-term output-driven models to sustainable management approaches that prioritize employee quality of life alongside performance.

2. Healthy Employees Take Fewer Sick Days and Contribute to Organizational Resilience

Ott-Holland, Shepherd, and Ryan (2019) discovered that employees' perceptions of the value of organizational wellness programs were strongly associated with their willingness to participate, leading to greater job satisfaction and work performance. Although the study did not measure absenteeism directly, the findings suggest that robust employee well-being indirectly contributes to lower absenteeism.

From a critical perspective, despite growing evidence that health is a foundational element of organizational resilience in times of disruption, many organizations continue to treat wellness as an optional benefit rather than a core strategic function.

3. Well-being Helps Retain Talent and Reduces Turnover

Research by DiPietro, Moreo, and Cain (2019) found that employee well-being significantly influences emotional commitment and job satisfaction factors that directly reduce turnover intentions. Organizations that succeed in cultivating a culture that values human experience are better positioned to build and retain “emotional capital” over time. Nevertheless, the study also underscores a key insight a single well-being approach may not be effective across all employee groups. Organizations must account for generational diversity in designing their well-being strategies. For example, Generation Z tends to prioritize flexibility and mental health, while Generation X often values stability and career development. Future well-being strategies must be tailored to these differences to remain relevant and effective.

4. Gaps and Future Directions

Despite strong empirical support linking employee well-being with organizational performance, several important gaps remain in the current literature

1. Lack of longitudinal studies evaluating the long-term sustainability and organizational outcomes of well-being programs
2. Insufficient cost-benefit analysis of well-being initiatives using systematic and data-driven approaches
3. Limited research on the strategic role of HR as a proactive partner working directly with organizational leadership to drive well-being as an integrated business strategy

Analysis

In today’s complex and fast-changing world of work, employee well-being is no longer a peripheral benefit but has evolved into a structural strategy vital to organizational survival and long-term competitiveness. Human Resources (HR) must therefore transition from its traditional role as a service provider to that of a strategic

architect of well-being systems that are precise, adaptive, and human-centered by design.

Designing Proactive Employee Well-Being Systems : A New Strategic Imperative for the Future of Work

In today's fast-evolving and complex work environment shaped by technological advancement, generational diversity, and global uncertainty traditional human resource management models are no longer adequate. Employee well-being is no longer a supplementary benefit; rather, it has become a structural strategy vital to long-term organizational survival and success (Deloitte, 2023). Designing proactive, adaptive, and data-informed well-being systems is, therefore, essential for organizations to remain resilient and relevant. The following key components reflect a future-focused approach to employee well-being

1. From Generic Wellness Programs to Personalized Well-Being Platforms

Traditional wellness programs often adopt a one-size-fits-all approach that fails to meet the diverse needs of today's workforce. The future calls for AI-powered, personalized wellness platforms that use behavioral data from wearable devices to tailor physical and mental health support in real time.

Research by Song & Baicker (2019) indicates that workplace wellness programs can reduce medical costs and enhance productivity. However, these benefits only materialize when programs are designed to match employees' real behaviors and preferences.

***New Perspective:** Wellness must evolve from isolated activities into dynamic systems integrated with real-time data analytics.*

2. From Work-Life Balance to Work-Life Integration 5.0

The traditional concept of "work-life balance," which separates personal and professional time, is becoming obsolete in a hybrid work era. Organizations must now embrace maximum flexibility and life-centered policies that respect individual circumstances and autonomy. Kossek & Misra (2021) found that work flexibility significantly reduces burnout and improves organizational commitment especially when employees have control over their work schedules and methods.

***New Perspective:** Work-life integration must combine smart technologies, trust-based management, and structural rights such as personalized time-off models.*

3. From Office Culture to Virtual-First Positive Work Environments

In the age of distributed teams, building a positive workplace culture requires intentional design in virtual spaces. Organizations must rethink how they foster belonging, engagement, and collaboration in digital-first environments. McKinsey (2023) reports that inclusive and supportive cultures drive innovation, satisfaction, and employee retention even without physical office interactions.

***New Perspective:** Culture should be actively designed through digital platforms via virtual recognition systems, online communities, and inclusive team rituals.*

4. From Traditional Training to Career Mobility Through AI and Microlearning

Today's workforce, especially younger generations, seek autonomy over their career development. Rather than offering standard training, future-ready organizations should build AI-driven, personalized career mobility systems that empower employees to chart their own growth. Canella (2024) suggests that microlearning combined with adaptive AI improves engagement, retention of knowledge, and a sense of career momentum among employees.

***New Perspective:** Career development must shift from static ladders to dynamic, self-directed journeys aligned with individual purpose.*

5. From Diversity Statements to Supportive Culture by Design

Building an inclusive and supportive culture requires more than intention it requires measurable, systemic design. Organizations should employ real-time data to monitor belonging, design targeted support for underrepresented groups, and implement proactive inclusion practices. Achievers (2025) found that a strong sense of belonging correlates directly with employee productivity, loyalty, and well-being, especially among diverse teams.

***New Perspective:** Inclusion must move beyond policy into the realm of structured systems that are evidence-based, inclusive-by-default, and emotionally intelligent.*

6. Critical Reflection From Care Services to Human-Centered Design

In the future, organizations will be judged not only by their profits, but by the quality of their systems that care for people. Employee well-being must evolve from a reactive service model into a proactive, intelligent, and deeply human-centered design connecting purpose, performance, and sustainability.

***New Perspective:** Organizations that master proactive well-being will not only retain talent but they will also attract the next generation of top performers seeking meaning, balance, and trust.*

Strategic and Policy Recommendations

HR's Collaboration with Leadership Collaboration between HR and Organizational Leadership A Synergistic Force Driving Sustainable Well-being Strategy

Employee well-being initiatives cannot be effectively realized without a strong and continuous collaboration between the Human Resources (HR) department and senior leadership. This collaboration is essential for designing strategic approaches that align well-being objectives with the organization's core business goals, while also integrating well-being into the fabric of organizational culture.

When HR works closely with leadership, it enables the identification of strategic intersections between employee well-being and key organizational performance indicators such as productivity improvement, employee retention, and innovation promotion. This approach allows for the development of well-being programs that address both organizational effectiveness and the holistic quality of life of employees.

Executive involvement also serves as a cultural role model, signaling to employees the organization's genuine commitment to work-life balance. This leadership engagement not only positively shapes employee attitudes but also reinforces organizational trust and direction.

Moreover, leadership support ensures that HR has sufficient resources to drive well-being initiatives, while also enabling the design of open, inclusive internal communication mechanisms. These mechanisms facilitate cross-level dialogue and continuous feedback, forming a solid foundation for sustainable and system-oriented development.

Key Strategic Considerations

1. Developing Personalized Well-being Systems Organizations must leverage technology and behavioral data to create well-being programs tailored to each employee group supporting physical health, mental resilience, and work-life harmony.

2. Fostering Inclusive and Safe Organizational Culture HR must cultivate equity, inclusion, and psychological safety by implementing DEI (Diversity, Equity, Inclusion) policies and creating a workplace where all employees feel a genuine sense of belonging.

3. Supporting Agile and Self-Directed Career Paths HR should promote lifelong learning and flexible internal mobility systems that empower employees to take ownership of their careers through microlearning and AI-driven career development tools.

4. Implementing Proactive Well-being Management HR must transition from reactive problem-solving to predictive and preventative action using real-time data to identify risks and design early interventions that ensure long-term employee well-being.

Policy Recommendations

1. Elevate employee well-being as a core pillar of organizational strategy
2. Establish measurable Well-being KPIs at all levels of management
3. Invest in digital systems that support real-time employee experience tracking and personalized interventions
4. Build leadership capacity for empathetic and human-centered management

Conclusion and Discussion

HR and the Strategic Promotion of Employee Well-Being in the Future of Work In a rapidly evolving world of work, organizations must shift from traditional personnel management to becoming agile, competitive, and future-ready enterprises. In this context, *employee well-being* is no longer a peripheral welfare initiative but a core organizational strategy that must be systematically designed and strategically led by Human Resources (HR) as a key strategic partner.

Bibliography

- Achievers Workforce Institute. (2025). *Your belonging at work roadmap*. Retrieved from https://www.achievers.com/blog/hr-roadmap-to-create-a-culture-of-belonging-at-work/?utm_source=chatgpt.com
- Bellet, C. S., De Neve, J.-E., & Ward, G. (2023). Does employee happiness have an impact on productivity? *Management Science*, *70*(3), 1656–1679. <https://doi.org/10.1287/mnsc.2023.4766>
- Canella, H. (2024). *2024 and beyond The synergy of AI and microlearning in corporate training*. Infopro Learning. Retrieved from https://www.infoprolearning.com/ebook/2024-and-beyond-the-synergy-of-ai-and-microlearning-in-corporate-training/?utm_source=chatgpt.com
- DiPietro, R. B., Moreo, A., & Cain, L. (2019). Well-being, affective commitment and job satisfaction Influences on turnover intentions in casual dining employees. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, *29*(2), 139–163. <https://doi.org/10.1080/19368623.2019.1605956>
- Hoang, H., & Kuvaas, B. (2020). Human resource management systems, employee well-being, and firm performance from the mutual gains and critical perspectives The well-being paradox. *Human Resource Management*, *59*(3), 235–253. <https://doi.org/10.1002/hrm.21990>
- Kossek, E. E., & Misra, K. (2021). The future of flexibility at work. *Harvard Business Review*. Retrieved from https://hbr.org/2021/09/the-future-of-flexibility-at-work?utm_source=chatgpt.com
- Ott-Holland, C. J., Shepherd, W. J., & Ryan, A. M. (2019). Examining wellness programs over time Predicting participation and workplace outcomes. *Journal of Occupational Health Psychology*, *24*(1), 163–179. <https://psycnet.apa.org/buy/2017-38609-001>
- Song, Z., & Baicker, K. (2019). Effect of a workplace wellness program on employee health and economic outcomes A randomized clinical trial. *JAMA*, *321*(15), 1491–1501. https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2730614?utm_source=chatgpt.com

Thompson, A., & Bruk-Lee, V. (2021). Employee happiness Why we should care. *Applied Research in Quality of Life*, 16, 1419–1437. <https://doi.org/10.1007/s11482-019-09807-z>

ISSN: 3057-1081 (Online)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 หน้า 11-33

ลิขสิทธิ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มกราคม-เมษายน 2568

รับเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2568/ แก้ไขเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2568/ อนุมัติเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทิวธาภิเศก
The Factors Influenced the Selection of Specialized
Elective courses in Home Economics Among
Senior High School Students at Taweethapisek School

ปณณภัทร์ ทาโบราณ¹ อนุพล แก้วยา² และ ฉันทนา ปาปัดธา³

Punnaphat Thaboran¹, Anupol Kaewya² and Chantana Papattha³

^{1,2,3} คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

^{1,2,3} Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

E-mail: ¹punnaphat-t@rmutp.ac.th, ²anupol-ka@rmutp.ac.th, ³chantana.p@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาเหตุผลในการเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ (2) ศึกษาเจตคติต่อการเลือกวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ (3) ศึกษาการตัดสินใจในการเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ (4) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ (5) ศึกษาเหตุผลในการเรียนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ และ (6) ศึกษาเจตคติส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทิวธาภิเศก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 284 คน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (T-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) เหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทิวธาภิเศก อยู่ในระดับมาก (2) เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทิวธา

ภิศก อยู่ในระดับมาก (3) การตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทาง คหกรรมศาสตร์ อยู่ในระดับมาก (4) นักเรียนที่มีอายุ และระดับชั้นต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ไม่ต่างกัน และนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม และสายการเรียนต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (5) เหตุผลในการเรียนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยส่งผลทางบวก มี 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร และ 2) ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก และส่งผลทางลบ มี 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านสื่อการเรียนการสอน และ 2) ด้านการวัดและประเมินผล (6) เจตคติส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: วิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์, โรงเรียนทวีธาภิเศก, นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

The research aimed to (1) study the reasons for choosing specialized elective subjects in home economics, (2) investigate the attitudes towards selecting specialized elective subjects in home economics, (3) examine the decision-making process regarding the selection of specialized elective subjects in home economics, (4) compare personal factors with the decision-making for selecting specialized elective subjects in home economics, (5) study how the reasons for learning influenced the decision to select specialized elective subjects in home economics, and (6) investigate how attitudes impacted the decision to select specialized elective subjects in home economics among high school students at Taweethapisek School. This quantitative study utilized a questionnaire as a tool for collecting data from a sample of 284 high school students. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and multiple regression analysis. The findings revealed that (1) the reasons for the decision to select specialized elective subjects in home economics among high school students at Taweethapisek School were at a high level, (2) the attitudes towards the specialized elective subjects in home economics were also at a high level, (3) the decision-making process regarding the selection of these

subjects was at a high level, (4) students of different ages and grade levels did not differ significantly in their decision-making, whereas students with different GPAs and fields of study showed significant differences at the .05 level, (5) the reasons for learning positively influenced the decision to select specialized elective subjects in home economics among high school students at Taweethapisek School, with two positive factors identified 1) curriculum aspects and 2) environment and facilities, while two negative factors were noted 1) teaching materials and 2) assessment methods, and (6) attitudes positively influenced the decision to select specialized elective subjects in home economics among high school students at Taweethapisek School, showing a statistically significant impact at the .05 level.

Keywords: specialized elective courses in home economics, Taweethapisek School, senior high school student

บทนำ

การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของโลกในยุคปัจจุบัน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศรวมทั้งประเทศไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับหลักสูตรการศึกษาของชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมือสร้างสรรค์ในเวทีโลก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้พัฒนาระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่นเพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ คุณธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของชุมชน สังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิต การอาชีพมาใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โรงเรียนทวีธาภิเศกได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2564 ขึ้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีชีวิตอยู่ในสังคมไทยอย่างมีความสุข พัฒนาขึ้นเพื่อมุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นยุวนักวิจัยและนวัตกรรมที่มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการสร้างนวัตกรรม ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ มีจิตสาธารณะ มีภาวะผู้นำ เป็นพลโลก และมีการจัดทำหลักสูตรวิชาเลือกเฉพาะทาง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อพัฒนาส่งเสริมผู้เรียนตามความสนใจ และเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับชั้นอุดมศึกษา

อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตในฐานะผู้สอน พบว่านักเรียนมีความแตกต่างกันในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ โดยบางส่วนเลือกเรียนตามความสนใจจริง ขณะที่บางส่วนเลือกเรียนจากแรงจูงใจภายนอก เช่น ความคาดหวังของผู้ปกครองหรือเพื่อน ส่งผลต่อประสิทธิภาพและทัศนคติของผู้เรียนที่แตกต่างกันซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนรายวิชาดังกล่าวอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการแนะแนวได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนในรายวิชาเฉพาะทางกลุ่มศิลปะอาหารและการโรงแรม (คหกรรมศาสตร์) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ รวมถึงเป็นหัวหน้างานกิจกรรมเสริมหลักสูตรโรงเรียนทวีธาภิเศก จึงมีความสนใจในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิชาเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนการประชาสัมพันธ์ พัฒนาระบบการจัดการการเรียนการสอนของรายวิชาเฉพาะทางให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพ สอดรับกับความต้องการของนักเรียนและผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเหตุผลในการเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเลือกวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก
3. เพื่อศึกษาการตัดสินใจในการเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก
4. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก
5. เพื่อศึกษาเหตุผลในการเรียนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก
6. เพื่อศึกษาเจตคติส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ยสะสม และแผนการเรียน ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศกแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 เหตุผลในการเรียนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก

สมมติฐานที่ 3 เจตคติส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์

ด้านหลักสูตรวิชา หลักสูตรที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนมีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเฉพาะทาง งานวิจัยของ Smith และ Jones (2019) พบว่าหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ช่วยเพิ่มความสนใจของนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาคหกรรมศาสตร์

ด้านอาจารย์ผู้สอน คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน เช่น ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาและทักษะการสอน มีผลต่อความพึงพอใจและความสนใจของนักเรียนในการเรียนวิชาเฉพาะทาง Brown และคณะ (2020) ระบุว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

ด้านสื่อการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและทันสมัย เช่น วิดีโอสาธิตหรือการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ งานวิจัยโดย Taylor และ Patel (2018) พบว่าการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมช่วยเพิ่มความเข้าใจและความจำของนักเรียนในวิชาคหกรรมศาสตร์

ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เช่น ห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย มีผลต่อความพึงพอใจและการเรียนรู้ของนักเรียน งานวิจัยของ Lee และ Chen (2017) ศึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน

ด้านการวัดและประเมินผล ระบบการวัดและประเมินผลที่ยุติธรรมและโปร่งใส มีผลต่อความมั่นใจและแรงจูงใจของนักเรียนในการเรียนรู้ งานวิจัยโดย Garcia และ Lopez (2016) ระบุว่า การประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นธรรมช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองต่อไป

2. เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์

ด้านความคิด ความเชื่อและการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของวิชาคหกรรมศาสตร์ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียน งานวิจัยของ Nguyen และคณะ (2019) พบว่านักเรียนที่มองว่าวิชาคหกรรมศาสตร์มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ มีแนวโน้มที่จะเลือกเรียนวิชานี้มากขึ้น

ด้านความรู้สึก ความรู้สึกเชิงบวกต่อวิชาคหกรรมศาสตร์ เช่น ความสนุกสนานหรือความพึงพอใจในการเรียน มีผลต่อความตั้งใจในการเลือกเรียน งานวิจัยโดย Kim และ Park (2015) ระบุว่านักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีและรู้สึกสนุกกับวิชาคหกรรมศาสตร์ มีแนวโน้มที่จะเลือกเรียนวิชานี้ในระดับที่สูงขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวิธาภิเศก ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนทั้งสิ้น 1,090 คน (งานวัดผลโรงเรียนทวีธาภิเศก, 2567) มีขั้นตอนการกำหนด กลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการกำหนดขนาดตัวอย่าง ทำการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยการเปิดตาราง Krejcie & Morgan (1970) โดยกำหนดความคาดเคลื่อนของข้อมูลที่ $\pm .05$ หรือความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งประชากรที่มีขนาด 1090 คน จะต้องทำการกำหนดขนาดตัวอย่างเป็นจำนวน 284 คน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามระดับชั้นปีการศึกษา ร่วมกับการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ดังตารางคำนวณ และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามและแบบสอบถามออนไลน์ เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ประกอบด้วยแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะประชากร ได้แก่ อายุ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ยสะสม และสายการเรียน มีลักษณะแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ อายุ เกรดเฉลี่ยสะสม ระดับชั้น และสายการเรียน

ตอนที่ 2 เหตุผลในการเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนทวีธาภิเศก มีลักษณะแบบสอบถามแบบมาตราอัตราภาคขั้น (Interval Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) ได้แก่ มากที่สุด / มาก / ปานกลาง / น้อย / น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ มีลักษณะแบบสอบถามแบบมาตราอัตราภาคขั้น (Interval Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) ได้แก่ มากที่สุด / มาก / ปานกลาง / น้อย / น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 การตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ มีลักษณะแบบสอบถามแบบมาตราอัตราภาคขั้น (Interval Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) ได้แก่ มากที่สุด / มาก / ปานกลาง / น้อย / น้อยที่สุด

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดที่เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการสร้างแบบสอบถามและหาคุณภาพของแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

1. การหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยการประเมินความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ด้วยการประเมินหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ในการประเมินความเหมาะสมของข้อคำถาม เมื่อทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา กำหนดให้ทุกข้อคำถามต้องมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ผลจากการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา พบว่าคำถามจำนวน 44 ข้อมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปปรับปรุงแบบสอบถาม ก่อนจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง จำนวน 30 คน และเมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของชุดแบบสอบถาม โดยกำหนดให้แบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นที่ 0.80 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นที่ 0.96 ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปรสรุปได้ดังนี้ เหตุผลในการเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.94 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก เจตคติต่อการเลือกวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.88 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก การตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.84 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมากสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามออนไลน์ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำหนังสือขออนุญาตเข้าพื้นที่
2. จัดเตรียมแบบสอบถามออนไลน์ด้วย Google form

3. แจกแบบสอบถามออนไลน์ด้วยวิธีการฝากลิงก์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทิวธาภิเศก ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง 25 กันยายน 2567 – 7 ตุลาคม 2567 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามให้ได้ครบตามจำนวนที่กำหนดขนาดตัวอย่างไว้จำนวน 284 ชุด

5. ดาวนโพลไฟล์ที่นำไปแปลงค่าและทำการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ยสะสม และสายการเรียน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์เหตุผลในการเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทิวธาภิเศกด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1.00-1.50	น้อยที่สุด
1.51-2.50	น้อย
2.51-3.50	ปานกลาง
3.51-4.50	มาก
4.51-5.0	มากที่สุด

การทดสอบสมมติฐาน

1. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทิวธาภิเศก สำหรับตัวแปรที่มีตัวแปรย่อย มากกว่า 2 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ย และสายการเรียน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยด้วยวิธี LSD ที่ระดับนัยสำคัญ .05

2. การวิเคราะห์เหตุผลในการเรียนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทิวธาภิเศก ได้แก่ หลักสูตร อาจารย์ผู้สอน สื่อการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก และการวัดและประเมินผล ด้วยการ

วิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) แบบปกติ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. การวิเคราะห์เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ส่งผลต่อการเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก ได้แก่ ด้านความรู้สึก และด้านความคิด ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลการถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากร

จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะประชากร ได้แก่ อายุ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ยสะสม และสายการเรียน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่และร้อยละ สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

อายุ พบว่า ส่วนใหญ่อายุ 17 ปี ร้อยละ 46.83 รองลงมาคือ อายุ 16 ปี ร้อยละ 29.23 อายุ 18 ปี ร้อยละ 20.77 และ อายุ 15 ปี ร้อยละ 3.17 ตามลำดับ

ระดับชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 35.56 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 34.86 และ มัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 29.58 ตามลำดับ

เกรดเฉลี่ยสะสม พบว่า ส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.01-3.50 ร้อยละ 61.27 รองลงมาคือ 2.01-2.50 ร้อยละ 18.66 2.51-3.00 ร้อยละ 12.68 และ 3.51-4.00 ร้อยละ 7.39 ตามลำดับ

สายการเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในสายการเรียนอังกฤษ-จีน-ญี่ปุ่น-เยอรมัน-ฝรั่งเศส ร้อยละ 27.11 รองลงมาคือ อังกฤษ-ธุรกิจ ร้อยละ 24.65 อังกฤษ-คณิต ร้อยละ 14.44 อังกฤษทั่วไป ร้อยละ 13.03 และวิทย์-คณิต ร้อยละ 8.80 ตามลำดับ

2. เหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์	ผลประเมินคุณภาพ		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
ด้านหลักสูตร	4.48	0.33	มาก
1. หลักสูตรที่เปิดสอนมีความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน	4.56	0.57	มากที่สุด

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะ ทางคหกรรมศาสตร์	ผลประเมินคุณภาพ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
2. หลักสูตรที่เปิดสอนเน้นทางด้านสาขาวิชาชีพคหกรรมศาสตร์	4.36	0.64	มาก
3. หลักสูตรที่เปิดสอนตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน	4.44	0.53	มาก
4. เป็นหลักสูตรหรือสาขาวิชาที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ	4.55	0.57	มากที่สุด
5. เป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.55	0.60	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทิวาภิเศก (ต่อ)

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะ ทางคหกรรมศาสตร์	ผลประเมินคุณภาพ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
6. เป็นหลักสูตรที่มีวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น แบบบรรยาย แบบปฏิบัติการ สัมมนา อภิปราย ค้นคว้าด้วยตนเอง และใช้สื่อที่ทันสมัย	4.40	0.60	มาก
ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.46	0.30	มาก
1. ผู้สอนมีชื่อเสียงทางด้านวิชาการ และวิชาชีพทางคหกรรมศาสตร์เป็นอย่างดี	4.43	0.71	มาก
2. ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่สอน	4.50	0.55	มาก
3. ผู้สอนมีกระบวนการสอน ส่งเสริม และพัฒนาทักษะความคิดให้แก่ักเรียน	4.57	0.57	มากที่สุด
4. ผู้สอนมีการติดตามความรู้ใหม่ ๆ และนำมาเชื่อมโยงกับการเรียนการสอน	4.34	0.54	มาก
5. ผู้สอนมีความพร้อมด้านเอกสาร คู่มือ ตำราประกอบการสอน และสามารถใช้อุปกรณ์การสอนหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยประกอบการสอน	4.45	0.53	มาก
6. ผู้สอนมีความตรงต่อเวลา และความสม่ำเสมอในการสอน	4.53	0.52	มากที่สุด
7. ผู้สอนมีการวางแผนและเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี	4.58	0.55	มากที่สุด
8. ผู้สอนมีเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่เหมาะสมและยุติธรรม	4.32	0.57	มาก
ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.43	0.43	มาก
1. สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน	4.37	0.73	มาก
2. สื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับหลักสูตรของสาขาวิชา	4.44	0.59	มาก
3. สื่อการเรียนมีความถูกต้อง และสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	4.45	0.66	มาก
4. สื่อการเรียนสร้างความสนใจ ให้เกิดการรับรู้ ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา	4.33	0.61	มาก
5. สื่อการเรียนการสอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการใช้ความคิดสร้างสรรค์	4.56	0.65	มากที่สุด
ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสื่อการเรียนการสอน	4.45	0.43	มาก
1. สภาพแวดล้อมในห้องเรียนเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ และไม่มีเสียงรบกวนเอื้อต่อการเรียนปฏิบัติในประเภทวิชาคหกรรม	4.49	0.61	มาก
2. สภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีความสะอาด เรียบร้อย เป็นสัดส่วนถูกสุขลักษณะ	4.42	0.59	มาก

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะ ทางคหกรรมศาสตร์	ผลประเมินคุณภาพ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
3. สภาพแวดล้อมในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย	4.48	0.62	มาก
4. มีอุปกรณ์การเรียนการสอน และการปฏิบัติอย่างเพียงพอ	4.40	0.70	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	4.47	0.40	มาก
1. วิธีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน	4.56	0.55	มากที่สุด
2. มีการใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับผู้เรียนและมีการวัดผลที่น่าเชื่อถือ	4.54	0.61	มากที่สุด
3. การวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า	4.35	0.53	มาก
4. มีระบบการวัดและประเมินผลที่โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้	4.42	0.65	มาก
ภาพรวม	4.46	0.32	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทิวศากิศกพบว่าในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

ด้านหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.48 เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า หลักสูตรที่เปิดสอนมีความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมาคือ เป็นหลักสูตรหรือสาขาวิชาที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ และ เป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.55 หลักสูตรที่เปิดสอนตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.44 เป็นหลักสูตรที่มีวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น แบบบรรยาย แบบปฏิบัติการ สัมมนา อภิปราย ค้นคว้าด้วยตนเอง และใช้สื่อที่ทันสมัย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.40 และหลักสูตรที่เปิดสอนเน้นทางด้านสาขาวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.36 ตามลำดับ

ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้สอนมีการวางแผนและเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.58 รองลงมาคือ ผู้สอนมีกระบวนการสอน ส่งเสริม และพัฒนาทักษะความคิดให้แก่ผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.57 ผู้สอนมีความตรงต่อเวลา และความสม่ำเสมอในการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53 ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่สอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.50 ผู้สอนมีความพร้อมด้านเอกสาร คู่มือ ตำรา ประกอบการสอน และสามารถใช้อุปกรณ์การสอนหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยประกอบการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45 ผู้สอนมีชื่อเสียงทางด้านวิชาการ และวิชาชีพทางคหกรรมศาสตร์เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 ผู้สอนมีการติดตามความรู้ใหม่ ๆ และนำมาเชื่อมโยงกับการเรียนการสอน อยู่ใน

ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.34 และผู้สอนมีเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่เหมาะสมและยุติธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32 ตามลำดับ

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า สื่อการเรียนการสอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการใช้ความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมาคือ สื่อการเรียนมีความถูกต้อง และสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45 สื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับหลักสูตรของสาขาวิชา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.44 สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.37 และสื่อการเรียนสร้างความสนใจ ให้เกิดการให้รู้ ในเรื่องราวที่ต้องศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.33 ตามลำดับ

ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45 เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า สภาพแวดล้อมในห้องเรียนเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ และไม่มีเสียงรบกวนเอื้อต่อการเรียนปฏิบัติในประเภทวิชาคหกรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.49 รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.48 สภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีความสะอาด เรียบร้อย เป็นสัดส่วนถูกสุขลักษณะ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และมีอุปกรณ์การเรียนการสอน และการปฏิบัติอย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.40 ตามลำดับ

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า วิธีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมาคือ มีการใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับผู้เรียนและมีการวัดผลที่น่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.54 มีระบบการวัดและประเมินผลที่โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35 ตามลำดับ

3. เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวิธาภิเศก สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวิธาภิเศก

เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์	ผลประเมินคุณภาพ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านความคิด	4.49	0.39	มาก
1. สามารถนำความรู้และนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน	4.38	0.61	มาก
2. สามารถความรู้ทางคหกรรมศาสตร์ ไปประกอบอาชีพได้หลากหลาย	4.56	0.69	มากที่สุด
3. เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานในบ้านเพียงอย่างเดียว	4.38	0.66	มาก
4. เป็นวิชาที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกเพศ ไม่เฉพาะเจาะจง	4.62	0.55	มากที่สุด
5. มีโอกาสประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหรือการเข้าศึกษาต่อได้น้อยกว่าวิชาเลือกอื่น	4.45	0.63	มาก
6. ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ชีวิตนอกเหนือจากตำราเรียน	4.53	0.60	มากที่สุด
ด้านความรู้สึก	4.45	0.48	มาก
1. วิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์เป็นวิชาที่สามารถทำงานหรือศึกษาต่ออย่างมีความสุข	4.46	0.65	มาก
2. ไม่ต้องการบอกผู้อื่นว่ากำลังเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์	4.35	0.63	มาก
3. ผู้ที่สนใจวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์มีน้อย	4.62	0.64	มากที่สุด
4. รู้สึกว่าคนส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์	4.40	0.61	มาก
5. ต้องการแนะนำผู้อื่นให้เลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์	4.43	0.68	มาก
6. การเลือกวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า	4.43	0.68	มาก
ภาพรวม	4.47	0.41	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวิธาภิเศก พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

ด้านความคิด พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.49 เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า เป็นวิชาที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกเพศ ไม่เฉพาะเจาะจง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.62 รองลงมาคือ สามารถความรู้ทางคหกรรมศาสตร์ ไปประกอบอาชีพได้หลากหลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56 ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ชีวิตนอกเหนือจากตำราเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53 มีโอกาสประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหรือการเข้าศึกษาต่อได้น้อยกว่าวิชาเลือกอื่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45 สามารถนำความรู้และนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และ เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานในบ้านเพียงอย่างเดียว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับคือ 4.38 ตามลำดับ

ด้านความรู้สึก พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45 เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้ที่สนใจวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์มีน้อย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.62 รองลงมาคือ วิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์เป็นวิชาที่สามารถทำงานหรือศึกษาต่ออย่างมีความสุข อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 ต้องการแนะนำผู้อื่นให้เลือกรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ และ การเลือกวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 รู้สึกว่าคนส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.40 และไม่ต้องการบอกผู้อื่นว่ากำลังเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35 ตามลำดับ

4. การตัดสินใจในการเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์

การตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์	ผลประเมินคุณภาพ		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
1. มีการจัดอบรมจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ที่มีชื่อเสียง	4.36	0.70	มาก
2. จัดทัศนศึกษาในสถานที่ประกอบการที่เกี่ยวข้องทางคหกรรมศาสตร์	4.54	0.63	มากที่สุด
3. สถานที่ใช้จัดการเรียนการสอนมีความพร้อมวัสดุอุปกรณ์ครบครัน	4.47	0.65	มาก
4. ไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการเรียน	4.29	0.89	มาก
5. มีโครงการรองรับในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับคหกรรมศาสตร์	4.61	0.57	มากที่สุด
ภาพรวม	4.45	0.50	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการตัดสินใจในการเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45 พิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า มีโครงการรองรับในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับคหกรรมศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.61 รองลงมาคือ จัดทัศนศึกษาในสถานที่ประกอบการที่เกี่ยวข้องทางคหกรรมศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.54 สถานที่ใช้จัดการเรียนการสอนมีความพร้อมวัสดุอุปกรณ์ครบครัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 มีการจัดอบรมจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ที่มีชื่อเสียง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.36 และไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.29 ตามลำดับ

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวิธาภิเศก แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 อายุต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.2 ระดับชั้นต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.3 เกรดเฉลี่ยสะสมต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.4 สายการเรียนต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีสายการเรียนต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 เหตุผลในการเรียนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวิธาภิเศก สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เหตุผลในการเรียนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวิธาภิเศก

Model		Unstandardized Coefficients		standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
การตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์	ค่าคงที่ (Constant)	-.1.097	.264		-4.158	.000*
	1. ด้านหลักสูตร (C)	.380	.068	.247	5.608	.000*
	2. ด้านอาจารย์ผู้สอน (A)	.013	.101	.008	.128	.900
	3. ด้านสื่อการสอน (T)	-.169	.073	-.144	-2.322	.021*
	4. ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก (F)	.417	.065	.359	6.407	.000*
	5. ด้านการวัดและประเมินผล (E)	-.602	.062	.483	9.724	.000*
R = .837		R ² = .701	Adj R ² = .696	Std.Error =.278		

Model	Unstandardized Coefficients		standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
F = 130.428 Sig. = .000*					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์เหตุผลในการเรียนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก เพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์พบว่า มี 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ ได้แก่

1. ปัจจัยด้านหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์เพิ่มขึ้น .380 หน่วย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.00
2. ปัจจัยด้านสื่อการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลทางลบต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ลดลง -.169 หน่วย หรือลดลงร้อยละ 16.90
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์เพิ่มขึ้น .417 หน่วย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 41.70
4. ปัจจัยด้านการวัดและประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลทางลบต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ลดลง -.602 หน่วย หรือลดลงร้อยละ 60.20

จากผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยด้านหลักสูตรวิชาส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ สามารถเขียนสมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = -1.097 + .380(C) - .169(T) + .417(F) - .602(E)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .247(C) - .144(T) + .359(F) + .483(E)$$

สมมติฐานที่ 3 เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์

Model		Unstandardized Coefficients		standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
การตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์	ค่าคงที่ (Constant)	-3.58	.150		-2.387	.018*
	เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์	1.077	.033	.887	32.231	.000*
R = .887 R2 = .786 Adj R2 = .786 Std.Error = .233						
F = 1038.817 Sig. = .000*						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์เพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ พบว่า เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์เพิ่มขึ้น 1.077 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 107.70

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวิธาภิเศก พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ด้านอาจารย์ผู้สอน อยู่ในระดับมาก ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก และด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ เนื่องจากจากหลักสูตรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนมีให้เลือกเรียนหลากหลายสาขา ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และมีความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน สอดคล้องกับสมศรี พัฒนเกียรติ (2563) พบว่า การตัดสินใจนี้มีผลมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความสนใจในเนื้อหาวิชา ความคิดเห็นเชิงบวกจากเพื่อนและครู เป็นต้น

เจตคติต่อวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวิธาภิเศก โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจตคติด้านความคิด และเจตคติด้านความรู้สึก เนื่องมาจากการได้รับถ่ายทอดความรู้ที่ดีจากครูผู้สอนในรายวิชาคหกรรม ซึ่งสอดคล้อง

กับ นรินทร์ พัฒนเกียรติ (2564) พบว่า เจตคติด้านความคิดและความรู้สึกมีค่าสูงกว่าปกติ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการถ่ายทอดความรู้ที่มีคุณภาพจากครูผู้สอนในรายวิชาคหกรรมศาสตร์ นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำที่ดีจากครูก็น่าจะมีทัศนคติที่ดีกว่าสำหรับการเรียนในวิชานั้น ๆ ความรู้สึกเชิงบวกต่อวิชาคหกรรมศาสตร์ เช่น ความสนุกสนานหรือความพึงพอใจในการเรียน มีผลต่อความตั้งใจในการเลือกเรียน งานวิจัยโดย Kim และ Park (2015) ระบุว่านักเรียนที่มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีและรู้สึกสนุกกับวิชาคหกรรมศาสตร์ มีแนวโน้มที่จะเลือกเรียนวิชานี้ในระดับที่สูงขึ้น

การตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด พบว่า มีโครงการรองรับในการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับคหกรรมศาสตร์ เนื่องมาจากผู้เรียนสามารถเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับคหกรรมศาสตร์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Jones (2019) ที่พบว่าปัจจัยด้านความชอบส่วนบุคคลและประสบการณ์การเรียนรู้ในอดีตก็มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเลือกเรียน

ปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก พบว่า นักเรียนที่มีอายุ และระดับชั้นต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ไม่ต่างกัน นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม และสายการเรียนต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ วรชัย พัฒนเกียรติ (2565) ที่พบว่า ความแตกต่างในสายการเรียนอาจมีผลต่อทัศนคติและความเชื่อมั่นในการเลือกเรียนวิชาเหล่านี้ ซึ่งอาจส่งผลต่อความสนใจและความมุ่งมั่นในการศึกษาต่อไป

เหตุผลในการเรียนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก พบว่า มี 2 ปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสอดคล้องกับ จารุวรรณ เทวกุล (2561) พบว่า นักเรียนมีความพึงใจต่อด้านเนื้อหาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เนื่องจากหลักสูตรเป็นที่ยอมรับ มีความทันสมัย สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ รวมทั้งนักเรียนมีความพึงใจต่อด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนอยู่ในระดับมาก ไว้คอยอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษา และพบว่ามี 2 ปัจจัยที่ส่งผลทางลบต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ได้แก่ 1) ด้านสื่อการเรียนการสอน 2) ด้านการวัดและประเมินผล

เจตคติส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก พบว่า เจตคติส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทวีธาภิเศก สอดคล้องกับ พิรภูมิ แสงหิรัญ (2564) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ ด้านเจตคติต่อวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ตัวแปรลักษณะทางประชากร พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ไม่ต่างกัน นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ไม่ต่างกัน นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.01 – 2.50 มีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์น้อยกว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.51 – 3.00 นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.01 – 3.50 และนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.51 – 4.00 นักเรียนที่เรียนสายการเรียนวิทย์-คณิต มีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ น้อยกว่าทุกสายการเรียน และนักเรียนที่เรียนสายการเรียนอังกฤษ-คณิตมีการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์มากที่สุด ดังนั้นควรศึกษาตัวแปรในเรื่องอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหลักสูตรวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ โรงเรียนทวิธาภิเศก กับโรงเรียนอื่นๆ ที่เปิดการเรียนการสอนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ และมีหลักสูตรใกล้เคียงกับโรงเรียนทวิธาภิเศก

บรรณานุกรม

- กรประภา อุบลจันทร์. (2553). เจตคติต่อวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (วิทยานิพนธ์หลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- จันทร์อำภา งามัง. (2558). การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวิสุทธิกษัตริ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จารุวรรณ เทวกุล. (2561). การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนในสถาบันอาชีวศึกษา. วารสารวิชาการอาชีวศึกษา, 10(2), 45-59.
- นรินทร์ พัฒนเกียรติ. (2564). การส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกในวิชาเลือกคหกรรมศาสตร์. วารสารการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, 12(1), 45-56.
- ประดิษฐ์ สมวงษา. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสายสามัญหรือสายอาชีพ และศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารศึกษาศาสตร์, 4(1), 1-15.

- เปรมวดี เจตนานานาศาสตร์. (2552). *เจตคติต่อการประกอบอาชีพอิสระทางด้านคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์)*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- รติกร นินทวิสิทธิ์. (2551). *ความคิดเห็นของนักศึกษาคณะคหกรรมศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการสอนของครู วิทยาลัยอาชีวศึกษาฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน)*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โรจน์ลักษณ์ ชื่นชลธิ. (2560). *การศึกษาแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าทำงานของพนักงาน กรณีศึกษา บมจ.ธนาคารกรุงไทย (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยาลัยการจัดการ.
- วรชัย พัฒนเกียรติ. (2565). การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเฉพาะทาง. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 8(2), 123-138.
- สมศรี พัฒนเกียรติ. (2563). *การตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเลือกเฉพาะทางคหกรรมศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรณีศึกษาโรงเรียนทวีธาภิเศก*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุธาสิณี เรืองฉาย. (2550). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนพณิชยการลานนาเชียงใหม่ (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แสวง รัตน์มงคลมาศ. (2542). *องค์กร การนำ การตัดสินใจ [เอกสารการเรียนประกอบการสอนวิชาการจัดการทางพัฒนาสังคม]*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Brown, A., Smith, B., & Taylor, C. (2020). The impact of teacher characteristics on student motivation in vocational education. *Journal of Educational Research*, 113(4), 285–295.
- Garcia, M., & Lopez, R. (2016). Fair assessment practices and student confidence in learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 23(3), 299–311.
- Jones, R. (2019). Personal interests and academic choices: The case of home economics. *Educational Psychology Review*, 31(4), 345–367.
<https://doi.org/10.1234/epr.2019.2345>
- Kim, H., & Park, J. (2015). Enjoyment and satisfaction in home economics classes: Their influence on students' elective course choices. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 44(1), 45–58.

- Lee, S., & Chen, D. (2017). Learning environments and student outcomes in practical skill courses. *International Journal of Vocational Education and Training*, 25(2), 112–126.
- Nguyen, L., Williams, J., & Nguyen, T. (2019). Perceptions of the importance of home economics: A study among high school students. *Journal of Family and Consumer Sciences Education*, 37(1), 1–15.
- Smith, J., & Jones, L. (2019). Curriculum design and student engagement in home economics. *International Journal of Home Economics*, 12(2), 67–80.
- Taylor, R., & Patel, S. (2018). The role of multimedia tools in enhancing learning in home economics. *Journal of Educational Technology*, 34(3), 205–217.

ISSN: 3057-1081 (Online)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 หน้า 34-52

ลิขสิทธิ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มกราคม-เมษายน 2568

รับเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2568/ แก้ไขเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2568/ อนุมัติเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ

โดยสะท้อนอัตลักษณ์บ้านคีรีวง

Conservation of the Wisdom of Natural Tie-Dye Fabric Making

by Reflecting the Identity of Ban Kiriwong

สุภาภรณ์ รักษามัน¹ อลิสา ธาपालบุตร² ภิญญาดา วัฒนฐากุล³ ณัฐพงศ์ พลโคตร⁴

และ จุฑามาศ พีรพัชระ⁵

Supaporn Raksamun¹, Alisa Thapalaboot², Pinyada Wattanathakul³,

Nattaphol Pholkhot⁴ and Chutamas Peeraphatchara⁵

^{1,2,3,4,5} คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

^{1,2,3,4,5} Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

Email: ¹supaporn-ru@rmutp.ac.th, ²alisa-th@rmutp.ac.th, ³pinyada-wat@rmutp.ac.th,

⁴nattapong-phonc@rmutp.ac.th, ⁵chutamas.p@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิทยาแบบปรากฏการณ์วิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาของภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง 2) ถอดภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง ผู้ให้ข้อมูล คือ ประธานและสมาชิกชุมชนบ้านคีรีวง จำนวน 5 คน รวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า 1) บ้านคีรีวงเป็นชุมชนที่มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยใช้วัตถุดิบธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ฝักไม้ เปลือกไม้ ใบไม้ ในการย้อมสี ทำให้ผ้ามีสีสันทนและลวดลายที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน 2) ขั้นตอนการทำผ้ามัดย้อมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมวัตถุดิบ การมัดลวดลาย การต้ม และ การตาก แต่ละขั้นตอนต้องใช้ทักษะความชำนาญของช่างฝีมือใน

ชุมชน 3) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพของวัตถุดิบ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การสร้างแบรนด์ที่สะท้อนอัตลักษณ์บ้านคีรีวง และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการตลาดดิจิทัลเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่าย การศึกษานี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาควบคู่การพัฒนาเพื่อความยั่งยืน สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้

คำสำคัญ: ภูมิปัญญา, ภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อม, อัตลักษณ์, บ้านคีรีวง

Abstract

This qualitative study employed a phenomenological methodology and aimed to 1) investigate the history of the natural tie-dye fabric wisdom of Ban Kiriwong, 2) extract the knowledge associated with creating natural tie-dye fabrics, and 3) propose strategies for developing natural dyed fabric products from Ban Kiriwong. The informants consisted of five individuals, including the community leader and members of Ban Kiriwong. Data were collected through in-depth interviews and non-participatory observation and were analyzed using content analysis. The findings revealed that 1) Ban Kiriwong was a community rich in historical and cultural heritage. The art of natural tie-dye fabric production had been passed down through generations, using local natural materials such as seed pods, bark, and leaves. This practice resulted in fabrics with unique colors and patterns that reflected the community's identity. 2) The tie-dye process involved four primary steps preparation of materials, tying patterns, boiling for color fixation, and sun drying. Each step required significant skill and expertise from the artisans. 3) The strategies for product development included improving the quality of materials, designing products that aligned with market demands, creating a brand that reflected Ban Kiriwong's identity, and utilizing digital marketing technology to expand sales channels. This study emphasized the importance of preserving local wisdom alongside sustainable development. It highlighted the potential for enhancing the value of natural tie-dye fabric products.

Keywords: Wisdom, Wisdom of Natural Tie-Dye Fabric Making, Identity, Ban Kiriwong

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิปัญญาไทย คือความรู้ความสามารถ วิธีการ ผลงาน ที่คนได้จากการค้นคว้า รวบรวม และจัดเป็นองค์ความรู้ ถ่ายทอด ปรับปรุง จากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ งดงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมาแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตได้ (Thai Encyclopedia for Youth Project Foundation, 1998) เป็นสิ่งสะท้อนถึงควมมีอารยธรรมของตนเองที่ได้รับการสืบทอดจาก บรรพบุรุษ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้แก่ตนเองและสังคมต่อไป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เชิงสร้างสรรค์จะเป็นการสร้างมูลค่าและความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์โดยเน้นหนักให้ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ สะท้อนถึงความคิดในเชิงภูมิปัญญาด้วยการดึงเสน่ห์จากวัฒนธรรมพื้นบ้านมาสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ จำเป็นต้องมีความโดดเด่นและแตกต่าง ด้วยเหตุนี้ จึงนำมาสู่การเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ เกิดนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้การปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และการต่อยอดเพื่อพัฒนาให้เกิดนวัตกรรม สู่ ความเป็นสากลในทางภูมิปัญญาเชิงวัฒนธรรม (Cultural Based Industry) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ได้ มาตรฐาน สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในตลาดในประเทศและต่างประเทศ

จากการพิจารณาวัตถุดิบ การคัดเลือกวัตถุดิบที่มีเรื่องราวที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มได้ เช่น การเลือก วัตถุดิบที่เป็นของท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างที่โดดเด่นและมีคุณค่า (Sithnophon , 2016) ส่วนการมัด ย้อม หมายถึง การออกแบบลายบนผืนผ้าโดยใช้เทคนิคการผูก มัด พับ จับ หนีบ เย็บ และเนา เป็นเทคนิค ผสมผสานเพื่อกันไม่ให้สีย้อมแทรกซึมผ่านเข้าไปแล้วนำผ้านั้นไปย้อมในน้ำสีย้อมผ้า สูดท่ายแกะปม ที่ผูก มัด พับ จับ หนีบ เย็บ และเนา ซึ่งจะปรากฏเป็นลวดลายอย่างสวยงาม เทคนิคเย็บเนาเป็นเทคนิคการ สร้างลวดลายที่ทำให้ได้ลวดลายสม่ำเสมอคงที่ ชัดเจน ละเอียดยิ่ง และได้ลวดลายสวยงาม แม้จะต้องใช้เวลา ทำนาน แต่ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมเป็นสินค้าที่รู้จักและใช้กันทั่วไป แต่ผ้ามัดย้อม ลวดลายที่เป็นลายเอกลักษณ์ โดยใช้เทคนิคเย็บเนาและผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมลวดลายต่าง ๆ เกิดจากแรง บันดาลใจของชุมชน จึงได้นำมาประยุกต์เข้ากับลายผ้าและสีสันทึ่งดงาม (Chanthamun , 2018)

การผลิตผ้ามัดย้อมของชุมชนถือเป็นการประกอบอาชีพเสริม สร้างรายได้พิเศษแก่คนในชุมชน ทั้งนี้ การทำผ้ามัดย้อมจะมีวิธีการออกแบบลวดลายที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากฝีมือของคนในชุมชน และวิธีการที่ คนในชุมชนใช้วัสดุต่าง ๆ เช่น เหยือก เชือกปอ เชือกฟาง ไม้หนีบ หรือถุงพลาสติก มาเป็นวัสดุช่วยการ กั้นสีในการทำผ้ามัดย้อมร่วมกับการมัด พับ จับ หนีบ หรือเย็บผ้า ทำให้ได้ผลลัพธ์ของลายที่แตกต่างกัน ออกไป และกลุ่มอาชีพที่มีมาตั้งแต่อดีต ด้วยแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญา การผลิตผ้ามัดย้อมบาติกในชุมชน เป็นการรวมกลุ่มอาชีพที่ควรอนุรักษ์และสืบทอดต่อไปให้คนรุ่นหลังที่ต้องการสร้างอาชีพ และมีความ สนใจการผลิตผ้ามัดย้อมบาติก (Tapprakhon and Krainun , 2013)

บ้านคีรีวงตั้งอยู่บนที่ราบเล็ก ๆ ในหุบเขาท่ามกลางธรรมชาติอันงดงาม ด้านหลังติด เทือกเขาหลวง หรือเทือกเขานครศรีธรรมราช ในหมู่บ้านมีธารน้ำสายใหญ่ไหลผ่านกลาง 2 สาย คือ คลองปง และคลองท่าหา ซึ่งต้นน้ำมาจากยอดเขาหลวงบริเวณที่เรียกว่า ชุนน้ำท่าดี บริเวณรอบ ๆ หมู่บ้านจะเป็นเชิงเขาที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพรรณไม้นานาชนิด ทั้งพืชเศรษฐกิจที่เรียกว่า สวนสมรม ที่มีสวนผลไม้ต่าง ๆ เช่น มังคุด เงาะ ทุเรียน ละมุด สะตอ หมากร เป็นต้น และพันธุ์ไม้ในป่าดงดิบ ซึ่งเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดในภาคใต้ ด้านสภาพภูมิอากาศ บ้านคีรีวงเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตภูมิอากาศแบบป่าฝนเมืองร้อน ซึ่งมีความชื้นสูง มีมรสุมพัดผ่าน 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนธันวาคมถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคมและฝนจะตกชุกในเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม สำหรับรายได้หลักของชาวคีรีวงจะได้อาจจากการขายผลผลิตจากสวนสมรม ซึ่งมีผลผลิตจำหน่ายได้ตลอดปี ชุมชนบ้านคีรีวงมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมหลากหลายกิจกรรม เช่น กลุ่มทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มสมุนไพร เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ได้มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับกลุ่มอย่างชัดเจน มีการปรึกษาหารือ ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้กลุ่มมีความเหนียวแน่น มั่นคง กลุ่มเกิดความรักใคร่ สามัคคี มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน. (Lan Saka District Office, n.d.)

กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง มีการนำวัตถุดิบจากพืชมาใช้ในการย้อมสีผ้า การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ผ่านมาเป็นที่ยอมรับของชาวคีรีวงและผู้มาเยี่ยมชม โดยเป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดจากบรรพบุรุษจนถึงรุ่นลูกหลาน เช่น เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ได้แก่ เสื้อคลุม ผ้ามา่น ผ้าปูโต๊ะ หมวก (Choknatesakul et al., 2022)

อย่างไรก็ตาม จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบว่า องค์กรความรู้เกี่ยวกับการทำผ้ามัดย้อมของบ้านคีรีวง ยังไม่ได้รับการรวบรวมหรือจัดบันทึกอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดความเสี่ยงในการสูญหายของภูมิปัญญาที่สืบทอดมายาวนาน นอกจากนี้ ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ เช่น วัยรุ่นหรือผู้บริโภครุ่นใหม่ที่มองหาความหลากหลายด้านการออกแบบ รวมถึงข้อจำกัดด้านเทคนิค เช่น ปัญหาสีไม่สม่ำเสมอจากสภาพภูมิอากาศ และความรู้ด้านการออกแบบแฟชั่นหรือการสร้างแบบตัดที่ยังไม่เพียงพอ ปัญหาเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดเก็บ ถอดองค์ความรู้ และพัฒนาแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมของบ้านคีรีวงให้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดยุคใหม่ อันจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม เสริมรายได้ และส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง โดยมุ่งเน้นการรวบรวมและถอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความร่วมสมัย สามารถตอบสนองผู้บริโภคยุคใหม่ และต่อยอดไปสู่การสร้างอาชีพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง
2. เพื่อถอดภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติ

การผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งใช้สีจากพืชหรือวัตถุดิบธรรมชาติในการย้อมสีผ้า การทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติถือเป็นเทคนิคหนึ่งที่มีรากฐานมาจากภูมิปัญญาไทย (Chanthamun, 2018) การเลือกใช้พืชท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มังคุด ทุเรียน สะตอ หรือไม้ท้องถิ่นต่าง ๆ ในการย้อมผ้า ไม่เพียงแต่สร้างลวดลายที่สวยงาม ยังสะท้อนถึงการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าต่อทั้งคนในชุมชนและผู้บริโภค (Choknatesakul et al., 2022) การผลิตผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติของบ้านคีรีวงสะท้อนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อการผลิตสินค้าที่ไม่เพียงแต่มีคุณค่าในด้านศิลปะ แต่ยังตอบโจทย์ด้านเศรษฐกิจด้วย (Lan Saka District Office, n.d.)

2. ภูมิปัญญาไทยและการอนุรักษ์

ภูมิปัญญาไทยคือองค์ความรู้ที่มีมูลค่า และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนและการพัฒนาประเทศ (Thai Encyclopedia for Youth Project Foundation, 1998) ชุมชนบ้านคีรีวงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งต้องการการถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้อย่างยั่งยืน (Chaiyapoo, 2013) การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชน แต่ยังช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้ (Sutheewasinon & Pasunon, 2016)

3. การพัฒนาเชิงสร้างสรรค์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมในชุมชนบ้านคีรีวงต้องใช้องค์ความรู้ที่มีความสร้างสรรค์โดยมุ่งเน้นให้ผลงานที่เกิดขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน ทั้งในด้านแฟชั่นและการใช้งานจริง (Sithnophan, 2016) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างมูลค่าและความสามารถในการแข่งขันในตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Tappakhon & Krainun, 2013)

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานกับการออกแบบเชิงสร้างสรรค์จะทำให้ผ้ามัดย้อมจากบ้านคีรีวงไม่เพียงแต่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงาม แต่ยังสามารถเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มที่ตอบโจทย์ทั้งด้านวัฒนธรรมและการตลาด (Chanthamun, 2018)

4. การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม

การผลิตผ้ามัดย้อมในชุมชนบ้านคีรีวงถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมรายได้ให้แก่คนในชุมชนและสร้างงานในชุมชนท้องถิ่น (Lan Saka District Office, n.d.) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับความต้องการของตลาดและนักท่องเที่ยวจากภายนอกนั้น ต้องมีการออกแบบที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความสวยงามและการใช้งานในชีวิตประจำวัน เช่น เสื้อผ้า หมวก และผ้าปูโต๊ะ เป็นต้น (Choknatesakul et al., 2022) การผลิตผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติจากพืชท้องถิ่นนี้ได้เป็นที่ยอมรับจากผู้มาเยือน และกลายเป็นสินค้าที่สามารถขยายตลาดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มองหาผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น (Chaiyapoo, 2013)

5. การสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติไม่เพียงแต่เป็นการสะท้อนภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ของบ้านคีรีวง แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Choknatesakul et al., 2022) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมให้มีความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับในตลาดสมัยใหม่สามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีวิทยาการแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological study) เพื่อศึกษาความเป็นมาของภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง เพื่อถอดภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง และเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2567 – มกราคม 2568 พื้นที่วิจัย คือ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 คน ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 1 คน กลุ่มที่ 2 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 4 คน ประกอบด้วยช่างย้อมผ้า 2 คน ช่างออกแบบ 1 คน และช่างเขียนลาย 1 คน โดยกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานในกลุ่มและการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง การเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้ผู้ให้ข้อมูล 5 บุคคล (Sutheewasinon and Pasunon, 2016)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured In-depth interview) ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ กำหนดแนวคำถามสัมภาษณ์ มีลักษณะปลายเปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในประเด็นเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นของวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่าย และปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ตาม วัตถุประสงค์งานวิจัย (Peeraphatchara, 2023) ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านศิรีวัง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเก็บรวบรวมและตรวจสอบข้อมูล โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เก็บข้อมูลจากประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านศิรีวัง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อทราบถึงจุดเริ่มต้นของกลุ่ม นโยบายและแนวทางการดำเนินงานบริหาร ทรัพยากรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การจัดจำหน่าย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจากการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ที่ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ของชุมชน (Sripitaporngul and Peeraphatchara, 2024) จากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ร่วมดำเนินงานในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านศิรีวัง

การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นหลัก โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม มาถอดเทป แยกประเด็นตามเนื้อหาที่ศึกษา เรียบเรียงและจัดทำเป็นองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้การทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านศิรีวัง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้ มีการอ้างอิงผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยสัญลักษณ์ P ตามด้วยหมายเลขของผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนการนำเสนอผลการวิจัย โดยสัญลักษณ์ P1 คือ ประธานชุมชน และ P2 - P5 คือ สมาชิกชุมชน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความเป็นมาของภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านศิรีวัง พบว่า

1.1 ด้านประวัติความเป็นมา กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติบ้านศิรีวัง เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มสตรีที่ต้องการมีอาชีพเสริมที่สามารถทำได้ภายในหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและช่วงเวลาวางจากการทำสวนผลไม้ โดยมีฐานภูมิปัญญาเดิมของบรรพบุรุษที่มีการทอผ้าด้วยเส้นด้ายที่ย้อมมาจากสีธรรมชาติ ซึ่งสีธรรมชาติได้จากการลองผิด ลองถูก จากการนำเปลือก ฝัก เมล็ด ผลไม้และใบไม้ชนิดต่าง ๆ มาสกัดเป็นสี

ธรรมชาติ การทำกิจกรรมมัดย้อมเป็นการรื้อฟื้นภูมิปัญญาการย้อมสีธรรมชาติของหมู่บ้านคีรีวง ซึ่งการมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติเคยมีการทำมาแล้วในอดีต แต่ถูกจำกัดอยู่ในวงแคบและไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านหัตถกรรม กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นมาอย่างหลากหลายและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน เช่น เสื้อ กระโปรง หมวก สูท ผ้ามา่น ผ้าพันคอ กระเป๋า ของใส่โทรศัพท์ เป็นต้น จุดเด่นของสินค้าคือ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ ปราศจากสารเคมี เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความสวยงาม ประณีตและเป็นงานทำมือ ด้านเทคนิคการย้อมสีธรรมชาติได้มาจากการลงมือทดลอง การทดลองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านการบริหารจัดการ การบริหารกลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติคีรีวงมี 2 ส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ คณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการฝ่าย สมาชิกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ และกลุ่มทำผ้าบาติกสีธรรมชาติ โดยกลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติได้กำหนดเงื่อนไขให้การหาอาชีพเสริมเมื่อครั้งที่ก่อตั้งกลุ่มคือ อาชีพเสริมต้องสอดคล้องกับอาชีพเดิม ใช้อาศัยความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิม ใช้วัตถุดิบที่หาได้ในชุมชนเป็นหลัก อาจซื้อได้บ้าง แต่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบในชุมชนให้มากที่สุด และ กระบวนการผลิตต้องไม่มีการใช้สารเคมี เพราะบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ ธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ จึงต้องช่วยกันรักษาไว้ให้ได้มากที่สุด

P1 “...กลุ่มมัดย้อมของเรา ก่อตั้งมานานแล้ว ประมาณ 30 ปีโดยประมาณ ก็คือ เกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชน ที่อยากทำเป็นอาชีพเสริม เนื่องจากคนในชุมชนคีรีวงเนีย เค้ามียาชีพทำสวนเกษตรเป็นหลัก ในระหว่างรอกฤดูกาลเก็บเกี่ยว เคาก็เลยอยากที่จะเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการทำเป็นอาชีพเสริม หนึ่งในภูมิปัญญานั้นคือการย้อมผ้า แล้วก็การทำผ้าของชาวคีรีวง เป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม...”(นายสุทัศน์ ชุนทน ประธานชุมชน, สัมภาษณ์ 21 พฤศจิกายน 2567)

ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง นำเสนอตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง

(บุญยวีร์ รักษามั่น, ผู้ถ่ายภาพ, 2567)

องค์ความรู้ภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านศรีวัง ชุมชนศรีวังมีการดำเนินกิจกรรมโดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพมาประยุกต์ ผ่านการก่อตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ขึ้นมาอย่างหลากหลาย โดยกลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติศรีวัง ถือเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความโดดเด่น ดังที่ช่างย้อมผ้าให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

P2 “...เรามีภูมิปัญญาเรื่องการทอผ้า เรื่องการย้อมผ้าจากสีธรรมชาติอยู่แล้ว ก็เลยนำมาจัดกับความ เป็นอัตลักษณ์ หรือว่าความเป็นเอกลักษณ์ของคนในชุมชนศรีวัง ก็คือการทำสวนเกษตรและก็นำเอาพืชในชุมชนเนี่ย มาใช้ทำเป็นสี สีพื้นฐาน โบราณ ๆ ที่ใช้อยู่แล้ว ก็คือ 1) สีจากแก่นขนุนกับแก่นไม้หลุมพอที่ใช้อย้อมจักรพระ อันนั้นคือเบสพื้นฐาน 2) สีที่มาจากความบังเอิญ ความบังเอิญคือ การลวกสะอาดแต่ละครึ่งเนี่ย น้ำที่ลวกสะอาดมันจะกระเด็นใส่เสื้อ แล้วมันติดเสื้อ ทำให้เป็นสีเทา ติดเอาเป็นสีต่างๆ แล้วมันซัก มันล้างไม่ออก เพราะฉะนั้นเนี่ย โอเคเรารู้แล้ว สีจากความบังเอิญคือสีเทาจากเปลือกสะอาด จากผักสะอาด 3) ก็คือสีจากการทดลองคือสีที่เราไปเอาพืชต่าง ๆ ในชุมชนมาทดลอง มาลองย้อม มาลองสกัดสีดูว่าได้สีอะไรบ้าง มันก็จะได้สีมา เช่น ใบมังคุดอย่างนี้เนี่ย จะให้ 2 เฉด ก็คือสีชมพูกับสีส้ม สีจาก เอ่อ เปลือกเงาะ อย่างนี้ครับ ให้สีเทา สีจากใบหูกวาง ให้สีเขียวอมเหลือง สีจากใบเพกาให้สีเขียวเข้ม แล้วก็สีจากลูกเนียงให้สีน้ำตาล แล้วก็มาบวกกับสีเดิมแล้ว ที่เรามีก็คือสีเทาเข้มนี้ เทาจากผักสะอาด สีเหลืองจากแก่นขนุน สีน้ำตาลจากแก่นไม้หลุมพอ แล้วก็จะมีประมาณ 7 สีเป็นหลัก แล้วก็นำมาต้ม มาสกัด มาต้มอย่างนี้...” (สมาชิกชุมชน - ช่างย้อมผ้า, สัมภาษณ์ 21 พฤศจิกายน 2567)

P3 “...เมื่อก่อนเนี่ย คือ การ...การสกัดสีเนี่ย มันก็จะเป็นสูตรมาจากบรรพบุรุษอยู่แล้ว ที่เค้าสั่งสอนกันมานะเนาะ ก็คือว่า เราก็ต้องเคี่ยวสีอย่างน้อย 1 คืน 1 วัน อัตราส่วนก็...คนแก่เมื่อก่อนเค้าไม่มีอัตราส่วน เป็นลูกบาศก์ หรือคิดเป็นกิโล ไม่ได้ชั่ง น้ำเต็มกะละมัง ใส่พืชให้เต็มกะละมัง เคี่ยว 1 วัน อันนี้คือสูตรที่บรรพบุรุษเราให้มา เราก็ทำแบบนั้นมาตลอด จนถึงทุกวันนี้เนาะ แต่ว่า เราแค่เคี่ยวสีทุก ๆ ครั้งที่เราย้อมเนืองจากเตาที่เราใช้เนี่ย เป็นเตาประหยัดพลังงาน หมายถึงว่า เราก่อไฟหนึ่งครั้งเนี่ย เราก็สามารถที่จะใช้ได้ถึง 2 หม้อ หรือ 2 กะละมังเลย เพราะฉะนั้นเนี่ย สีของเรา มันจะเป็นการเคี่ยวสีไปในตัว ในการย้อมแต่ละครั้งเนาะ ทำให้สีติดทนนานแล้วมันก็เข้ม... การย้อมแต่ละครั้งเนี่ย สี เฉดสีจะไม่เท่ากัน สีของเราเนี่ย จะย้อมได้ทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งแรกสีจะเข้มสุด เพราะว่ามียางของพืชเยอะ มีเม็ดสีเขียวะ ครั้งที่สอง สีจะดรอปลงมา ครั้งที่สาม ก็สีจะดรอปลงมา ค่ะ ...” (สมาชิกชุมชน - ช่างย้อมผ้า , สัมภาษณ์ 21 พฤศจิกายน 2567)

P4 “...เนื่องจาก กำลังการผลิตของเราเป็นชาวบ้านทั้งหมด 100% นะครับผม Pattern ในการตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นปัจจัยสำคัญเลยเพราะว่า บางทีเนี่ย...ช่างที่เย็บเนี่ย 60 กว่าแล้ว เนี่ยครับ ้วยเกษียณทั้งนั้น เพราะว่าเป็นคนที่..เอ่อ..ไม่ได้ไปไหน ไม่ได้ออกไปทำงานข้างนอกนะครับผม เพราะฉะนั้นเนี่ย เค้าจะไม่ค่อยที่จะถนัดเรื่อง Pattern ที่เป็นที่ยอมรับเท่าไรนะเนาะครับผม เพราะฉะนั้น ถ้ามี Pattern ที่

1) เตรียมวัตถุดิบที่ให้สี นำเปลือกสะตอ ใบมังคุด ผักเพกา บดหรือสับละเอียด ต้มในกะละมังเพื่อสกัดน้ำสี

2) เตรียมวัตถุดิบมัดย้อม นำผ้าฝ้ายสลิมซักด้วยน้ำสะอาด ขจัดไขมันออก โดยต้มกับผงซักฟอก แช่น้ำ 1 คืน

3) มัดลาย นำผ้าฝ้ายสลิมที่ซักจนสะอาดมามัดลายตามต้องการ

4) ต้ม โดยนำผ้าที่มัดลายแล้วต้มในน้ำสีประมาณ 30-60 นาที

5) ตากแดด โดยนำผ้าล้างในน้ำสะอาด ปั่นหมาด ตากในที่ร่ม

6) ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมพร้อมจำหน่าย

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านศิริวง

(บุญยวีร์ รักษามั่น, ผู้ถ่ายภาพ, 2567)

นอกจากนี้ ทางกลุ่มยังมีการทำผ้าบาติกเพื่อให้มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยว (ดังภาพที่ 3) เป็นขั้นตอนการเขียนเทียน คือ การเขียนกันสีเพื่อไม่ให้สีไหลไปรวมกัน และการลงสีบนผ้าเป็นการสร้างสีสันบนชิ้นงานเพื่อให้เกิดความสวยงามบนผืนผ้าตามแบบที่ได้วาดไว้

2.2 ขั้นตอนการเขียนเทียนเพื่อทำผ้าบาติก ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมผ้าบนกรอบไม้ ทาเทียนบนกรอบไม้แล้ววางผ้าทับบนขอบไม้ ดึงให้ตึงโดยใช้ด้ามปากกาหรือวัสดุอื่น ให้นำผ้าติดกับกรอบไม้
2. เขียนลาย เขียนลายที่ต้องการลงบนผ้า โดยต้มเทียนให้ร้อน ใช้จันตึงตักเทียน เขียนลายตามที่กำหนดไว้
3. ลงสี เมื่อได้ลวดลายที่ต้องการแล้วก็ลงสีให้สวยงาม

4. ทาน้ำยาเคลือบ รอให้สีแห้ง ทาน้ำยาเคลือบสีเพื่อกันสีตกให้ทั่วผืน รอให้ครบ 8 ชั่วโมง
 5. ซัก นำผ้าไปซัก และต้มเพื่อให้เทียนหลุดออก ซักล้างอีกครั้งและนำไปตากให้แห้ง จะได้ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกสีธรรมชาติ
- การเขียนเทียนเพื่อทำผ้าบาติก สรุปลงได้ตามภาพที่ 3

1) เตรียมผ้าบนกรอบไม้ ทาเทียนบนกรอบไม้ วางผ้า ตึงให้ตึง ให้นำผ้าติดกับกรอบไม้

2) เขียนลาย โดยต้มเทียนให้ร้อนแล้ว ใช้จันทังตักเทียน เขียนลาย

3) ลงสี ลงสีตามแบบให้สวยงาม

4) ทาน้ำยาเคลือบ เมื่อสีแห้ง ทาน้ำยาเคลือบสี รอให้ครบ 8 ชั่วโมง

5) ซัก ซักผ้า และต้มผ้าเพื่อให้เทียนหลุดออก ซักอีกครั้ง นำไปตากให้แห้ง

6) ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกสีธรรมชาติ

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการทำผ้าบาติกเขียนเทียน สีธรรมชาติ

(บุญยวีร์ รักษามั่น, ผู้ถ่ายภาพ, 2567)

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติคีรีวง มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากการรวมตัวเป็นอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนคีรีวงที่เกิดจากความสนใจของสมาชิกที่ต้องการหารายได้เสริมจากงานประจำ คือการทำกระดาษหรือทำสวนสมรม โดยสมาชิกของกลุ่มเป็นคนที่มิถุนีลำนาวอยู่ในชุมชนคีรีวง ที่เลือกทำงานกับกลุ่มตามความถนัดและความสนใจ การผลิตสินค้าใช้วัสดุส่วนใหญ่ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งมักจะมีการทำโดยคนในชุมชนอยู่แล้ว แต่อาจมีการปรับและพัฒนาต่อยอดเพื่อให้เหมาะกับยุคสมัยที่ต้องเชื่อมโยงกับตลาดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากชุมชนคีรีวงมีทรัพยากรทาง

ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลาย โดยเฉพาะการมีต้นไม้จำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ที่จะนำส่วนต่างๆ ของใบไม้ ต้นไม้ มาลองผิวดลองดู จนได้สีธรรมชาติมาใช้ในการย้อมผ้า ซึ่งแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความยั่งยืน สามารถแข่งขันในตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่ม มีดังนี้

3.1 การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และเทคนิคการย้อมสี โดยพัฒนาความทนทานของสี ด้วยการค้นคว้าและพัฒนาวิธีการย้อมที่ทำให้สีติดทนนาน ย้อมไม่ซีดจางง่าย และไม่เป็นอันตรายต่อผู้สวมใส่ การเพิ่มความหลากหลายของสีและลวดลาย ด้วยการพัฒนาลวดลายใหม่ ๆ โดยผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมเข้ากับเทคนิคสมัยใหม่ เช่น การใช้เทคนิคมัดย้อม การพิมพ์ลายแบบร่วมสมัย การใช้วัตถุติดย้อมที่ยั่งยืน เน้นการใช้พืชและวัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น เปลือกไม้ ใบไม้ เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวทางเดิมที่ทางกลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติคีรีวงได้ดำเนินการอยู่แล้ว

3.2 การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด โดยปรับดีไซน์ให้ทันสมัย ออกแบบลวดลายและสีสันทันทีที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ และใช้งานได้จริง สร้างเอกลักษณ์ของแบรนด์ที่สามารถสื่อสารความเป็นเอกลักษณ์ของผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง เช่น เรื่องราวแหล่งผลิต กระบวนการทำแบบดั้งเดิม และคุณค่าทางวัฒนธรรม ตอบโจทย์ตลาดสากล ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับตลาดต่างประเทศ เช่น การทำเสื้อผ้าจากเส้นใยธรรมชาติและสีปราศจากสารเคมี

3.3 การพัฒนาเครือข่ายการตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่ม โดย 1) ขยายช่องทางการตลาดหาช่องทางจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์, โซเชียลมีเดีย และแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ พร้อมประชาสัมพันธ์ผ่าน Influencer ด้านงานฝีมือและความยั่งยืน 2) พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนความเป็นธรรมชาติ และสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ และ 3) การสร้างเรื่องเล่าของแบรนด์ โดยถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างคุณค่าทางจิตใจ เช่น วิดีโอเบื้องหลังการผลิต สัมภาษณ์ช่างฝีมือ

จากผลการวิจัยการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติโดยสะท้อนอัตลักษณ์บ้านคีรีวงนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบคลิปวิดีโอสั้น เพื่อเป็นสื่อเรียนรู้และเผยแพร่ภูมิปัญญา ตามภาพที่ 4

ภาพที่ 4 สื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง

(ปริญวีร์ รักษามั่น , ผู้ถ่ายภาพ, 2567)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความเป็นมาของภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง พบว่า บ้านคีรีวงตั้งอยู่ในตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ชุมชนแห่งนี้เป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่โดดเด่น เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาที่สร้างเอกลักษณ์และรายได้ให้กับชุมชน ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งถือเป็น "ประวัติศาสตร์ที่ยังมีชีวิต" (living history) ที่ยังคงมีบทบาทในการรักษาและส่งต่อภูมิปัญญาดังกล่าว โดยปราชญ์ท้องถิ่นเล่าว่า เมื่อประมาณ 40 ปีก่อนชาวบ้านเริ่มนำวัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น ฝักมังคุด เปลือกต้นประดู่ ใบขี้เหล็ก และดอกเฟื่องฟ้า มาลองย้อมผ้าแทนการใช้สีเคมี ซึ่งเริ่มต้นจากการทดลองเพื่อใช้ในครัวเรือน และภายหลังได้มีการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวความเป็นมาของภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติของบ้านคีรีวงเกิดจากการใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ฝักไม้ เปลือกไม้ ใบไม้ เป็นต้น มาเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์สำหรับย้อมผ้า ซึ่งสะท้อนถึงความเข้าใจในทรัพยากรธรรมชาติและการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

กระบวนการผลิตยังคงเอกลักษณ์แบบดั้งเดิม ผ่านขั้นตอนที่ประณีต ตั้งแต่การเตรียมเส้นใยผ้า การมัดลวดลาย ไปจนถึงการย้อมสีด้วยวัตถุดิบจากธรรมชาติโดยด้านความเชื่อมโยงกับบริบทชุมชน คือ การทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวงเป็นผลผลิตที่สะท้อนบริบททางวัฒนธรรมและสังคมของชุมชน ชาวบ้านคีรีวงมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย และพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักนอกจากนี้ ยังมีการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น การทดลองผสมสี การปรับอุณหภูมิในกระบวนการต้มวัตถุดิบเพื่อให้ได้โทนสีที่สม่ำเสมอ และการเพิ่มเทคนิคเย็บเนาเพื่อให้ลวดลายมีความละเอียด ซึ่งเป็นผลจากการแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มอาชีพผ้ามัดย้อมของชุมชน และการเรียนรู้จากกิจกรรมฝึกอบรมของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เข้ามาสนับสนุนสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sittiphaphan et al. (2012). ที่ได้ศึกษาการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติมาทำสีสำหรับย้อมผ้า ที่ไม่เพียงจะเป็นการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมแต่ยังแสดงให้เห็นถึงความรู้และความชำนาญของคนในชุมชนที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

ในด้านคุณค่าทางภูมิปัญญาและการสร้างรายได้ ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวงไม่เพียงมีความสวยงาม แต่ยังมีคุณค่าในเชิงภูมิปัญญาที่สอดแทรกความรู้เรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ ช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนและเป็นจุดขายสำคัญสำหรับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติและงานหัตถกรรมพื้นถิ่น ด้านความยั่งยืนและการอนุรักษ์ การทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติเป็นวิธีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมความยั่งยืน เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้มาจากธรรมชาติและสามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้

นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับคนในชุมชน และช่วยสร้างภาพลักษณ์ของบ้านคีรีวงในฐานะแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น

ด้านความท้าทายและแนวทางการพัฒนา แม้ว่าภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติจะมีคุณค่า แต่ยังมีข้อจำกัดกับความท้าทาย เช่น การแข่งขันในตลาด การขาดแคลนแรงงานรุ่นใหม่ และการตลาดที่ยังไม่ครอบคลุม ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความร่วมสมัย การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ และการขยายช่องทางการตลาดผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์จะช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติของชุมชน การศึกษาภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวงสะท้อนถึงความสำคัญของการผสมผสานวิถีชีวิตกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้คงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ่านการออกแบบที่ทันสมัยและกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม จะช่วยให้ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวงเป็นที่รู้จักในวงกว้างและเป็นแหล่งรายได้ที่มั่นคงให้กับชุมชนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaiyapol (2019) ที่ศึกษาเรื่องการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการย้อมสีธรรมชาติ พบว่า การใช้พืชพรรณและวัตถุดิบธรรมชาติในการย้อมผ้าช่วยสร้างรายได้และส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น อีกทั้งการพัฒนาผ้าทอและผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากวัสดุธรรมชาติ เป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในชุมชนและการตลาดผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวงได้สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและการพึ่งพาธรรมชาติอย่างยั่งยืน การศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวที่ภูมิปัญญานี้สร้างขึ้น รวมถึงความจำเป็นในการพัฒนาเพื่อรักษาและส่งต่อภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่านี้ต่อไปในอนาคต

2. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 องค์ความรู้ภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่ภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติของชุมชนบ้านคีรีวงมิได้เป็นเพียงทักษะทางเทคนิคที่ถ่ายทอดกันมา หากแต่เป็นองค์ความรู้ที่มีความลุ่มลึก ผสมผสานระหว่างวิถีชีวิต ภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม และจิตวิญญาณของชุมชน ภูมิปัญญานี้ถือกำเนิดจากการสังเกตและทดลองใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัวอย่างเข้าใจธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเปลือกไม้ ใบไม้ ฝักไม้ หรือผลไม้ท้องถิ่นที่นำมาสกัดเป็นสีย้อมผ้า การถ่ายทอดความรู้นี้ได้มาจากการเรียนแบบตำรา แต่เกิดขึ้นผ่านประสบการณ์ตรงจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านการลงมือทำในครัวเรือนและการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มอาชีพ

กระบวนการย้อมสีในชุมชนไม่ได้จำกัดอยู่ที่เพียง “ขั้นตอน” หากแต่เป็น “การปรับตัว” และ “การเข้าใจธรรมชาติ” เช่น การสังเกตอุณหภูมิที่เหมาะสมในการสกัดสี หรือการเลือกพืชให้เหมาะกับฤดูกาล ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ความรู้แบบองค์รวมที่ผสมผสานทั้งวิทยาศาสตร์พื้นบ้านและประสบการณ์ชีวิตผ้ามัดย้อมจากบ้านคีรีวงมิใช่เพียงแค่ผ้าที่มีลวดลายสวยงาม แต่เป็นภาพสะท้อนของความคิดสร้างสรรค์และความละเอียดอ่อนของชุมชน ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าเกิดจากการพับ มัด เย็บ หรือเนา ด้วยมืออย่างพิถีพิถัน องค์ความรู้เหล่านี้แสดงถึงทักษะฝีมือ ความอดทน และความใส่ใจในรายละเอียด

ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวบ้านคีรีวงที่สำคัญ การผลิตผ้ามัดย้อมในชุมชนนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเลือกใช้สีย้อมจากธรรมชาติและหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี ทำให้กระบวนการผลิตไม่ก่อให้เกิดมลพิษและสามารถใช้น้ำย้อมได้หลายครั้ง เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าการใช้ผ้ามัดย้อมในชุมชนมิได้จำกัดอยู่เพียงในเชิงพาณิชย์ แต่ยังมีบทบาทในการส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมของคีรีวง ทั้งในรูปแบบของเครื่องแต่งกาย ของใช้หรือแม้แต่ของที่ระลึกที่จำหน่ายให้นักท่องเที่ยว ซึ่งล้วนเป็นพาหะในการเล่าเรื่องราวของชุมชนและเป็นสื่อกลางในการสืบทอดวัฒนธรรมไปยังผู้มาเยือนสอดคล้องกับการศึกษาโดย Chaipayoo (2013) ที่ชี้ให้เห็นว่า การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติจากพืชในท้องถิ่น เป็นวิธีการที่ชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชใช้เพื่อรักษาภูมิปัญญาและสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทำให้ผ้ามัดย้อมไม่เพียงเป็นงานหัตถกรรม แต่เป็น “ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม” ที่สร้างทั้งคุณค่าทางเศรษฐกิจและความภาคภูมิใจของชุมชน

3. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีความจำเป็นต้องยกระดับทั้งในด้านคุณภาพ การออกแบบ และกลยุทธ์การตลาด แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ งานออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกของชุมชนบ้านคีรีวงโดยตรง แต่มีประสบการณ์ให้คำปรึกษาแก่ชุมชนท้องถิ่นในหลายพื้นที่ พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติของบ้านคีรีวงสามารถยกระดับได้ใน 3 มิติหลัก ได้แก่ ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ด้านการออกแบบ และด้านกลยุทธ์การตลาด โดยแนวทางดังกล่าวได้รับการสังเคราะห์จากความคิดเห็นที่ตรงกันของผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน ดังนี้

ประการแรก ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งทอแนะนำว่า ควรปรับกระบวนการย้อมสีธรรมชาติให้ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น เช่น การควบคุมอุณหภูมิและเวลาของการหมักสีย้อม หรือการใช้ตัวช่วยธรรมชาติที่ช่วยให้สีติดทนนาน โดยเฉพาะการย้อมสีจากพืชในท้องถิ่นที่มีความไม่แน่นอนตามฤดูกาล จึงควรมีการทดลองเพื่อหาสูตรที่เหมาะสมสำหรับการผลิตในเชิงพาณิชย์

ประการที่สอง ด้านการออกแบบลวดลาย ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและการออกแบบได้เสนอว่า ควรมีการพัฒนา “ลายประจำถิ่น” (signature design) ที่สามารถสื่อสารอัตลักษณ์ของบ้านคีรีวงได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งแนะนำให้มีการผสมผสานแรงบันดาลใจจากธรรมชาติรอบตัว เช่น ลายใบไม้ เทือกเขา หรือแม่น้ำ ซึ่งเป็นภาพจำของหมู่บ้าน และนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นแตกต่าง

ประการที่สาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดได้เน้นว่า การสร้างแบรนด์ที่ชัดเจนและการสื่อสารคุณค่าผลิตภัณฑ์ มีบทบาทสำคัญต่อการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือผู้บริโภคในตลาดสินค้าเขียว (green product) นอกจากนี้ การใช้ช่องทางตลาดออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram และแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซยังสามารถเพิ่ม

โอกาสในการขยายตลาดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongkhum et al. (2021) ที่ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัยโดยไม่ละทิ้งรากวัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถเพิ่มมูลค่าและสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชนได้นอกจากนี้ Chamnian et al. (2022) ยังชี้ว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ ช่วยให้ผลิตภัณฑ์จากชุมชนเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายขึ้น และยังสามารถสร้างความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของตนเองให้กับคนในชุมชนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การจัดเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ควรจัดทำระบบรวบรวมและบันทึกองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติของชุมชนบ้านคีรีวง ทั้งในรูปแบบเอกสาร วิดีโอ หรือคู่มือ เพื่อเป็นคลังความรู้สำหรับการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ และใช้เป็นแนวทางในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ในอนาคต (Output)

1.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงออกแบบควรส่งเสริมให้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของบ้านคีรีวงอย่างร่วมสมัย โดยนำองค์ความรู้เดิมมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดทั้งในและต่างประเทศ เช่น เสื้อผ้าร่วมสมัย ผ้าคลุมโต๊ะ ของตกแต่งบ้าน เป็นต้น (Outcome)

1.3 การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ ควรมีการจัดอบรมเพิ่มพูนทักษะให้กับสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องการตลาดออนไลน์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการจัดการแบรนด์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มอาชีพอย่างยั่งยืน (Outcome)

1.4 การสร้างแบรนด์และเรื่องเล่า (Brand Storytelling) แนะนำให้กลุ่มผ้ามัดย้อมบ้านคีรีวงสร้าง “เรื่องเล่า” ที่ผูกโยงผลิตภัณฑ์กับอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพื่อใช้ในการสื่อสารทางการตลาด โดยเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืน และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของแบรนด์ที่มีความหมายและมีคุณค่า (Impact)

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 หน่วยงานรัฐควรสนับสนุนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ภาครัฐควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างนักวิจัย หน่วยงานท้องถิ่น และชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นศูนย์กลาง (Impact)

2.2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ควรบูรณาการการทำผ้ามัดย้อมเข้ากับเส้นทางท่องเที่ยวของบ้านคีรีวง เพื่อให้เกิด “การเรียนรู้ผ่านการท่องเที่ยว” และเป็นพื้นที่ฝึกปฏิบัติจริง (Living Lab) ที่สร้างรายได้และขยายโอกาสให้กับชุมชนในระยะยาว (Impact)

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

3.1 ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับ ความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ในแต่ละช่วงวัย เพื่อนำข้อมูลไปออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตรงใจและตอบโจทย์ตลาดอย่างแท้จริง

3.2 ควรศึกษาแนวทางการยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสู่ระดับสากล เช่น การขอรับรองมาตรฐานสิ่งแวตล้อม ฉลากเขียว หรือการเป็นผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ

บรรณานุกรม

- Chaiphahol, P. (2019). *Application of livelihood related local wisdom in mobilizing development toward strengthened community: A case study of Kiriwong Community, Lansaka District, Nakorn Sri Thammarat Province*. National Institute of Development Administration.
- Chaiyapoo, C. (2013). *A design and development of Parkia crust natural tie-dyed cotton products: A case study of the natural tie-dyed group, Baan Khiriwong Community, Laan Saka District, Nakhon Si Thammarat Province* [Unpublished doctoral dissertation]. Srinakharinwirot University.
- Chamnianan, M., & Chamnian, K. (2022). Branding and brand communication of tie dye fabric products, Nakhon Si Thammarat Province.
- Chanthamun, A. (2018). *Design and processing of creative tie-dye products*. Isaan Art and Culture Research Institute. <https://rinac.msu.ac.th/th/ข่าวบริการวิชาการ/ผ้ามัดย้อมเชิงสร้างสรรค์.html>
- Chokontesakul, T., Kongpiyacharn, W., Winaiprasert, A., & Chansuwan, R. (2022). Development of tie-dye fabric products Ban Kong Ngam Community, Mae Rang Sub-district, Pa Sang District, Lamphun Province. *Journal of Kuang Phaya*, 16(2), 6–11.
- Kongkhum, S., Kongkhum, K., Yodrabum, S., & Choosungkit, A. (2020). A study on batik to enhance the local identity of Nakhon Si Thammarat Province: A case study of

- Batik Samphaothong Group of Tai Samphao Sub-District, Phra Phrom District, Nakhon Si Thammarat Province. *Narkbhutparitat Journal Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*, 13(2), 32–41.
- Lan Saka District Office. (n.d.). *Ban Kiriwong Community, Kamlon Sub-district, Lan Saka District, Nakhon Si Thammarat Province*. <https://www.lansakadistrict.go.th/>
- Pantung, P. (2019). Participatory development of textile products of Ban Phu Thong Community, Sukhothai Province. *Area Based Development Research Journal*, 11(4), 331–345. (In Thai)
- Peeraphatchara, C., Youngworawichian, P., & Suwannarak, J. (2023). Restaurant business: Current situation, standards, and achievements. *Journal of Management Science Review*, 25(1), 299–314.
- Royal Academy. (2011). *Royal Academy Dictionary Edition*. <https://dictionary.orst.go.th>
- Sithnophan, S. (2016). Crafting a cultural-based economy: Exploring local resources for creating value-added products. *Journal of Cultural Industries*, 5(2), 22–34.
- Sittiphaphan, P., Thongprasert, W., & Decharin, P. (2012). *Research reports on the development of bonded product patterns using natural colors*. Rajamangala University of Technology.
- Sripipatporngul, P., & Peeraphatchara, C. (2024). Community-based cultural gastronomy tourism route in Kudi Chin community. *Journal of Liberal Art of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi*, 6(1), 179–193.
- Sutheewasinnon, P., & Pasunon, P. (2016). Sampling strategies for qualitative research. *Parichart Journal*, 29(2), 31–48.
- Tappakhon, N., & Krainun, A. (2013). The design of tie-dye shirt patterns with natural colors from the essence of fang, peka leaves, glass leaves, and turmeric. *Buriram Rajabhat University*. <http://www.dspace.bru.ac.th>
- Thai Encyclopedia for Youth Project Foundation. (1998). *Thai encyclopedia for youth*. <https://saranukromthai.or.th/ebookpage/24>

ISSN: 3057-1081 (Online)

Vol. 2, No. 1, pp 53-70

© Faculty of Management Science, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

January-April 2025

Received 25.02.25/ Revised 05.04.25/ Accepted 25.04.25

The Perspectives and Expectations of Mass Communication Students Regarding the Ethical Consciousness of Digital Content Creators in Bangkok and Vicinity

Wattanee Phoovatis

School of Communication Arts, Bangkok University

E-mail: wattanee.p@bu.ac.th

Abstract

This study aimed to investigate the perspectives and expectations of mass communication students regarding the ethical consciousness of digital content creators. A mixed-methods approach was employed, involving a multi-stage sampling technique. The sample consisted of 200 mass communication students. Data were collected through a questionnaire of nine hypothetical situations and analyzed using descriptive and inferential statistics, including t-test. The findings revealed that those who had not participated in such training exhibited a moderate level. The study participants generally believed that applying ethical reasoning by digital content creators depended on the situation. Furthermore, content creators were expected to present accurate information to avoid misunderstandings and to promptly rectify any mistakes, as they bear similar responsibilities to traditional media. It was also emphasized that information selection and evaluation should consider the privacy rights of individuals and their families. Moreover, content creators should prioritize the potential consequences of their content rather than merely chasing trends. Ethical considerations must be integrated into content creation to foster sustained engagement and followership.

Keywords : Ethical Consciousness, Digital Content Creator, Expectation, Perspectives, Professional Training

Introduction

Nowadays in digital age, characterized by rapid technological advancements and the pervasive influence of social media, content creators have emerged as powerful figures in society. Wit Sittiweckin (2024) noted in the Thai PBS program “Setthakit Tid Baan,” Goldman Sachs estimates the content industry to be worth 8.8 trillion baht in 2024, nearly 50% of Thailand's GDP. This sector is projected to grow even further, potentially equaling the entire GDP of Thailand. Content creators, in particular, wield significant influence due to their ability to communicate effectively and disseminate information widely through digital platforms. The speed and interactivity afforded by these platforms provide a distinct advantage (Logan, 2010; McQuail, 2010; Kaewtep & Chaikhunphon, 2015), making content creation a lucrative and aspirational career for many. The digital age has ushered in a transformative era for content creators, necessitating a paradigm shift in their professional practices.

However, this evolution has also given rise to significant ethical dilemmas. As Yoon (2012) aptly noted, journalists who prioritize speed over depth and breadth risk becoming mere conduits of information, failing to leverage their critical thinking skills to discern fact from fiction. In an information-saturated society, the demand for highly skilled journalists who can analyze, synthesize, and contextualize complex issues has never been greater. A study on "Journalists at Digital Television Newsroom in Britain and Spain Workflow and Multi-Skill in a Competitive Environment" underscores the profound impact of new technologies on journalists' attitudes and practices at both organizational and national levels. A solid grasp of digital tools and techniques is essential for effective journalistic work, demanding a versatile skill set. Evidence suggests that younger journalists in smaller newsrooms in Spain, for instance, often prioritize speed over accuracy in their reporting, reflecting broader concerns about the erosion of journalistic integrity in the face of intense competition. (Arriagada & Ibáñez, 2020)

The impact of the scandal involving a prominent content creator, which resulted in the termination of contracts with various companies and clients, has brought to light the significant consequences of such actions. Not only has this incident caused substantial damage to organizations and individuals involved, but it has also led to a decline in the

creator's popularity and sparked widespread negative commentary from their followers regarding the inappropriate content disseminated. As content creators, producers of information, and essentially manufacturers of 'intellectual products,' we wield immense influence over the thoughts, beliefs, and actions of our audiences. As the renowned journalist Supa Sirimanont stated in 1987, News is not just a commodity, the knowledge and wisdom of its consumers (Sirimanont, 1987). It can make readers, listeners, and viewers either ignorant or intelligent, bad or good.

In today's digital age, content creation has become a highly sought-after profession. However, with this popularity comes a growing need for content creators to uphold professional standards and assume both professional and ethical responsibilities. Professional ethics emerge from an individual's conscience, allowing them to perceive and learn from experiences that affect both themselves and society. Universities play a pivotal role in preparing students to become high-quality professionals. As the bedrock of knowledge, skills, and creative thinking, universities cultivate ethical behavior in youth (McCay, 2017; Kamlerdtong, 1999; Srihaampai, 2000; Taweesak, 2009). This study explores the perspectives and expectations of mass communication students in Bangkok and its surrounding areas regarding the ethical consciousness of digital content creators. Given the diverse ethical challenges faced by digital content creators, this research also examines how their ethical decision-making varies across different situations.

Objective

This research was to investigate the perspective and expectations of mass communication students on the ethical consciousness of digital content creators

Research Hypothesis

1. The perspectives and expectations of communication students regarding the digital content creator's ethical consciousness are different.
2. Communication students who participate in professional training will have significantly different perspectives and expectations regarding the ethical consciousness of digital content creators.

Research Framework

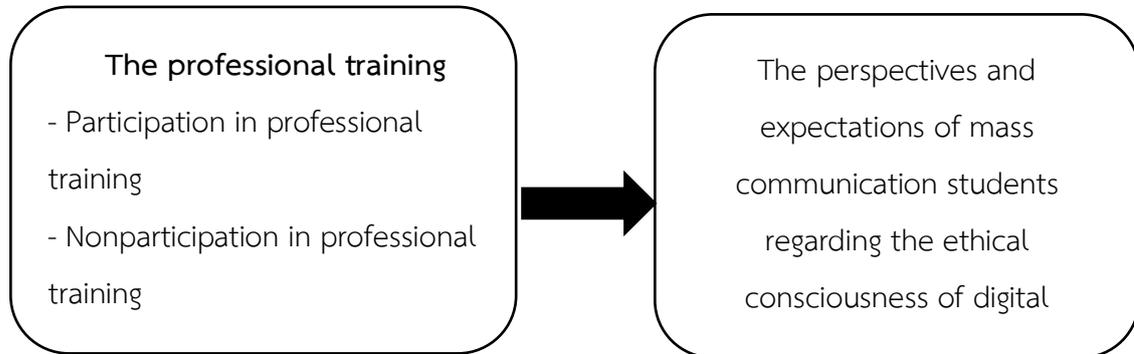

Figure 1 Research Framework

Research Methodology

This study employed a quantitative research design to investigate the perspectives and expectations of communication students regarding the ethical consciousness of digital content creators. The target population for this study was communication students residing in Bangkok and its surrounding areas. A sample of 200 communication students was selected using a multi-stage sampling technique. In the first stage, the population was stratified into four groups: public universities (three universities), private universities (four universities), Rajabhat universities (two universities), and the University of Technology Rajamangala (one university).

The specific institutions within each stratum were Public Universities Thammasat University, Kasetsart University, and Ramkhamhaeng University. Private Universities Bangkok University, Rangsit University, Assumption University, and University of the Thai Chamber of Commerce. Rajabhat Universities Suan Dusit Rajabhat University and Suan Sunandha Rajabhat University. Rajamangala Technology University Rajamangala university of Technology Thanyaburi.

In the second stage, simple random sampling was employed to select participants from each stratum. The sample size for each stratum was determined proportionally based on the total number of journalism students in each institution. A lottery method was used to randomly select participants from each stratum until the desired sample size of 200 was reached. The questionnaire was used as the research instrument to collect data.

The questionnaire was designed to measure the participants' perspectives and expectations regarding the ethical consciousness of digital content creators. Data was collected online to ensure a wider reach and convenience for the participants. The collected data was analyzed using descriptive statistics to describe the characteristics of the sample and inferential statistics to test the research hypotheses.

Result

A total of 200 participants were involved in the study, of which 126 (67.0%) were male and 74 (37.0%) were female. Regarding professional training, 110 (55%) participated, while 90 (45%) did not. The majority of 54 participants (49.09%) received training through the Thai Journalists Association. Other 24 training providers included the Environmental Journalists Club (21.81%), the Online Journalists Club (22.20%), and 10 people training in Cofect (9.09%). The most popular training topic was "Principles of Writing and Reporting News in Digital Media Responsibly" followed by "Media Ethics". The overall perception and expectation of the sample group regarding the digital content creators' ethical consciousness was found to be at a moderate level, with a mean score of 2.7486. A one-sample t-test was conducted to examine the difference from the hypothesized mean, yielding a t-value of 2.61 ($t_{199}=5.622$, $P<0.01$), as shown in Table 1

Table 1 Overall Perspectives and Expectations of Communication Students Regarding the Ethical Consciousness of Digital Content Creators

Overall Perspectives and Expectations	The Ethical Consciousness of Digital Content Creators			
	<i>t</i>	<i>df</i>	Sig (2 tailed)	Mean Difference
	5.622	199	0.000**	0.13861
Overall Perspectives and Expectations Level The Ethical Consciousness of Digital Content Creators	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SD</i>	Std. Error
	199	5.622	0.000**	0.13861

** statistical significance level 0.01

When examining the content creation process under hypothesis. The findings revealed a notable improvement in the quality of news presentations among students who received professional training, suggesting that training can effectively enhance professionalism in this specific aspect of journalism. Especially, the ethical consciousness regarding presentation was highest in items 6 and 7, with mean scores of 3.99, 3.88, 4.41, and 4.31, respectively. Following this, the selection, verification, and evaluation of information, as represented by items 2 and 3, had mean scores of 2.90, 1.90, 3.08, and 2.92. In third place was data collection, as indicated by items 1, 5, 8, and 9, with mean scores of 2.67, 2.01, 2.58, 2.12, 2.58, and 2.12, and 2.67, and 2.55, respectively, As a shown in Table 2

Table 2 Perspectives and Expectations among of Communication Students Who Participated and Did not Participate in the Professional Training Regarding the Ethical Consciousness of Digital Content Creators

The Ethical Consciousness of Digital Content Creators	Perspectives and Expectations of Communication Students					
	Participation			Non-Participation		
	\bar{x}	(SD.)	Meaning	\bar{x}	(SD.)	Meaning
1. Content creators often disseminate unverified information, such as allegations of domestic violence against a celebrity. Relying on hearsay or social media posts, they may quickly share such content, assuming its accuracy without conducting thorough fact-checking	2.67	1.087	Moderate	2.01	0.923	Low
2. Content creator specifically focuses on a case where a content creator is reporting a sexual abuse case involving a 13-year-old girl, her 18-year-old brother, and her 75-year-old grandfather. The content creator wants to share detailed information including names, surnames, addresses, and	2.60	1.182	Moderate	1.90	1.003	Low

accompanying images on their page or on Facebook						
--	--	--	--	--	--	--

Table 2 Perspectives and Expectations among of Communication Students Who Participated and Did not Participate in the Professional Training Regarding the Ethical Consciousness of Digital Content Creators (Cont.)

The Ethical Consciousness of Digital Content Creators	Perspectives and Expectations of Communication Students					
	Participation			Non-Participation		
	\bar{x}	(SD.)	Meaning	\bar{x}	(SD.)	Meaning
3. The content creator has uncovered explicit video evidence that could substantiate allegations of financial misconduct and inappropriate behavior by a temple abbot. While the creator acknowledges the sensitive and explicit nature of the content, they argue that the public interest in exposing such wrongdoing outweighs the potential harm caused by disseminating the footage. The creator plans to release this evidence to inform the victims and the public.	3.08	1.040	Moderate	2.92	1.110	Moderate
4. A prominent party politician, known for his positive public image, high education level, and long-standing commitment to social causes, is set to run for a seat in the House of Representatives. However, credible sources have revealed that the candidate is homosexual and exhibits violent tendencies, cohabiting with a male companion. This information was immediately disseminated as breaking	2.28	1.006	Lowest	1.79	0.852	Lowest

news and is being prepared for a special report						
---	--	--	--	--	--	--

Table 2 Perspectives and Expectations among of Communication Students Who Participated and Did not Participate in the Professional Training Regarding the Ethical Consciousness of Digital Content Creators (Cont.)

The Ethical Consciousness of Digital Content Creators	Perspectives and Expectations of Communication Students					
	Participation			Non-Participation		
	\bar{x}	(SD.)	Meaning	\bar{x}	(SD.)	Meaning
5. A content creator experiencing financial difficulties, including overdue rent and tuition fees for two consecutive semesters, received financial assistance from a close confidant. The source, who is currently facing personal family issues, provided the aid to alleviate the content creator's stress to facilitate better work performance. The source has requested that their identity and the details of the situation remain undisclosed on social media platforms. The content creator immediately accepted the financial assistance	2.21	1.047	Lowest	1.69	0.885	Lowest
6. A content creator is contemplating producing a video featuring a meal shared between ruling coalition politicians and a TikTok star. The potential for a lawsuit alleging invasion of privacy looms large over this endeavor. However, given the prior dissemination of similar content by other pages, the creator is inclined to defer to legal counsel before proceeding, even at the risk of a delayed release	3.99	1.014	Highest	3.88	0.968	High

Table 2 Perspectives and Expectations among of Communication Students Who Participated and Did not Participate in the Professional Training Regarding the Ethical Consciousness of Digital Content Creators (Cont.)

The Ethical Consciousness of Digital Content Creators	Perspectives and Expectations of Communication Students					
	Participation			Non-Participation		
	\bar{x}	(SD.)	Meaning	\bar{x}	(SD.)	Meaning
7. A content creator reported a death toll of 550 individuals following a devastating earthquake and tropical storm. However, subsequent investigations revealed that the accurate figure was significantly lower at 255 fatalities. This discrepancy highlights the critical importance of fact-checking and verifying information before dissemination, especially in the context of natural disasters. The immediate correction of such misinformation is essential to maintain public trust and prevent the spread of panic and distress.	4.42	1.042	Highest	4.31	0.942	Highest
8. A content creator's decision to withhold a significant investigative piece exposing corruption and fraud allegations against long-time sponsors. The creator's dilemma highlights the complex interplay between journalistic ethics, personal relationships, and financial considerations.	2.58	1.021	Lowest	2.12	0.925	Low
9. Content creators demonstrate a strong inclination towards disseminating trending news by expanding their distribution networks and employing provocative language to stimulate increased audience participation and information diffusion.	2.67	1.087	Moderate	2.55	1.002	low
Combine mean	2.95	1.04	Moderate	2.55	1.00	lowest

The results revealed significant differences ($t_{199} = 5.967, P < 0.05$) in digital content creators' perceptions and expectations regarding ethical considerations when presenting content across various platforms, as shown in Table 3

Table 3 Perspectives and Expectations among of Communication Students Who Participated and Did not Participate in the Professional Training Regarding the Ethical Consciousness of Digital Content Creators

Mass Communication students	Perspectives and Expectations of Communication Students Toward the Ethical Consciousness of Digital Content Creators' Level		
	<i>t</i>	<i>df</i>	Sig (2 tailed)
	5.967	199	0.000**

Professional Training	Perspectives and Expectations of Communication Students Toward the Ethical Consciousness of Digital Content Creators' Level			
	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SD.</i>	Std.Error
Participation professional training	110	2.87	4.531	0.429
Non-participation professional training	90	2.58	3.934	0.423
Combine Mean	200	2.72	4.230	0.420

** statistical significance level 0.01

A majority of communication students surveyed expressed that ethical reasoning in digital content creation is highly situational, influenced by a complex interplay of factors such as the competitive landscape of the digital content industry, family financial circumstances, and interpersonal relationships. Regarding data collection, the students generally agreed that information from social media platforms like Facebook and Line cannot be considered entirely reliable. This is due to the rapid dissemination of content often without thorough fact-checking, making it difficult to distinguish between genuine information and content created for ulterior motives such as commercial or political gain. Participants emphasized the need for careful selection and evaluation of information,

especially given the prevalence of fake news and fraudulent accounts. They highlighted the significant negative impacts that such misinformation can have on individuals and their families, both in the present and future. When it comes to content presentation, the students stressed the importance of accuracy and avoiding the spread of misinformation.

This is particularly crucial for content creators who cover news or hold dual roles as journalists and public figures. Verifying personal and organizational harm still needs more research study and consultation with experts to migrate potential risks.

The overall average perspective and expectation of digital content creators' ethical consciousness among communication students who participated in professional training was found to be moderate. In contrast, students who did not participate in the training exhibited a lower level of perception and expectation regarding the ethical presentation of content by digital content creators. When examining the content production process based on specific scenarios, it was revealed that both the data collection and selection/ evaluation processes significantly influenced these perceptions. Notably, the perception and expectation of ethical consciousness regarding content presentation among students who participated in the professional training were found to be high. However, for those who did not participate, these perceptions remained moderate. As shown in Table 4.

Table 4 Comparison of Perspectives on Digital Ethics Among Communication Students
Impact of Training

Content Production of Digital Content Creators	Perspectives and Expectations of Communication Students Toward the Ethical Consciousness of Digital Content Creators' Level					
	Participation			Non-Participation		
	\bar{x}	(SD.)	Meaning	\bar{x}	(SD.)	Meaning
1. Data gathering (Situation 1)	2.67	1.087	Moderate	2.01	1.110	Low
2. Data selection and evaluation (Situation 2-3)	2.84	1.110	Moderate	2.41	1.056	Low

3. Reporting and presenting (Situation 4, 6-7)	3.56	0.972	High	3.33	0.970	Moderate
4. Following up and effect (Situation 5, 8-9)	2.49	1.051	Low	2.04	1.024	Low
Combine Mean	2.89	1.055	Moderate	2.45	0.993	Low

Conclusion and Discussion

The study examined communication students' perceptions of ethical considerations within digital content creation. Overall, students demonstrated a moderate level of awareness of the ethical implications involved in producing content for digital platforms. When analyzing specific scenarios related to reporting and presenting information, students exhibited a strong expectation that digital content creators should prioritize accuracy and transparency. The in-depth interviews further emphasized the importance of presenting factual information and promptly correcting any errors. This finding aligns with professional journalism standards and reflects the students' understanding of the content creator's responsibility to the audience. However, while accuracy is crucial, the study also highlighted the need to balance the pursuit of truth with the protection of individuals' privacy. The students recognized that publishing the names, addresses, and images of individuals involved in news stories, even if they are perpetrators, could have legal consequences and potentially cause emotional harm to the individuals and their families.

This perspective is consistent with ethical theories such as Haidt's social intuitionist model and Kohlberg and Elfenbein's stages of moral development, which suggest that individuals often make moral judgments based on a combination of emotional responses, social norms, and personal values. (Haidt, 2001; Kohlberg & Elfenbein, 1975; Hunsanen, Sinlapaprasert, Aiemphaya and Kaewmamuang, 2023). In conclusion, the findings of this study indicate that communication students possess a nuanced understanding of the ethical challenges faced by digital content creators. While students value accurate and informative content, they also recognize the importance of balancing these goals with the need to respect privacy and avoid causing harm.

These findings suggest that future communication professionals are equipped to navigate the complex ethical landscape of digital media and to create content that is both informative and responsible. The provided analysis delves into the intricate ethical landscape of content creation, particularly highlighting the tension between utilitarian and deontological perspectives. While utilitarianism prioritizes maximizing overall happiness, deontology emphasizes adherence to duty and principles, regardless of consequences. In the context of content creation, these ethical frameworks often clash, forcing creators to make difficult choices.

The argument presented suggests that content creators, particularly in the competitive digital landscape, face a unique challenge balancing the demands of professional ethics with the pressures of commercial success. The concept of deontological ethics, with its focus on duty and moral obligations, is particularly relevant in this context. By adhering to a strict moral code, creators can ensure that their content aligns with their personal values and societal expectations. However, the real-world complexities of content creation often necessitate a more nuanced approach. While deontological ethics provides a solid foundation, it is essential to acknowledge the role of virtue ethics. This perspective emphasizes the importance of developing a virtuous character and making decisions based on one's moral compass. In the digital age, where content can have far-reaching consequences, cultivating virtues such as integrity, compassion, and fairness is crucial.

Furthermore, the analysis highlights the concept of commercial ethics. As content creation becomes increasingly intertwined with business, creators must navigate the tension between maximizing profits and upholding ethical standards. While it may be tempting to prioritize commercial success, doing so at the expense of one's values can lead to long-term damage to one's reputation and the industry as a whole.

In conclusion, the ethical challenges faced by content creators are multifaceted and require careful consideration. While utilitarianism and deontology offer valuable frameworks, virtue ethics provides a more holistic perspective. By balancing the demands of professional ethics, commercial ethics, and personal values, content creators can produce work that is both meaningful and successful. (Gloor et al, 2018. Contrary to the concept of Patank and Imperiali (1997) who emphasized that technology

makes humans focus more on social needs or mimicry, concluding that the behavior is correct and acceptable, which means an action that produces the desired and desirable result, i.e., the importance of individual or group needs and the professional ethics of the National Press Council (2024), stated in sections 2 and 3 that one must adhere to facts, accuracy, and completeness.

In the case of incorrect information, it must be published immediately, and one should refrain from violating personal rights, except in the public interest. This is consistent with Terdthammakun's (2004) study on the awareness of Thai newspaper journalists towards professional ethics, which found that most journalists had a high level of awareness based on direct questions, but when introducing intervening variables such as time constraints, competition, organizational interests, and personal interests, awareness decreased to a moderate level and significantly decreased measuring professional ethics of newspapers regarding truthfulness and credibility. This study examines the impact of a professional training program on communication students' understanding and application of digital ethics. employing Potter's Box as a framework for analysis, this research explores how students navigate complex ethical dilemmas in the context of content creation.

The findings contribute to the existing body of literature on media ethics, particularly regarding the role of professional training in shaping journalists' values and decision-making processes (Potter, 1965) and relate their arguments to existing literature on media ethics, such as Lambeth's eclectic system and the findings of Ramaprasad (2012) and Cleary (2006). Furthermore, Phuban's (2006) findings on the development of moral consciousness in individuals. It highlights the role of various factors such as education, training, role models, and social institutions.

However, it also acknowledges that professional training does not guarantee ethical behavior, especially in the context of digital content creation. Bunsamsook and others (2013) who found that various factors, including political, economic, and technological contexts, can influence the ethical behavior of content creators. (Mccay, 2017; Mccay, 2018). Behham's (2020) contention that balance and fairness underpin journalistic ethics provides a solid foundation for examining the complexities of news production. While these concepts are fundamental, their practical application in journalism is often nuanced

and subject to interpretation. The absence of a universally agreed-upon definition of "balance" further complicates the issue. The creation of balanced and fair narratives is largely contingent on the individual journalist and the organizational culture within which they operate. This subjectivity has led to calls from the public and policymakers for greater transparency and accountability in news reporting. Notably, there has been a growing interest in understanding the structures that underpin notions of balance and how these structures might contribute to or mitigate imbalances in news coverage.

Limitations of Research

While this study offers valuable insights into the perspectives of communication students regarding digital ethics, several limitations must be acknowledged

1. The sample was limited to students in Bangkok and its vicinity, which may not fully represent students from other regions of Thailand.
2. The study relied on hypothetical scenarios through a questionnaire, which may not completely reflect real-world behavior.
3. The analysis primarily used quantitative methods, which may lack depth in capturing emotional or motivational aspects of ethical decision-making.

Recommendations

1. Recommendations for the utilization of research findings Government agencies responsible for policymaking should support and consider promoting legislation that oversees the production of content that is beneficial and creative, aiming to foster and elevate into wisdom society. The digital age has revolutionized the way information is disseminated, granting individuals unprecedented power to create and share content. However, this freedom comes with significant responsibilities. As the proliferation of online platforms continues, so too does the need for guidelines and regulations to ensure the ethical and responsible creation and consumption of content.

2. Recommendations for Future Research Future research should expand to include other groups involved in content production. Qualitative research methods,

such as in-depth interviews, can be employed to gather data for the creation and development of indicators that promote ethical behavior among digital

Bibliography

- กาญจนา แก้วเทพ และ นันทิยา ไชยกุลพล. (2555). *คู่มือสื่อมวลชน*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์.
- บุญส่ง ภูแบน. (2549). *ทางเลือกใหม่ การประยุกต์ใช้หุ่นเชิดเล่นวิดีโอโมเดลเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- เบญจวรรณ บุญสมสุข, อารดา บุญสมชาติ และ อรินรงค์ พิกุลภารุ่งโรจน์. (2561). เกณฑ์จริยธรรมของสื่อไทย. *วารสารอิศราอิมแพ็ค (Isara Media Review)*, 4(7), 7-22.
- ประภัสสร ศรีหมักภัก. (2543). *พื้นฐานการศึกษาศาสนาและจริยธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทย์ สิทธิเวคิน. (24 กันยายน 2567). *Content creator อาชีพทำเงินในยุคดิจิทัล* [วิดีโอ]. YouTube. [ออนไลน์]. <https://www.youtube.com/watch?v=kU-n7IMoUM>
- สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ. (21 กรกฎาคม 2567). *ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ พ.ศ. 2564*. [ออนไลน์]. <https://www.presscouncil.or.th/rule/6126>
- สมภาร พรหมทา. (2552). จริยธรรมพุทธศาสนาและจริยธรรมสากล. *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 16(2), 51-72.
- สายพิน คำเลิศทอง. (2542). *บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้นักเรียนประถมศึกษา* สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- สุทธิชัย หยุ่น. (2555). *อนาคตของข่าวสาร*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุภา ศิริमानนท์. (2530). *จรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพฯ: กองทุนสุภา ศิริमानนท์ และสำนักพิมพ์อักษรสาส์น.
- สุรศักดิ์ หันแสน, สมบัติ ศิลปะประสิทธิ์, กนกรัตน์ เอี่ยมผาย และ พศิน แก้วมะม่วง. (2566). บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. *วารสารลิวินธรปริทรรศน์*, 24(2), 101-111.
- อัญชลี เทอดธรรมคุณ. (2547). *ความตระหนักในจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อมวลชนของนักหนังสือพิมพ์ไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

- Arriagada, A., & Ibáñez, F. (2020). “You need at least one picture daily, if not, you’re dead”: Content creator and platform evolution in the social media ecology. *Social Media + Society*, 6(3), 1-12. <https://doi.org/10.1177/2056305120944624>
- Benham, J. (2020). Best practices for journalistic balance: Gatekeeping, imbalance and the fake news era. *Journalism Practice*, 14(7), 791-811. <https://doi.org/10.1080/17512786.2019.1658538>
- Blatt, M. M., & Kohlberg, L. (1975). The effects of classroom moral discussion upon children's level of moral judgment. *Journal of Moral Education*, 4(2), 129-161. <https://doi.org/10.1080/0305724750040207>
- Borchert, D. M., & Stewart, D. (1986). *Exploring ethics*. New York: Collier Macmillan.
- Cleary, J. (2006). From the classroom to the newsroom: Professional development in broadcast journalism. *Journalism & Mass Communication Educator*, 61(3), 254-266. <https://doi.org/10.1177/107769580606100304>
- Gloor, P. A., Heckman, C., & Makedon, F. (2018). *Ethical issues in collaborative innovation networks*. [Online]. <http://ccs.mit.edu/pgloor/papers/COIN4Ethicomp.pdf>
- Haidt, J. (2001). The emotional dog and its rational tail: A social intuitionist approach to moral judgment. *Psychological Review*, 108(4), 814-834. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.108.4.814>
- Hill, T. E., Jr. (2012). *Virtue, rules, and justice: Kantian aspirations*. Oxford: Oxford University Press.
- Kant, I. (2018). *Fundamental principles of the metaphysic of morals*. A&D Publishing.
- Kohlberg, L., & Elfenbein, D. (1975). The development of moral judgment concerning capital punishment. *American Journal of Orthopsychiatry*, 45(4), 614-640. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1975.tb01191.x>
- Lambeth, E. B. (1992). *Committed journalism: An ethic for the profession* (2nd ed.). Bloomington: Indiana University Press.
- Logan, K. R. (2010). *Understanding news media: Extending Marshall McLuhan*. New York: Peter Lang Publishing.
- Makedon, A. (2009). Ethical perspectivism and practical perspectives in the classroom. *Philosophical Study of Education*, 2(1), 56-71.

- McCay, A. (2018). The value of consciousness and free will in a technological dystopia. *Journal of Evolution and Technology*, 28(1), 18-30.
<https://doi.org/10.55613/jeet.v28i1.69>
- McCay, D. (2017). *Religious ethics for CCEA A level: Foundations of ethics; medical and global ethics* (2nd ed.). Colourpoint Educational.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). London: Sage Publications.
- Pathak, R., & Imperiali, B. (1997). A dual affinity tag on the 64-kDa Nlt1p subunit allows the rapid characterization of mutant yeast oligosaccharide transferase complexes. *Archives of Biochemistry and Biophysics*, 338(1), 1-6.
<https://doi.org/10.1006/abbi.1996.9812>
- Potter, R. B. (1965). *The structure of certain American Christian responses to the nuclear dilemma, 1958-1963* [Unpublished doctoral dissertation]. Harvard University.
- Ramprasad, J., Lin, Y., & Garrison, B. (2012). Ethical use of new technologies: Where do Indian journalists stand?. *Asian Journal of Communication*, 22(1), 99-114.
<https://doi.org/10.1080/01292986.2011.622776>

ISSN: 3057-1081 (Online)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 หน้า 71-88

ลิขสิทธิ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มกราคม-เมษายน 2568

รับเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2568/ แก้ไขเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2568/ อนุมัติเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษา

เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

The Needs Assessment of Learning Management Development for Business Teachers in Vocational Education to Develop Students' Skills for 21st Century Employment and Daily Life

กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว

Kamolsak Wongsrikaew

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Faculty of Management Science, Dhonburi rajabhat University

E-mail: kamolsak.w@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 2. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การวิจัยแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างคือ ครูธุรกิจจำนวน 139 คนที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครที่มีสาขาทางด้านพาณิชยกรรม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความต้องการจำเป็น โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติ t และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลแนวทางในการพัฒนา และ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 79.86 และเป็นเพศชายจำนวน 28 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.14 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 43.17 โดยมีจำนวนประสบการณ์การสอนเรียงจากมากไปหาน้อยคือประสบการณ์ 11 - 15 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 28.78 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 61.15 ในส่วนของความต้องการจำเป็นพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติจริงในการสอน น้อยกว่าระดับการปฏิบัติที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ในทุกประเด็นย่อยที่เป็นองค์ประกอบของด้านการสอนเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะพัฒนาการสอนในทุกประเด็นย่อยให้ดีขึ้นกว่าระดับที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน โดยแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้แก่ ครูจะต้องแบ่งเวลาในการสอนและการทำงานส่วนรวมให้ดี โดยที่ทางหน่วยงานจะต้องเห็นคุณค่าของการที่ครูต้องใช้เวลาในการพัฒนาทักษะที่สำคัญให้กับนักเรียน นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 นอกเหนือจากความรู้จากการสอนในหนังสือหรือตำราเรียน

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น ทักษะชีวิตและอาชีพ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the needs for developing learning management of business teachers in vocational education in order to enhance students' skills for work and life in the 21st century, and 2) to propose guidelines for developing learning management of business teachers in vocational education to enhance students' skills for work and life in the 21st century.

This study employed both quantitative and qualitative research methods. The quantitative data were collected from 139 business teachers who were teaching in vocational colleges in Bangkok with commercial-related programs. A questionnaire was used to collect data regarding their needs. The data were analyzed using statistical methods, including frequency, percentage, mean, and t-test. For the qualitative data, interviews were used to gather information on development guidelines, and the data were analyzed using content analysis.

According to the research results, the participants of this research comprised 111 females (79.86 %) and 28 males (20.14%). Most of them were 31-40 years old (n=60, 43.17%). They mostly had a teaching experience of 11-15 years (n=40, 28.78%). Their education was at

the bachelor's degree level (n=85, 61.15%). In terms of the needs for learning management development, it was found that the mean score of the actual operational performance was lower than that of the expected operational performance in every learning management category that was associated with the 21st century life and career skills of students at a statistical significance level of .05. The results indicated that the participants need to improve their instruction in every learning management category in order to obtain a higher level of operational performance. The guidelines for learning management development included: teachers need to balance time between teaching and other duties and colleges need to recognize that teachers need time develop important skills for students. Moreover, it is essential to place importance on teacher training in order to develop teaching and learning processes that can enhance the 21st century life and career skills of students, in addition to formal knowledge taught in textbooks.

Keywords: Need Assessment, Life and Professional Skills

บทนำ

ในปัจจุบันนี้เป็นที่ทราบกันดีว่ามีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่มีนักวิชาการได้ให้ความหมายและองค์ประกอบของทักษะดังกล่าวเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการการศึกษาที่มีการกล่าวถึงความพยายามในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 แทนการจัดการศึกษาในแบบเดิมที่ผู้สอนเน้นการเรียนเพื่อให้ได้ความรู้เท่านั้น (วิจารณ์ พานิชย์, 2555) ซึ่งทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวถึงประกอบไปด้วยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี และทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (วิจารณ์ พานิชย์, 2555; เบลล์นิกา, เจมส์ และแบรนต์, รอน, 2556)

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพเป็นทักษะด้านหนึ่งในทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่างๆคือ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ และการเป็นตัวของตัวเอง การรู้จักเข้าสังคมและอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลาย การเป็นผู้ผลิตที่มีความน่าเชื่อถือ การเป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ซึ่งทักษะชีวิตเป็นทักษะที่หน่วยงานต่างๆ นักวิชาการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความสำคัญมาตั้งแต่ในอดีต เนื่องจากทักษะชีวิตมีความสำคัญกับผู้เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ในปัจจุบันและอนาคต (ชนิดดา เทียนฤกษ์, 2557)

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการที่สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ(พ.ศ.2561-2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศที่ได้ประกาศไปในราชกิจจา

นุเบกษา มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2562 โดยมีวิสัยทัศน์คือกระทรวงศึกษาธิการวางระบบเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ฉบับนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์หลักออกเป็น 6 ยุทธศาสตร์ โดยมียุทธศาสตร์ที่ 1 เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยตรงเนื่องจากเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่มีเป้าหมายเพื่อให้ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ วิชาชีวิต สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และทักษะในด้านพหุปัญญา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ถึงแม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จะกำหนดให้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ ความคิด การสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบท่อนตนเองผู้อื่น ป้องกันตนเองในภาวะคับขัน และจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม (จตุพรเจ้าทรัพย์, 2555) แต่ก็พบว่ายังคงมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนอยู่ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ เช่น การตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่นสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การแพร่ระบาดของสิ่งเสพติด การเสพติดสื่อออนไลน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย นอกจากนั้นแล้วพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพดังกล่าวยังส่งผลทำให้เกิดปัญหาขึ้นตามมาอย่างต่อเนื่อง กระทบต่อการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ โดยเฉพาะผู้เรียนอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ต้องออกไปเป็นแรงงานสำคัญ แต่ด้วยวัยที่อยากรู้ อยากเห็นและต้องออกฝึกงานในสถานประกอบการ ทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาซึ่งอายุน้อยและขาดประสบการณ์ทักษะชีวิตต้องประสบกับภัยคุกคามในชีวิตประจำวัน (เทอดศักดิ์ นิสังกาศ, สบสันต์ อดุตฤกษ์, และมนต์ชัย เทียนทอง, 2560) ดังนั้นการพัฒนาทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งครู อาจารย์และผู้ปกครองที่ต้องเร่งปลูกฝังและฝึกฝนให้ผู้เรียนมีพื้นฐานของทักษะชีวิตที่ดีงามครบถ้วน เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานชีวิตที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี รู้จักใช้ความคิด สติปัญญาในทางที่ถูกต้องเหมาะสม (กนก พานทอง และคณะ, 2562)

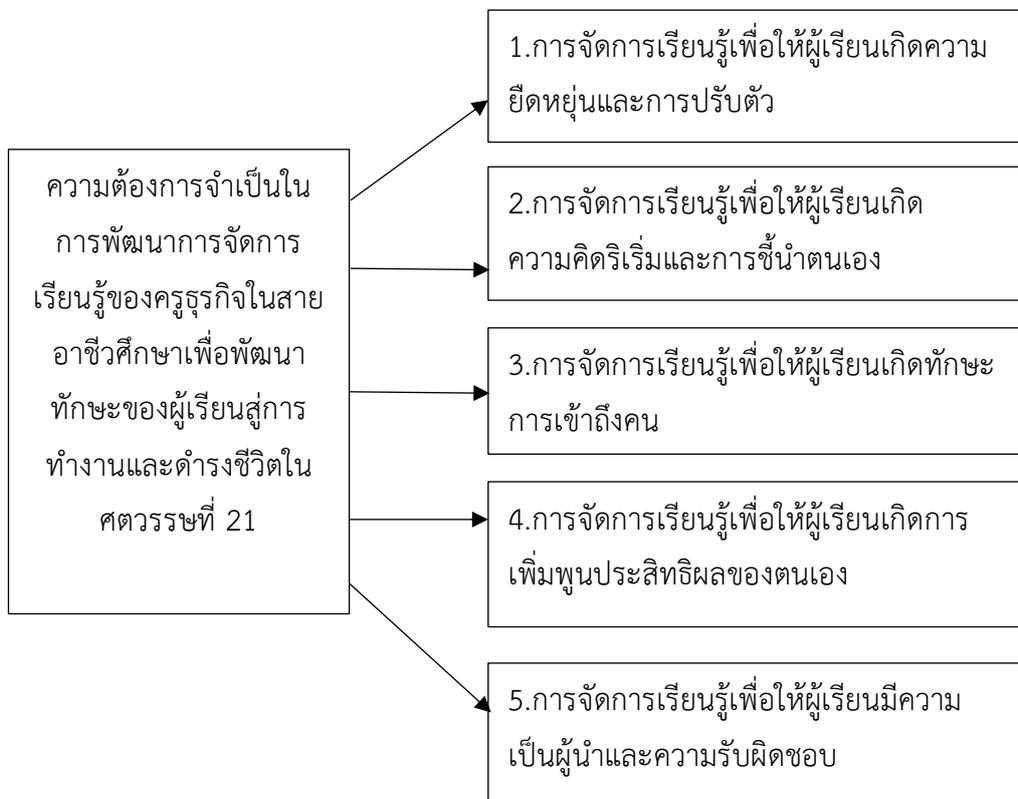
จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนด้านอาชีพหรือการทำงานและทักษะชีวิตหรือการดำรงชีวิต เพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยไปวางแผนและกำหนดแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ในครั้งนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดแบบวัดทักษะชีวิตและการทำงานของ อัจฉรา อินโต และคณะ(2561) ซึ่งพัฒนาตามกรอบแนวคิดของ Partnership for 21st ที่แบ่งทักษะด้านการดำรงชีวิตและการทำงานออกเป็น 5 ด้านด้วยกันได้แก่ 1.ด้านการยืดหยุ่นและการปรับตัว 2.ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง 3.ด้านทักษะการเข้าถึงคน 4.ด้านการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของตนเอง และ 5.ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ และสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยกำหนดวิธีการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจคุณภาพ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Document study) โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่เป็นบทความในเว็บไซต์ ต่างๆ เพื่อนำมาใช้อ้างอิงประกอบการศึกษาให้สมบูรณ์

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานครจำนวน 212 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษา ที่เป็นตัวแทนจากจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครและผ่านวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและแบบบังเอิญ จำนวน 139 คนโดยคำนวณจากสูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจน และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550, หน้า 155 อ้างถึง Yamane, 1967) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่ง ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยเลือกวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่มีการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจ และภายในแต่ละกลุ่มใช้การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากครูที่มีความสะดวกในการตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 139 คน ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนเพศหญิงมากกว่าเพศชายอย่างชัดเจน เนื่องจากครูที่สอนในสาขาธุรกิจในระดับอาชีวศึกษาของกรุงเทพมหานครมีเพศหญิงเป็นสัดส่วนหลัก ซึ่งเป็นผลจากโครงสร้างกำลังคนในสายวิชาชีพดังกล่าว และสอดคล้องกับการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาจริง

ในส่วนข้อมูลแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นั้น ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับครูธุรกิจจำนวน 5 ท่าน ซึ่งคัดเลือกโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากครูที่มีประสบการณ์สอนในสายอาชีวศึกษา และมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

$$n = \frac{212}{1+212(.0025)}$$

$$n = 139$$

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1. แบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่มีคำตอบเป็นแบบตัวเลือก (Multiple Choice) ให้ตอบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นจริงและการปฏิบัติที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยมีคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

2. แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

วิธีการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการช่วยตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Validity)

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับตัวอย่าง 30 ชุดเพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามและหาความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งค่าที่ได้จะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม โดยค่าที่ได้จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ซึ่งถ้าค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้มีค่าเข้าใกล้ 1 มาก

แปลว่ามีความเชื่อมั่นสูง(กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545) ซึ่งพบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ .724

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลโดย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้จริง และระดับการจัดการเรียนรู้ที่คาดหวังในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล โดยการส่งจดหมายขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปทางวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่ง

2. ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นั้นผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับครูธุรกิจจำนวน 5 ท่าน

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือสถิติ ตลอดจนฐานข้อมูลออนไลน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาอ้างอิงประกอบการศึกษาให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยต้องการศึกษาในเรื่องความต้องการจำเป็นและแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นจึงทำการศึกษาตัวแปรตามแนวคิดทักษะชีวิตและอาชีพตามแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง ด้านทักษะการเข้าสังคม ด้านการเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบ และด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ เท่านั้น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทำตามขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 ทำได้โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2

2.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้จริง และระดับการจัดการเรียนรู้ที่คาดหวังในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 แล้วนำค่าเฉลี่ยไปทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t แบบกรณีที่มีข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีความผูกพันกัน (Paired t-Test) เพื่อดูว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

2.2 หาค่าดัชนี PNI เพื่อหาค่าความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) จากนั้นนำมาเรียงลำดับเพื่อหาความสำคัญของประเด็นวิจัยในแต่ละด้านที่เป็นองค์ประกอบของทักษะการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21

$$\text{โดยที่ ค่าดัชนี PNI} = (I - D) / D$$

I = ค่าที่แทนความสำคัญของสภาพที่ควรจะเป็น

D = ค่าที่แทนความสำคัญของสภาพที่เป็นจริง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วนำมาสรุปเป็นประเด็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายโดยเป็นเพศหญิงจำนวน 111 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 79.86 ส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี ซึ่งมีจำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 43.17 มีจำนวนประสบการณ์การสอน 11 - 15 ปี จำนวน 40 คนคิดเป็นร้อยละ 28.78 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากกว่าปริญญาโท โดยเป็นปริญญาตรีจำนวน 85 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 61.15

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

2.1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสายอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและการปรับตัวของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้ น้อยกว่าระดับการปฏิบัติที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ในทุกประเด็นย่อย อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในทุกประเด็นย่อยให้ดีขึ้นกว่าระดับที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน และเมื่อเรียงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและการปรับตัวของผู้เรียนจากประเด็นย่อยตามค่า PNI จากมากไปหาน้อยได้ผลดังนี้

ลำดับที่ 1 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปรับตัวเข้ากับบทบาทและหน้าที่ของผู้เรียน

ลำดับที่ 2 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรับมือกับความเครียดเมื่อเผชิญสิ่งที่ไม่คาดคิด

ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเองของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้ น้อยกว่าระดับการปฏิบัติที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ในทุกประเด็นย่อย อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความ

ต้องการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในทุกประเด็นย่อยให้ดีขึ้นกว่าระดับที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน และเมื่อเรียงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเองของผู้เรียนจากประเด็นย่อยตามค่า PNI จากมากไปหาน้อยได้ผลดังนี้

ลำดับที่ 1 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนวางแผนการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

ลำดับที่ 2 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายความสำเร็จในระยะสั้นและระยะยาว

ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการเข้าสังคมของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้ น้อยกว่าระดับการปฏิบัติที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ในทุกประเด็นย่อย อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในทุกประเด็นย่อยให้ดีขึ้นกว่าระดับที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน และเมื่อเรียงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะในการเข้าสังคมของผู้เรียนจากประเด็นย่อยตามค่า PNI จากมากไปหาน้อยได้ผลดังนี้

ลำดับที่ 1 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสื่อสารได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็น

ลำดับที่ 2 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้ น้อยกว่าระดับการปฏิบัติที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ในทุกประเด็นย่อย อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในทุกประเด็นย่อยให้ดีขึ้นกว่าระดับที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน และเมื่อเรียงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบของผู้เรียนจากประเด็นย่อยตามค่า PNI จากมากไปหาน้อยได้ผลดังนี้

ลำดับที่ 1 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ลำดับที่ 2 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของสิ่งต่างๆด้วยการวางแผน และลงมือทำให้บรรลุผล

ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้ น้อยกว่าระดับการปฏิบัติที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้ในทุกประเด็นย่อย อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในทุกประเด็นย่อยให้ดีขึ้นกว่าระดับที่ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน และเมื่อเรียงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบของผู้เรียนจากประเด็นย่อยตามค่า PNI จากมากไปหาน้อยได้ผลดังนี้

ลำดับที่ 1 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักการนำจุดแข็งของผู้อื่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ลำดับที่ 2 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น

**2.2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจใน
สายอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า**

1. ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและการปรับตัวของผู้เรียน

1.1 ประเด็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปรับตัวเข้ากับบทบาทและหน้าที่ของผู้เรียน

**1.1.1 สาเหตุของความต้อการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปรับตัว
เข้ากับบทบาทและหน้าที่ของผู้เรียน**

1. ผู้สอนยังไม่ค่อยเข้าใจเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนปรับตัวเข้ากับบทบาทและ
หน้าที่ของผู้เรียน จึงทำให้ไม่ได้เตรียมความพร้อมในการพัฒนาทักษะด้านดังกล่าวให้กับผู้เรียน

2. ผู้สอนไม่มีเวลาในการสังเกตผู้เรียนเนื่องจากมีภาระในการปฏิบัติหน้าที่อื่นจำนวนมาก
นอกเหนือจากการสอนที่สถานศึกษามอบหมายให้ผู้สอนได้รับผิดชอบ

**1.1.2 แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปรับตัวเข้ากับบทบาทและหน้าที่
ของผู้เรียน**

1. สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมวิธีการจัดการเรียนรู้หรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ให้กับ
ผู้สอนในประเด็นการพัฒนาทักษะการปรับตัวให้เข้ากับบทบาทและหน้าที่ของผู้เรียน

2. สถานศึกษาควรจัดให้มีระบบการนิเทศผู้สอนในประเด็นการพัฒนาทักษะการปรับตัวให้
เข้ากับบทบาทและหน้าที่ของผู้เรียน

3. สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้กับผู้สอนในเรื่องความสำคัญของการเตรียมความ
พร้อมก่อนเข้าจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

4. สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับจำนวนเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนที่
เพียงพอ

1.2 ประเด็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรับมือกับความเครียดเมื่อเผชิญสิ่งที่ไม่คาดคิด

**1.2.1 สาเหตุของความต้อการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรับมือกับ
ความเครียดเมื่อเผชิญสิ่งที่ไม่คาดคิด**

1. ผู้สอนยังไม่ค่อยเข้าใจเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนรับมือกับความเครียดเมื่อ
เผชิญสิ่งที่ไม่คาดคิด จึงทำให้ไม่ได้เตรียมความพร้อมในการพัฒนาทักษะด้านดังกล่าวให้กับผู้เรียน

2. ผู้สอนไม่มีเวลาในการพัฒนาผู้เรียนในด้านดังกล่าว เนื่องจากใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้
ในรายวิชา หรือกิจกรรมของสถานศึกษาโดยส่วนใหญ่

3. ผู้สอนยังไม่ค่อยเข้าใจถึงความสำคัญของการรับมือกับความเครียดของผู้เรียนเมื่อเผชิญสิ่ง
ที่ไม่คาดคิด

1.2.2 แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรับมือกับความเครียดเมื่อเผชิญสิ่งที่ไม่คาดคิด

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมผู้สอนให้เห็นประโยชน์ของการที่ผู้เรียนสามารถรับมือกับความเครียดเมื่อเผชิญสิ่งที่ไม่คาดคิด

2. สถานศึกษาควรอบรมหรือพัฒนาผู้สอนให้จัดการเรียนรู้จนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้รับมือกับความเครียดเมื่อเผชิญสิ่งที่ไม่คาดคิด

3. สถานศึกษาอาจจะจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่นๆในเรื่องการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถรับมือกับความเครียดเมื่อเผชิญสิ่งที่ไม่คาดคิด

4. สถานศึกษาควรลดกิจกรรมที่ไม่จำเป็นซึ่งกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2. ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง

2.1 ประเด็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนวางแผนการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

2.1.1 สาเหตุของความต้อการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนวางแผนการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

1. ผู้สอนยังไม่ค่อยเข้าใจถึงความสำคัญของการที่ผู้เรียนจะต้องวางแผนการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ผู้สอนยังไม่ค่อยเข้าใจเทคนิค และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

2.1.2 แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนวางแผนการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้สอนได้เข้าร่วมการอบรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะที่จะส่งเสริมให้ครูสามารถเสริมทักษะผู้เรียนให้วางแผนการดำเนินชีวิตและดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

2. ผู้สอนควรเรียนรู้ตลอดเวลาและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะใหม่ๆให้กับผู้เรียน

2.2 ประเด็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายความสำเร็จในระยะสั้นและระยะยาว

2.2.1 สาเหตุของความต้อการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายความสำเร็จในระยะสั้นและระยะยาว

ผู้สอนยังไม่เข้าใจกระบวนการวางแผนอย่างถ่องแท้ ทำให้ขาดการพัฒนาผู้เรียนในเรื่องการตั้งเป้าหมายความสำเร็จในระยะสั้นและระยะยาว

2.2.2 แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายความสำเร็จในระยะสั้นและระยะยาว

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้สอนได้รับการอบรมเพิ่มเติมในเรื่องกระบวนการวางแผนและการตั้งเป้าหมายความสำเร็จที่ถูกต้องและปฏิบัติจริงได้
2. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้สอนได้รับการอบรมเทคนิค วิธีสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้สามารถตั้งเป้าหมายความสำเร็จในระยะสั้นและระยะยาวเป็น

3. ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการเข้าสังคมของผู้เรียน

3.1 ประเด็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสื่อสารได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็น

3.1.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสื่อสารได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็น

ผู้สอนยังขาดเทคนิคในการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนสื่อสารได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็น

3.1.2 แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสื่อสารได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็น

สถานศึกษาควรจัดอบรมเสริมให้กับผู้สอนและผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ชัดเจนและตรงประเด็น

3.2 ประเด็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.2.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

ผู้สอนยังขาดเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.2.2 แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

สถานศึกษาควรจัดอบรมเสริมให้กับผู้สอนและผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการทำ ความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบของผู้เรียน

4.1 ประเด็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

4.1.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

1. ผู้สอนยังขาดเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนบริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพ

2. สถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของการฝึกให้ผู้เรียนบริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพ

4.1.2 แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพ

มากที่สุด

1. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงประโยชน์จากการบริหารเวลาให้มีประสิทธิภาพ

2. ผู้สอนควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการวางแผนเรื่องเวลา เช่น การลำดับความสำคัญของการส่งงานแต่ละชิ้นที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำ

3. สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการให้เวลาผู้สอนในการคิดวิธีพัฒนาทักษะอื่นๆ นอกเหนือจากการเตรียมสอนในรายวิชา

4.2 ประเด็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของสิ่งต่างๆด้วยการวางแผน และลงมือทำให้บรรลุผล

4.2.1 สาเหตุของความต้องจําเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของสิ่งต่างๆด้วยการวางแผน และลงมือทำให้บรรลุผล

ผู้สอนยังขาดความรู้ในเรื่องของการจัดลำดับความสำคัญ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาทักษะด้านนี้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.2 แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนจัดลำดับความสำคัญของสิ่งต่างๆด้วยการวางแผน และลงมือทำให้บรรลุผล

1. สถานศึกษาควรจัดอบรมให้ผู้สอนมีความเข้าใจและสามารถค้นหาวิธีในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจัดลำดับความสำคัญของสิ่งต่างๆด้วยการวางแผน และลงมือทำให้บรรลุได้

5. ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบของผู้เรียน

5.1 ประเด็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักนำจุดแข็งของผู้อื่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

5.1.1 สาเหตุของความต้องจําเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักนำจุดแข็งของผู้อื่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ผู้สอนยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักนำจุดแข็งของผู้อื่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

5.1.2 แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักนำจุดแข็งของผู้อื่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ผู้สอนควรฝึกสังเกตจุดแข็งของผู้เรียน และถ่ายทอดการสังเกตนั้นให้ผู้เรียนได้ทราบและประยุกต์ใช้จุดแข็งนั้นๆให้เกิดประโยชน์ได้

5.2 ประเด็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

5.2.1 สาเหตุของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

1. ผู้สอนยังขาดทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนอาจจะขาดต้นแบบที่ดีในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
2. ผู้สอนยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

5.2.2 แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

1. ผู้สอนควรทำตัวเป็นต้นแบบที่ดีในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคนรอบข้าง เนื่องจากผู้เรียนสามารถซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรมที่ดีดังกล่าวได้
2. สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ผู้สอนได้เข้ารับการอบรมวิธีสอนหรือเทคนิคการสอนในการเพิ่มทักษะผู้เรียนให้รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยในประเด็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 พบว่ามีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยให้สถานศึกษาเป็นหลักในการพัฒนาผู้สอนโดยการจัดอบรมวิธีสอน เทคนิคการสอนที่ทำให้ผู้สอนสามารถใช้ในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนด้านการทำงานและการดำรงชีวิตเป็นแนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหาที่ผู้สอนยังขาดความรู้ในวิธีการสอน หรือเทคนิคการสอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะด้านการทำงานและการดำรงชีพโดยเฉพาะ ซึ่งส่งผลให้ผู้สอนขาดการพัฒนาทักษะดังกล่าวให้กับผู้เรียน นอกจากนั้นแล้วสถานศึกษายังต้องเป็นผู้จัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาด้านการทำงานและการดำรงชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งระวี เมษโลย(2560) ซึ่งกล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมมือกับครูจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นการเสริมสร้างทักษะผู้เรียนด้านชีวิตและอาชีพ จัดให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงภาวะผู้นำและบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ จัดให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการและรับผิดชอบในการจัดโครงการ/กิจกรรมต่างๆของสถานศึกษา ได้แสดงความสามารถในการทำงานที่หลากหลายอย่างอิสระ ส่งเสริมให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการเรียนรู้ สามารถจัดการเชิงบวกต่อคำชม คำวิจารณ์ และรับผิดชอบต่อความผิดพลาด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาทักษะที่เชี่ยวชาญสู่ระดับมืออาชีพ จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อม สร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาสภาพแวดล้อมที่

หลากหลายทางวัฒนธรรม อีกทั้งจัดให้มีกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ความมีวินัยและกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ

ในขณะที่แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้สอนเป็นแบบอย่างในการพัฒนาทักษะ เรียนรู้ตลอดเวลา รวมถึงพยายามแสวงหาวิธีสอน หรือเทคนิคการสอนที่ทันสมัยเพื่อนำมาพัฒนาทักษะของผู้เรียนด้านการทำงานและการดำรงชีวิต สอดคล้องกับพัชรา แยมสำราญ (2559) ที่กล่าวว่าในการพัฒนาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 นั้นครูต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการการใช้เครื่องมือและ กำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน มีความสามารถในการวิเคราะห์ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย เป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนด้านรูปแบบ การเรียน สถิติปัญญา จุดอ่อน และจุดแข็ง สามารถกำหนดกลยุทธ์ทางการสอน จัดประสบการณ์ทางการเรียน ได้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้ ประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างทักษะและพัฒนาการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูธุรกิจในสาย อาชีวศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนสู่การทำงานและการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สามารถเสนอแนะ แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนพัฒนาครู จากผลการประเมินความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีความจำเป็น สูงสุดคือ การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่นและการปรับตัวของผู้เรียน เช่น การเรียนรู้เพื่อปรับตัว เข้ากับบทบาทหน้าที่ การเผชิญความเครียดจากสิ่งไม่คาดคิด และการยอมรับความคิดเห็นจากผู้อื่น ผู้บริหาร สถานศึกษาควรนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของแผนการพัฒนาครู โดยจัดอบรมหรือพัฒนา เฉพาะประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นสูง เพื่อให้การพัฒนาเกิดผลจริงและสามารถตอบสนองความ เปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการสนับสนุนเชิงระบบและสภาพแวดล้อม การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ควรได้รับการสนับสนุน ทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ โดยผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของทักษะชีวิตและ การทำงานในศตวรรษที่ 21 รวมถึงจัดหาแหล่งเรียนรู้ อบรม และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในทักษะ เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนหรือผ่านกิจกรรมภายนอก เช่น การจัดโครงการแบบบูรณาการ หรือการเรียนรู้ จากประสบการณ์ตรง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่อื่น ๆ นอกเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น และสามารถเปรียบเทียบลักษณะความต้องการในบริบทที่ต่างกันได้อย่างชัดเจน
2. ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของครู (เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์) กับความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การพัฒนาครูในอนาคตสามารถออกแบบให้ตรงกับบริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
3. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับการพัฒนาเครื่องมือหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถทดลองใช้จริงในสถานศึกษา และประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (2563-2565)*. สืบค้นจาก [http://www.moe.go.th/moe2019_assets/pdf/แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ%20\(พ.ศ.%202563%20-%202565\)-rev.pdf](http://www.moe.go.th/moe2019_assets/pdf/แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ%20(พ.ศ.%202563%20-%202565)-rev.pdf)
- กนก พานทอง, และคณะ. (2562). การพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 27(3), 1-1.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จตุพร เจ้าทรัพย์. (2555). *โมเดลเชิงสาเหตุและผลของทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ชนิดดา เทียนฤกษ์. (2557). *การพัฒนาโมเดลการวัดทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในศตวรรษที่ 21* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- เทอดศักดิ์ นิสังกาศ, สบสันต์ อุตกฤษฎ์, & มนต์ชัย เทียนทอง. (2560). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูกิจกรรมโดยใช้กระบวนการค่ายกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนอาชีวศึกษา. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 8(1), 1-20.
- เบลล์นิกา, เจมส์, & แบรินต์, รอน. (2556). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21* (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส. (ต้นฉบับเผยแพร่ปี 2010)
- พัชรา แยมสำราญ. (2559). *กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- รุ่งระวี เมฆโลย. (2560). *การศึกษายาทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครู* (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).

- วิจารณ์ พาณิชย์. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *รายงานแสดงจำนวนบุคลากรอาชีวศึกษาโดยจัดกลุ่มตามตำแหน่ง และสถานศึกษา*. สืบค้นจาก <http://personnel-report.vec.go.th//รายงานบุคลากร/รายงานแสดงจำนวนบุคลากรอาชีวศึกษา>
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา อินโต, กฤตย์ตันย์ ธารรัตน์สุวรรณ, & วชิรา อยู่สุข. (2561). การศึกษาทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*, 30(107), 55–73.

ISSN: 3057-1081 (Online)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 หน้าที่ 89-97

ลิขสิทธิ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มกราคม-เมษายน 2568

รับเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2568/ แก้ไขเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2568/ อนุมัติเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2568

การใช้งานและรูปแบบของเนื้อหา สำหรับผู้สูงอายุในแอปพลิเคชัน TikTok

Usage and Format of Content for Seniors In the TikTok Application

กรรวิฑู อาศนะ

Korrawuth Asana

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Faculty of Management Science, Bansomdejchaopraya rajabhat University

E-mail: korrawuth.as@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

ประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่สังคมผู้สูงอายุ การศึกษาถึงของผู้สูงอายุในสื่อสังคมออนไลน์ปัจจุบันมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพื่อทำความเข้าใจในแง่มุมต่าง ๆ ในบทความนี้ได้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุและศึกษาแนวโน้มของเนื้อหาในแอปพลิเคชัน TikTok ของผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุในปัจจุบันมีพฤติกรรมในการใช้แอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มมากขึ้นและใช้เวลากับการใช้แอปพลิเคชัน TikTok นานขึ้น โดยใช้เพื่อความผ่อนคลาย ความบันเทิง ตลอดจนติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านเนื้อหาสำหรับผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุต้องการเนื้อหาที่สร้างความผ่อนคลาย มีความบันเทิง และยังพบว่าผู้สูงอายุให้ความสนใจเนื้อหาทางด้านสุขภาพ โดยจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ 1) เนื้อหาด้านสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกาย 2) เนื้อหาที่ถูกแนะนำโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ยาและการรับประทานอาหาร 3) เนื้อหาด้านการออกกำลังกายและดูแลสุขภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุชื่นชอบเนื้อหาที่ส่งเสริมภาพลักษณ์เชิงบวก เน้นความรักความผูกพันระหว่างครอบครัว ตลอดจนเนื้อหาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญก็อยากที่จะสร้างสรรค์เนื้อหาด้วยตนเองและแบ่งปันบนสื่อสังคมออนไลน์เช่นกัน

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, ดิจิทัล, สื่อสังคมออนไลน์, เนื้อหา

Abstract

Thailand is moving towards an aging society. The education of the elderly in social media is very important to understand various aspects. In this article, the purpose has been Studying the use of social media by the elderly and the trend of content in the TikTok application of the elderly, it was found that the elderly today are increasingly using the TikTok application and spending more time using the TikTok application for relaxation, entertainment, as well as keeping up with the current situation. In terms of content for the elderly, it was found that the elderly need content that creates relaxation. It was also found that the elderly were interested in health content, which was classified into 3 characteristics 1) health content, changes in physical condition, 2) content recommended by drug and diet experts, and 3) exercise and health care content. In addition, it was found that the elderly liked content that promoted a positive image. Focus on love and family bonding. Throughout the content that is necessary for the lives of the elderly, and the elderly with knowledge and expertise also want to create their own content and share it on social media.

Keywords: Elderly, TikTok, Social Media, Content

บทนำ

ในยุคดิจิทัลปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้คนทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะ TikTok ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มวิดีโอสั้นที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ด้วยคุณลักษณะของระบบที่ใช้งานง่าย เนื้อหาหลากหลาย และมีปฏิสัมพันธ์แบบเรียลไทม์ ทำให้ไม่เพียงแต่กลุ่มคนรุ่นใหม่เท่านั้นที่มีส่วนร่วม แต่ยังพบว่ากลุ่มผู้สูงอายุเริ่มเข้ามาใช้แพลตฟอร์มนี้ในบทบาททั้งผู้บริโภคและผู้ผลิตเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น องค์การสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ผู้สูงอายุ (Elderly)” ว่าหมายถึงบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและหญิง ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ที่ระบุว่า “ผู้สูงอายุ” หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย โดยองค์การสหประชาชาติยังได้แบ่งระดับของ “สังคมผู้สูงอายุ” ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. Aging Society เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนอย่างน้อย 10% หรืออายุ 65 ปีขึ้นไปเกิน 7%
2. Aged Society เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกิน 20% หรืออายุ 65 ปีขึ้นไปเกิน 14%

3. Super Aged Society เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกิน 28% หรืออายุ 65 ปีขึ้นไปเกิน 20% ประเทศไทยได้เข้าสู่ สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) แล้ว และกำลังจะเข้าสู่ระดับ “Super Aged Society” ในอนาคตอันใกล้ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรเช่นนี้ส่งผลให้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในแง่ของการใช้สื่อดิจิทัล จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในเชิงสังคม วัฒนธรรม และการสื่อสาร งานวิจัยของ เบญจมาศ มุ่งอุ่นกลาง (2565) ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุจำนวนมากมีความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และต้องการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดย TikTok ได้กลายเป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้สัมผัสกับเทรนด์ใหม่ ๆ ความรู้ใหม่ ๆ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย อีกทั้งยังเป็นพื้นที่เปิดที่เอื้อต่อการแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก และความสามารถพิเศษของตนเองได้อย่างอิสระ ในมิติของความสัมพันธ์ทางสังคม จิตวัฒน์ สารตันติพงศ์ (2564) ระบุว่า TikTok เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเชื่อมต่อกับคนในครอบครัว เพื่อนฝูง และชุมชนออนไลน์ได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยการสร้างและแชร์วิดีโอบนแพลตฟอร์มดังกล่าวส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ และความรู้สึกมีส่วนร่วมทางสังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้นผ่านกิจกรรมออนไลน์ นอกจากนี้ พรชิตา อุบลัมภ์ และคณะ (2562) พบว่า พฤติกรรมสารสนเทศของผู้สูงอายุมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งสารสนเทศออนไลน์ให้มีคุณภาพและเหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในกลุ่มผู้สูงวัยอย่างมีประสิทธิภาพ จากข้อเท็จจริงและผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า TikTok มีศักยภาพไม่เพียงแต่ในเชิงบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหลากหลายมิติ จึงเป็นที่มาของการศึกษาครั้งนี้ ที่มุ่งวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้งานและรูปแบบของเนื้อหาบนแพลตฟอร์ม TikTok ที่สอดคล้องกับความสนใจและบริบทของผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ ในแอปพลิเคชัน TikTok
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของเนื้อหาสำหรับผู้สูงอายุ ในแอปพลิเคชัน TikTok

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ 1. วิเคราะห์การใช้งานของผู้สูงอายุในแอปพลิเคชัน TikTok และ 2. วิเคราะห์รูปแบบของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือเหมาะสมกับผู้สูงอายุในแอปพลิเคชัน TikTok การดำเนินการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีประสบการณ์ในการใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok อย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นกลุ่มที่เป็นทั้งผู้ชมและผู้ผลิตเนื้อหา อย่างน้อย 1 เดือนขึ้นไป การเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้สูงอายุที่สามารถใช้งานสมาร์ทโฟนได้ มีบัญชี TikTok และยินดีเข้าร่วมให้ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเอง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ พฤติกรรมการใช้งาน TikTok ของผู้สูงอายุ เช่น ความถี่ในการใช้งาน แรงจูงใจ เนื้อหาที่สนใจ และความรู้สึกต่อการใช้งาน การรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของ TikTok ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น ประเภทของคอนเทนต์ที่ดึงดูด ความเหมาะสม การสร้างสรรค์เนื้อหาด้วยตนเอง เครื่องมือจะผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริงได้ค่า 0.71

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุแบบตัวต่อตัวหรือผ่านวิดีโอคอล (กรณีไม่สะดวกเดินทาง) โดยจะมีการบันทึกเสียง (โดยได้รับความยินยอม) และจดบันทึกเพิ่มเติมระหว่างการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง 15 ราย หรือจนกว่าจะได้ข้อมูลครบถ้วนและเกิดการอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะถูกถอดความ (Transcription) และวิเคราะห์ด้วยวิธี การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแบ่งเนื้อหาตามหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ รูปแบบและลักษณะของการใช้งาน TikTok รูปแบบของเนื้อหาที่ผู้สูงอายุสนใจหรือผลิตขึ้นเอง ความรู้สึก ประสบการณ์ และความคาดหวังต่อการใช้ TikTok

ผลการวิจัย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุจำนวน 15 ราย ถูกถอดความอย่างละเอียด (Transcription) และนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแบ่งหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบและลักษณะของการใช้งาน TikTok ของผู้สูงอายุ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าผู้สูงอายุมีลักษณะการใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok อย่างหลากหลาย โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ (1) ผู้รับชมเนื้อหา (Passive User) (2) ผู้มีส่วนร่วมกับเนื้อหา (Interactive User) และ (3) ผู้สร้างเนื้อหา (Content Creator) โดยส่วนใหญ่ของ

กลุ่มตัวอย่างยังคงอยู่ในบทบาทของผู้รับชมมากกว่าการสร้างสรรค์เนื้อหาด้วยตนเอง ผู้สูงอายุส่วนมากระบุว่าใช้งาน TikTok เพื่อวัตถุประสงค์ในการคลายเครียดและสร้างความเพลิดเพลิน เช่น การรับชมคลิปตลก การเต้นประกอบเพลงยอดนิยม และคลิปสัตว์เลี้ยง โดยพบว่าผู้สูงอายุมีแนวโน้มเลือกชมคลิปที่มีเนื้อหาเชิงบวก ให้ความรู้สึกอบอุ่น สนุกสนาน และไม่มีความรุนแรงหรือหยาบคาย นอกจากนี้ยังมีการใช้งาน TikTok เพื่อ "ติดตามข่าวสาร" ทั้งในระดับสังคมทั่วไปและระดับชุมชน เช่น เหตุการณ์บ้านเมือง ข่าวสุขภาพ หรือกิจกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ๆ ในเชิงการเรียนรู้ ผู้สูงอายุบางรายมองว่า TikTok เป็นสื่อที่ช่วยให้เข้าใจโลกของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะการรับรู้ "เทรนด์" ที่กำลังได้รับความนิยม เช่น เพลง การแต่งกาย หรือวัฒนธรรมอินเทอร์เน็ต ทำให้ รู้สึกว่าตนเองยังเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และไม่ถูกตัดขาดจากโลกปัจจุบัน แม้จะไม่ได้ใช้งานเชิงลึกหรือผลิตคอนเทนต์เอง แต่การที่สามารถพูดคุยหรือเข้าใจสิ่งที่บุตรหลานพูดถึงก็ช่วยสร้างความผูกพันในครอบครัวได้มากขึ้นอีกประเด็นที่น่าสนใจคือ มีผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งเริ่มใช้ TikTok เป็นสื่อเพื่อการเรียนรู้ เช่น การค้นหาคลิปสอนทำอาหาร คลิปสุขภาพ หรือเทคนิคการดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มของผู้สูงอายุไทยที่เริ่มมีความคุ้นชินกับการเข้าถึงสารสนเทศผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลในลักษณะ "เรียนรู้ด้วยตนเอง" (Self-directed Learning)

ลักษณะการใช้งาน TikTok ของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดของ เบญจมาศ มุ่งอุ้นกลาง (2565) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุมีความสนใจใฝ่รู้ และต้องการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่ง TikTok เป็นพื้นที่หนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างไม่เป็นทางการ และเสริมสร้างความมั่นใจในยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. รูปแบบของเนื้อหาที่ผู้สูงอายุสนใจหรือผลิตขึ้นเอง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มสนใจเนื้อหาที่ให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน และสร้างแรงบันดาลใจ โดยสามารถจำแนกรูปแบบของเนื้อหาที่ได้รับความนิยมออกเป็นหมวดหมู่หลัก ดังนี้

1. เนื้อหาสุขภาพ เช่น คลิปเกี่ยวกับการออกกำลังกายเบา ๆ สำหรับผู้สูงอายุ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน หรือเทคนิคการดูแลสุขภาพทั่วไป ซึ่งสะท้อนความสนใจในเรื่องของการมีสุขภาพดีและการพึ่งพาตนเอง งานวิจัยของ รุ่งนภา จันทรา และคณะ (2563) พบว่าผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการสืบค้นข้อมูลสุขภาพจากสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับผู้ให้บริการดูแลสุขภาพและวิธีการรักษาโรค

2. เนื้อหาธรรมะและจิตวิญญาณ ผู้สูงอายุจำนวนมากให้ความสำคัญกับคลิปธรรมเทศนา บทสวดมนต์ หรือคำสอนที่ให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต เนื้อหาประเภทนี้ช่วยเสริมสร้างความสงบใจและการสร้างพลังบวกในชีวิตประจำวัน งานวิจัยของ วิไลวรรณ อิศรเดช (2564) ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารออนไลน์สามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจของผู้สูงอายุในสังคมเมืองได้

3. เนื้อหาด้านความสัมพันธ์และครอบครัว เช่น คลิปเกี่ยวกับกิจกรรมระหว่างปู่ย่าตายายกับหลาน หรือการเล่าเรื่องราวจากประสบการณ์ชีวิตที่ถ่ายทอดเป็นบทเรียนแก่คนรุ่นหลัง งานวิจัยของ ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาติณี เคารพธรรม (2560) พบว่าผู้สูงอายุต้องการเนื้อหาที่ส่งเสริมภาพลักษณ์เชิงบวก และความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่ผลิตเนื้อหาด้วยตนเอง พบว่ามักเลือกนำเสนอเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตประจำวัน เช่น การทำอาหารที่บ้าน การปลูกผักสวนครัว งานฝีมือหรืองานอดิเรก เช่น ถักไหมพรม ทำขนมไทย การร้องเพลงหรือเดินตามจังหวะเพลงสมัยก่อน แรงจูงใจในการสร้างเนื้อหา มักเกิดจากความต้องการแบ่งปันความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้แก่ผู้อื่น รวมถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและการต้องการ "เป็นที่ยอมรับ" บนโลกออนไลน์ แม้ผู้สูงอายุบางรายจะไม่ได้มุ่งหวังยอดวิวหรือจำนวนผู้ติดตามมากนัก แต่การได้รับคอมเมนต์เชิงบวกหรือคำชมก็เป็นแรงเสริมสำคัญที่ทำให้รู้สึกมีคุณค่า

ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ พรชิตา อุปถัมภ์ และคณะ (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูง มีแนวโน้มใช้แหล่งสารสนเทศออนไลน์เพื่อแสวงหาความรู้หรือแสดงออกทางความคิดในลักษณะ Active User มากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อช่องทางดังกล่าวมีความยืดหยุ่นและเป็นมิตรกับผู้ใช้งาน

3. ความรู้สึก ประสบการณ์ และความคาดหวังต่อการใช้ TikTok

จากข้อมูลที่ได้ ผู้สูงอายุมิมองที่หลากหลายต่อการใช้ TikTok ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมุมมองเชิงบวก โดยสามารถแบ่งประเด็นได้เป็น 3 ด้านหลัก ดังนี้

1. ความรู้สึกเชิงบวกและแรงบันดาลใจ ผู้สูงอายุรู้สึกสนุกและผ่อนคลายเมื่อติดตามเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจ เช่น คลิปตลก เนื้อหาธรรมะ หรือกิจกรรมผู้สูงอายุรายอื่น ๆ หลายคนระบุว่า TikTok เป็น “เพื่อนแก้เหงา” และเป็นช่องทางที่ช่วยให้มีชีวิตชีวาในแต่ละวัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงวัยที่อยู่คนเดียวหรือมีเวลาว่างจำนวนมาก

2. ประสบการณ์การมีส่วนร่วมทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ผ่านคอมเมนต์ การแชร์คลิป หรือแม้แต่การตอบโต้กับผู้ใช้รายอื่นๆ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่า “ตนยังมีคุณค่า” และ “ไม่ได้ถูกทอดทิ้งจากสังคม” หลายรายกล่าวว่า TikTok ช่วยให้เข้าใจบุตรหลานมากขึ้น และสามารถใช้บทสนทนาในครอบครัวได้ดีขึ้นจากการพูดคุยเรื่องคอนเทนต์ที่พบใน TikTok

3. ความคาดหวังต่อแพลตฟอร์มและเนื้อหา แม้จะมีมุมมองเชิงบวก แต่ผู้สูงอายุบางรายแสดงความกังวลเกี่ยวกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น คลิปที่มีความรุนแรง หยาบคาย หรือสร้างความเข้าใจผิด โดยคาดหวังว่า TikTok จะมีระบบคัดกรองที่ดีขึ้น รวมถึงสนับสนุนการสร้างเนื้อหาสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ เช่น การจัดหมวดหมู่เฉพาะกลุ่ม หรือการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุเกี่ยวกับการใช้งานและการตั้งค่าความปลอดภัย

ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่า TikTok ไม่ได้เป็นเพียงแพลตฟอร์มเพื่อความบันเทิงสำหรับผู้สูงอายุเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพจิต ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยในยุคสังคมดิจิทัล

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีแนวโน้มการใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มขึ้น โดยมีจุดประสงค์หลักเพื่อความบันเทิง การผ่อนคลาย และการติดตามข่าวสาร ทั้งนี้ยังพบว่า TikTok ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือเพื่อความเพลิดเพลิน แต่ยังทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านสุขภาพ ความสัมพันธ์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้งานของผู้สูงอายุ พบว่าสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้รับชม (Passive User), กลุ่มที่มีส่วนร่วมกับเนื้อหา (Interactive User) และกลุ่มผู้ผลิตเนื้อหา (Content Creator) แม้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะยังอยู่ในกลุ่มผู้รับชมเป็นหลัก แต่ก็มีแนวโน้มเปิดรับและปรับตัวต่อเทคโนโลยีมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีพื้นฐานการศึกษาและความคุ้นเคยกับการใช้สมาร์ตโฟนหรือสื่อดิจิทัล

ในด้านเนื้อหา ผู้สูงอายุให้ความสนใจต่อเนื้อหาที่มีลักษณะสร้างสรรค์ บันเทิง และให้ประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น การดูแลตนเอง การออกกำลังกายเบา ๆ และการรับประทานอาหารที่เหมาะสม รวมถึงเนื้อหาธรรมะและจิตวิญญาณที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาวะทางใจ ตลอดจนเนื้อหาที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตของผู้สูงอายุเอง

สำหรับผู้สูงอายุที่เริ่มผลิตเนื้อหาด้วยตนเอง แรงจูงใจสำคัญมาจากความต้องการแบ่งปันความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ อีกทั้งยังเป็นช่องทางในการสร้างคุณค่าในตนเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคมออนไลน์ การได้รับคำชมจากผู้ชมถือเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกภาคภูมิใจและต้องการมีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่าผู้สูงอายุมีความรู้สึกเชิงบวกต่อการใช้งาน TikTok โดยมองว่าเป็นพื้นที่ที่ช่วยเติมเต็มความเหงา สร้างแรงบันดาลใจ และช่วยให้เข้าใจโลกของคนรุ่นใหม่มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุบางรายยังแสดงความกังวลเกี่ยวกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น คลิปที่มีความรุนแรง หยาดคาย หรือคลาดเคลื่อนจากความจริง จึงมีความคาดหวังว่าแพลตฟอร์มจะสามารถปรับปรุงการคัดกรองเนื้อหาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

พัฒนาเนื้อหาเชิงสุขภาพที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับผู้สูงอายุ ควรมีการส่งเสริมให้มีผู้ผลิตเนื้อหา ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพกายและใจ โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ภาพและเสียงที่ชัดเจน และมีการแปล ความหมายหรืออธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่อาจเป็นคำเฉพาะ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและ นำไปใช้ได้จริง

สนับสนุนการสร้างคอมมูนิตี้ของผู้สูงอายุใน TikTok การสร้างกลุ่มหรือแฮชแท็กเฉพาะที่เป็นพื้นที่ สำหรับผู้สูงอายุจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่และมีความปลอดภัยทางใจมากขึ้น รวมถึงเป็นช่องทางให้ผู้สูงอายุแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แบ่งปันความรู้ และสร้างเครือข่ายทางสังคม

จัดอบรมหรือสร้างคู่มือการใช้งาน TikTok สำหรับผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนสามารถ จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้สูงอายุเกี่ยวกับการใช้ TikTok อย่างปลอดภัย เช่น การตั้งค่า ความเป็นส่วนตัว การรายงานเนื้อหาไม่เหมาะสม และเทคนิคการสร้างสรรค์คอนเทนต์เบื้องต้น เพื่อ ส่งเสริมความมั่นใจและทักษะในการใช้งาน

พัฒนาเครื่องมืออำนวยความสะดวก เช่น ฟอนต์ใหญ่ เสียงชัด และปุ่มช่วยเลื่อนนิ้วเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการเข้าถึงของผู้สูงอายุ ควรมีการออกแบบพีเจอร์เสริมในแอปที่ตอบสนองต่อข้อจำกัด ด้านสายตา การได้ยิน หรือความสามารถในการกดปุ่ม เช่น โหมดผู้สูงอายุ (Senior Mode) ที่มี อินเทอร์เฟซเรียบง่ายและใช้งานสะดวก

สนับสนุนคอนเทนต์ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคม ควรมีการส่งเสริมให้เกิด เนื้อหาที่เชื่อมโยงระหว่างรุ่น เช่น การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุกับหลาน ๆ หรือการบอกเล่า เรื่องราวชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งจะส่งเสริมสร้างความผูกพันในครอบครัวและเพิ่มคุณค่าให้แก่ผู้สูงอายุใน สายตาสังคม

ส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุในฐานะผู้สร้างสรรค์เนื้อหา (Content Creator) ควรเปิดโอกาสให้ ผู้สูงอายุมีเวทีในการแสดงออกถึงทักษะ ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่าน TikTok พร้อมทั้งสนับสนุน ด้านอุปกรณ์ เทคนิคการถ่ายทำ และการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจและรู้สึกถึงคุณค่าใน ตัวเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. การศึกษาในครั้งต่อไปควรเพิ่มจำนวนและความหลากหลายของกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น ผู้สูงอายุใน เขตเมืองและชนบท ผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานทางการศึกษาหลากหลาย หรือกลุ่มที่มีความถนัดทางเทคโนโลยี ต่างกัน เพื่อให้ผลการศึกษามีความครอบคลุมและสะท้อนความแตกต่างเชิงประชากรมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการใช้งานของผู้สูงอายุในแพลตฟอร์มอื่น ๆ เช่น YouTube, Facebook หรือ LINE Official Account เปรียบเทียบกับ TikTok เพื่อทำความเข้าใจถึงความแตกต่างด้านรูปแบบการใช้ เนื้อหาที่ได้รับความนิยม และข้อจำกัดในการเข้าถึง

3. ควรศึกษาผลกระทบของการใช้ TikTok ต่อสุขภาพจิต ภาพลักษณ์ตนเอง และความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้สูงอายุอย่างลึกซึ้งมากขึ้น เพื่อประเมินว่าการใช้งานดังกล่าวส่งเสริมคุณภาพชีวิตหรือมีความเสี่ยงในด้านใดบ้าง

4. การออกแบบโครงการที่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์เนื้อหา พร้อมติดตามผลอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้เกิดองค์ความรู้เชิงลึกและสามารถพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการใช้สื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ควรมีการทดลองพัฒนาเนื้อหาหรือรูปแบบหน้าจอที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยอาจใช้แนวทางการออกแบบเชิง Universal Design หรือ User-Centered Design และเก็บข้อมูลจากผู้ใช้งานจริงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแพลตฟอร์มที่เข้าถึงได้

บรรณานุกรม

- จิตวัฒน์ สารตันติพงศ์. (2564). TikTok กับบทบาทในสังคมสูงวัย การใช้สื่อเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 18(2), 112–129.
- เบญจมาศ มุ่งอ่อนกลาง. (2565). พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล. *วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน*, 7(1), 55–70.
- พรชิตา อุปลัมภ์, สมชาย แสงอรุณ, & วิชชุพล ศักดิ์เสนาะ. (2562). พฤติกรรมการใช้สารสนเทศออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตเมือง. *วารสารสารสนเทศและการสื่อสาร*, 11(3), 44–58.
- ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร, & ญาศิณี เคารพธรรม. (2560). รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้สูงอายุผ่านสื่อออนไลน์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 43(2), 99–114.
- รุ่งนภา จันทรา, วิทยา สุนทรกิจ, & อัจฉรา บุญเรือง. (2563). การสืบค้นและใช้ข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุไทยผ่านช่องทางดิจิทัล. *วารสารพัฒนาวิทยาและสุขภาพผู้สูงอายุ*, 2(1), 21–33.
- วิไลวรรณ อิศรเดช. (2564). การสื่อสารออนไลน์เพื่อส่งเสริมสุขภาวะจิตใจของผู้สูงอายุในเมืองใหญ่. *วารสารสุขภาพ*, 10(4), 87–102.

ผู้ตรวจสอบบทความ ITMC ปีที่ 2 ฉบับที่ 1

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายนอก(Peer Reviewer)

รองศาสตราจารย์ ดร.วรัชญ์ ครุจิต, คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ปาปัดถา, คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชาวลิต อุปฐาก, คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร์ วรพงศ์พัชร์, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยอดมณี เทพานนท์, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หฤทัย ปัญญาอุตตระกุล, สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพล เขียรถาวร, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์ ดร.ชมพู่ เนื่องจำนงค์, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

อาจารย์ ดร.ณัฐกัญย์ ชินนรนนท์, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดร.นิยม ไกรปุย, กระทรวงสาธารณสุข

อาจารย์ ดร.ประกาศ ปาวา ทองสว่าง, คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

อาจารย์ ดร.เมธาวิณ สาระยาน, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

อาจารย์ ดร.วีรศักดิ์ นาชัยดี, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

อาจารย์ ดร.อรรธยา สุนทรายน, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

หลักเกณฑ์การส่งบทความวิจัยและบทความวิชาการ

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

ผู้เขียนจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและกระบวนการดังต่อไปนี้

1. ผู้เขียนจะต้องจัดเตรียมไฟล์บทความต้นฉบับ โดยศึกษารูปแบบและจัดทำบทความให้ตรงตามรูปแบบของวารสาร (ดูรายละเอียดในหัวข้อ การจัดเตรียมต้นฉบับบทความ)

2. ผู้เขียนส่งบทความโดยแนบไฟล์บทความ (Microsoft word) เข้าสู่ระบบ ThaiJO ที่เข้าสู่ระบบ โดยผู้เขียนต้องระบุต้นสังกัด อีเมล และเบอร์โทรศัพท์ ที่ติดต่อได้ ไว้ในกล่องโต้ตอบ หรือ Discussion Box ในกรณีที่ผู้เขียนยังไม่มี Username และ Password ในการเข้าระบบ ต้องลงทะเบียนก่อนเข้าสู่ระบบ

3. บทความจะถูกตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้น ในด้านความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสาร ประเด็นทางจริยธรรม การคัดลอกบทความ (Plagiarism Checker) และรูปแบบการจัดพิมพ์บทความ

4. ผู้เขียนจะได้รับอีเมลผ่านระบบ ThaiJO แจ้งผลการตรวจสอบ (ในข้อ 3) ว่าบทความที่ส่งมาได้รับหรือปฏิเสธการพิจารณาตีพิมพ์ในขั้นตอนต่อไป และในกรณีที่บทความได้รับการพิจารณา แล้วพบว่าบทความมีรูปแบบการจัดพิมพ์ที่ไม่ถูกต้อง ผู้เขียนจะได้รับแจ้งให้แก้ไขรูปแบบให้ถูกต้องและส่งไฟล์บทความที่แก้ไขกลับมาใหม่

5. ผู้เขียนกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มส่งบทความและแบบฟอร์มการชำระค่าตีพิมพ์ โอนเงินชำระค่าตีพิมพ์ และแนบไฟล์แบบฟอร์มทั้ง 2 แบบฟอร์ม พร้อมกับหลักฐานการชำระค่าตีพิมพ์ ส่งอีเมลถึงกองบรรณาธิการผ่านระบบ ThaiJO ที่อีเมล: itmc@bsru.ac.th

6. บทความจะถูกส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชา ที่เกี่ยวข้อง ทำการประเมินบทความ ซึ่งเป็นการประเมินที่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนไม่ทราบชื่อและสังกัดของกันและกัน (Double-Blind Peer Review) โดยบทความจากบุคลากรภายในจะได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกทั้งหมด ส่วนบทความจากบุคลากรภายนอกจะได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกทั้งหมด หรือจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

7. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ทำการประเมินเสร็จ (ใช้เวลาประเมินประมาณ 4 สัปดาห์) ได้ผลเป็นประการใด ทางกองบรรณาธิการจะดำเนินการแจ้งให้ผู้เขียนรับทราบต่อไป

8. ในกรณีที่ผู้เขียนต้องปรับแก้บทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เขียนจะต้องดำเนินการแก้ไขบทความให้สมบูรณ์และส่งไฟล์บทความกลับภายใน 2 สัปดาห์ หากผู้เขียนไม่ยอมแก้ไขบทความให้สมบูรณ์ หรือแก้ไขบทความล่าช้าไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ทางวารสารขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธไม่รับตีพิมพ์บทความ

9. บทความต้องผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และการพิจารณาของกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด ในกรณีที่บทความของท่านไม่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและการพิจารณาของกองบรรณาธิการ วารสารขอสงวนสิทธิ์ในการไม่รับตีพิมพ์บทความ

การจัดลำดับเพื่อเผยแพร่บทความ เป็นอำนาจและสิทธิ์ในการตัดสินใจของกองบรรณาธิการ โดยไม่ต้องขออนุญาตจากผู้เขียนบทความทั้งนี้ ในการจัดเตรียมบทความต้นฉบับ ให้ผู้เขียนจัดทำแบบ 1 คอลัมน์ทั้งบทความ(กองบรรณาธิการจะนำบทความมาจัดให้อยู่ในรูปแบบ 2 คอลัมน์ และจะส่งให้ผู้เขียนตรวจสอบความถูกต้องก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่)บทความอาจเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ เนื้อเรื่องมีความยาวประมาณ 10-15 หน้าของ template ผู้เขียนบทความทุกคนต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อ-นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด และอีเมล ให้ชัดเจนบทความย่อ มีความยาวประมาณ 15 บรรทัด และมีคำสำคัญ (Keywords) 4-5 คำ โดยบทความภาษาไทยต้องมีบทความย่อภาษาอังกฤษด้วย

10. ส่วนประกอบเนื้อเรื่อง

10.1 บทความวิจัย ควรประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย สมมติฐาน (ถ้ามี) วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และ บรรณานุกรม (ดูตัวอย่างในหัวข้อ การอ้างอิงบทความ)

10.2 บทความวิชาการ ควรประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญปัญหา หัวข้อของเนื้อหา บทสรุป และ บรรณานุกรม (ดูตัวอย่างในหัวข้อ การอ้างอิงบทความ)

10.3 ตารางและภาพประกอบ ให้แทรกในเนื้อเรื่อง โดยภาพประกอบต้องมีขนาด 1,000x1,000 พิกเซลขึ้นไป และมีความละเอียดไม่น้อยกว่า 300 จุดต่อนิ้ว (dpi)

การอ้างอิงบทความ

รูปแบบการอ้างอิงเอกสาร ให้เขียนตามแบบ APA 7th ed (American Psychological Association) ดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

ให้อ้างชื่อผู้แต่งหรือชื่อเรื่องในกรณีที่ไม่มีชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ โดยเขียนชื่อสกุลของผู้แต่งหรือชื่อเรื่อง และปี ค.ศ. ของการพิมพ์เอกสาร ทั้งกรณีที่เป็นการอ้างอิงของชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ตัวอย่างการเขียนอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

โครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและการพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติมีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยวิจัยที่มี ศักยภาพในระดับโลกจำนวน 7-10 แห่ง ที่สามารถสนับสนุน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพ ประการที่ 2 เพื่อให้เกิดกลุ่มวิจัยที่ผลิตผลงานวิจัยตีพิมพ์ระดับนานาชาติ

ที่สามารถนำผลงานไปใช้ในภาคการผลิต ช่วยสร้างรายได้ สู่ชุมชน และส่งเสริมภาคอุตสาหกรรม ทั้งในด้านการส่งเสริมการส่งออกและทดแทนการนำเข้าจากเป้าหมายดังกล่าว ได้มีการจัดกลุ่มมหาวิทยาลัยของไทยออกเป็น 4 กลุ่ม และมีบทบาท ดังนี้ (Pitiyanuwatna, 2006) หรือ

Pitiyanuwatna (2006) ได้กล่าวถึงโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและการพัฒนา มหาวิทยาลัยแห่งชาติมีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยวิจัยที่มีศักยภาพในระดับโลกจำนวน 7-10 แห่ง ที่สามารถสนับสนุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพ ประการที่ 2 เพื่อให้เกิดกลุ่มวิจัยที่ผลิตผลงานวิจัย ดีพิมพ์ระดับนานาชาติที่สามารถนำผลงานไปใช้ใน ภาคการผลิต ช่วยสร้างรายได้สู่ชุมชน และส่งเสริมภาคอุตสาหกรรม ทั้งในด้านการส่งเสริม การส่งออกและทดแทน การนำเข้า จากเป้าหมายดังกล่าวได้มีการจัดกลุ่มมหาวิทยาลัยของไทยออกเป็น 4 กลุ่ม และมีบทบาท ดังนี้.....

การอ้างอิงท้ายบทความ

ให้เขียนรายการเอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ แล้วจัดเรียงลำดับรายการเอกสารที่ใช้อ้างอิงไว้ท้ายบทความตามลำดับอักษรชื่อสกุลของผู้แต่ง หรือชื่อเรื่องในกรณีที่ไม่มีชื่อผู้แต่ง หากเอกสารที่อ้างอิงไม่ได้เขียนด้วยภาษาอังกฤษ ให้แปลความหมายของชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษ และวงเล็บท้ายชื่อเรื่องของเอกสารนั้นว่าต้นฉบับเป็นภาษาใด เช่น ระบุว่า (in Thai) ดังตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงเบื้องต้น ดังนี้

1. หนังสือ

ชื่อสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

Author, A. A. (Year). *Title of work*. Location: Publisher.

Engle, S. (2015). *The hungry mind: The origins of curiosity in childhood*.

Cambridge, MA: Harvard University Press.

Lorsuwanarat, T. (2006). *Learning organization: From the concepts to practices (3rd ed.)*.

Bangkok: Ratanatri. (in Thai)

2. บทความวารสาร

ชื่อสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าที่ปรากฏบทความในวารสาร.

Author, A. A., Author, B. B., & Author, C. C. (Year). *Title of article*. Title of Journal, vv, pp-pp. <https://doi.org/xx.xxxx/xxxxxx>

Manmart, L. (2000). *Current situation of technology management in Schools of Library And Information Science in Thailand*. Journal of Library and Information Science. 18(3), 1-24. (in Thai).

Zaki, S. R., & Kleinschmidt, D. (2014). *Procedural memory effects in categorization: evidence for multiple systems or task complexity? Memory and Cognition*, 42, 508-524. <https://doi.org/10.3758/s13421-013-0375-9>

แนวปฏิบัติสำหรับจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินงานทุกขั้นตอนของวารสารวิจัยวารสารนวัตกรรมการบริหารจัดการและการสื่อสาร Innovation Technology Management Communication (ITMC) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางและมาตรฐานทางด้านจริยธรรม ทางกองบรรณาธิการวารสารฯ จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง จำแนกได้ดังนี้

1. จริยธรรมสำหรับการตีพิมพ์และเผยแพร่ (Publication Ethics)

1.1 รูปภาพ กราฟ/ตาราง รวมถึงข้อความและบทความทั้งหมด เมื่อมีการตีพิมพ์และเผยแพร่แล้ว ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้พิมพ์แต่เพียงฝ่ายเดียว

1.2 การประเมินคุณภาพของบทความทุกเรื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) อยู่ในรูปแบบ Double-Blinded Peer Review นั่นคือ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ จะไม่ทราบชื่อผู้พิมพ์และขณะเดียวกันผู้พิมพ์บทความ ก็จะไม่ทราบรายชื่อทั้งหมดของผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความเช่นเดียวกัน

1.3 บทความทุกเรื่อง ทั้งผู้พิมพ์ภายในและภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) ซึ่งเป็น บุคคลภายนอกจากหลายสถาบันและไม่มีส่วนได้เสียกับผู้พิมพ์ จำนวน 3 ท่าน

2. จริยธรรมสำหรับผู้พิมพ์ (Author Ethics)

2.1) การจัดทำรูปแบบต้นฉบับของบทความให้เป็นไปตามที่วารสารฯ กำหนด ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้พิมพ์ ซึ่งจำเป็นต้องทราบและดำเนินการ ก่อนเข้าสู่ระบบการ submission

2.2 ผู้พิมพ์ทุกคนที่ปรากฏเป็นรายชื่ออยู่ในบทความ ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมจริงในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้บทความที่ถูกเสนอเพื่อขอรับการพิจารณา

2.3 ผู้พิมพ์ ต้องนำเสนอข้อมูลผลการศึกษา (results) หรือ ผลการทบทวนเอกสาร (review) ที่ถูกต้องและครอบคลุม โดยไม่มีการปกปิด หรือ การมือคด หรือ ความลำเอียง อันเนื่องมาจากความเป็น

ส่วนตัวและขณะเดียวกัน ผู้นิพนธ์ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ผู้อ่าน หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรจะได้รับจากบทความ เมื่อมีการตีพิมพ์และเผยแพร่ออกไป ทั้งในเชิงวิชาการและในการปฏิบัติจริง

2.4 การอ้างอิงทั้งหมดที่ปรากฏในบทความ ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและรูปแบบของวารสารฯ ที่กำหนด

2.5 บทความที่ผู้นิพนธ์เสนอเพื่อขอรับการพิจารณา ต้องไม่เป็นบทความที่อยู่ระหว่างช่วงเวลาการส่ง หรือ การพิจารณาของวารสารอื่น ซึ่งหากพบว่า ผู้นิพนธ์มีการปกปิด หรือ เมื่อพบหลักฐานว่ามีการตีพิมพ์บทความเดียวกันซ้ำซ้อนในวารสารอื่น ทางกองบรรณาธิการวารสารฯ สามารถยกเลิกการตีพิมพ์บทความนั้นในวารสารฯ ได้ทันทีและขอระงับการพิจารณาบทความใดๆ จากผู้นิพนธ์หลัก (first author) และผู้รับผิดชอบบทความ (corresponding author) ของบทความนั้นในอนาคตต่อไป

3. จริยธรรมสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer Ethics)

3.1 ผู้ทรงคุณวุฒิฯ ต้องประเมินบทความตามหลักวิชาการ ภายใต้ขอบเขตความเชี่ยวชาญของตนเอง โดยปราศจากอคติ ความยึดมั่นถือมั่น หรือ ความลำเอียงโดยส่วนตัว

3.2 ผู้ทรงคุณวุฒิฯ ควรให้ข้อเสนอแนะในการประเมินบทความ เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนางานวิชาการควบคู่ไปพร้อมกัน ไม่ใช่การตำหนิ หรือ การซ้ำเติมเพื่อให้ผู้อื่นด้อยค่าลง

3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิฯ ต้องปกปิดความลับเกี่ยวกับบทความและไม่ควรเปิดเผยข้อมูลใดๆ แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

3.4 ผู้ทรงคุณวุฒิฯ ต้องไม่มีผลประโยชน์ หรือ มีส่วนได้ส่วนเสียใดๆ กับผู้นิพนธ์ของบทความนั้น ซึ่งหากมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือ เข้าข่ายดังกล่าว ผู้ทรงคุณวุฒิฯ สามารถแจ้งปฏิเสธการตอบรับเพื่อพิจารณาบทความนั้นได้ทันทีต่อกองบรรณาธิการ

4. จริยธรรมสำหรับบรรณาธิการ (Editor Ethics)

4.1 บรรณาธิการ ต้องพิจารณาบทความทุกประเภทที่ถูกเสนอเข้ามาผ่านระบบ ด้วยความเป็นกลางและไม่ตัดสินใจ หรือ เลือกปฏิบัติ บนพื้นฐานอคติ หรือ ความลำเอียงโดยส่วนตัว

4.2 การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิฯ ตามบทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ ต้องกระทำด้วยความโปร่งใสและเป็นไปตามความเชี่ยวชาญจริงที่สอดคล้องกับบทความที่ถูกเสนอเพื่อขอรับการพิจารณา

4.3 บรรณาธิการ ต้องปกปิดความลับเกี่ยวกับขั้นตอนการพิจารณาบทความและไม่ควรเปิดเผยข้อมูลใด ๆ แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

นโยบายส่วนบุคคล

ชื่อและที่อยู่อีเมล หรือข้อมูลส่วนบุคคล ที่กรอกในเว็บไซต์วารสารนี้จะใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในงานวารสารเท่านั้นและจะไม่เปิดเผยเพื่อวัตถุประสงค์ในกิจกรรมอื่น ๆ หรือให้กับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นใดทราบ

ITMC

JOURNAL OF INNOVATION TECHNOLOGY
MANAGEMENT COMMUNICATION

<https://so14.tci-thaijo.org/index.php/itmc>

ISSN: 3057-1081 (online)